

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ»

ΔΡΑΚΙΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΠΙΝΝΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΑΝΑΒΟΣ ΑΝΤΡΕΑΣ

ΠΑΤΡΑ, 2011

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά όλους εκείνους που μας στήριξαν ηθικά και πνευματικά στην εκπόνηση αυτής της πτυχιακής εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον καθηγητή μας κύριο Αντρέα Καναβό ο οποίος μας καθοδήγησε άψογα καθόλη τη διάρκεια της συνεργασίας μας. Επίσης θα θέλαμε να εκφράσουμε τις θερμότερες ευχαριστίες μας στις οικογένειές μας και τους φίλους μας που μας στήριξαν σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	7
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	7
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ.....	8
1.3 ΕΙΔΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	9
1.4 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	10
1.5 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΤΟ INTERNET.....	10
1.6 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	12
1.7 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	13
1.8 ΟΦΕΛΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	16
1.8.1 ΟΦΕΛΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ.....	16
1.8.2 ΟΦΕΛΗ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ	17
1.9 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	18
1.9.1 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	19
1.9.2 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	21
ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ.....	21
2.1 Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	21
2.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	21
2.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	22
2.4 ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ – ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ.....	24
2.5 ΕΙΔΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	25
2.5.1 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΡΑΥΡΑΛ	26
2.5.2 Η ΕΞΥΠΝΗ ΚΑΡΤΑ MONDEX.....	27
2.5.3 Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ.....	29
2.5.4 ΧΡΕΩΣΤΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ (DEBIT CARDS)	30
2.5.5 ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ (CREDIT CARDS)	31
2.5.6 ΠΡΟΠΛΗΡΩΜΕΝΗ ΚΑΡΤΑ (PREPAID CARD)	37

2.6 ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	42
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ.....	42
3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ - ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ.....	42
3.2 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ.....	44
3.3 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ.....	45
3.3.1 ΓΝΗΣΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΜΕ ΣΤΕΝΗ ΕΝΝΟΙΑ	46
3.3.2 ΜΗ ΓΝΗΣΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ	46
3.4 Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ	47
3.4.1 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	50
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ.....	50
4.1 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ.....	50
4.1.1 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΛΗΡΩΜΗΣ	52
4.1.2 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΠΟΡΤΟΦΟΛΙ (E-WALLET).....	53
4.1.3 ΕΞΥΠΝΕΣ ΚΑΡΤΕΣ	53
4.2 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ.....	54
4.3 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	57
4.3.1 ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ ΑΘΗΝΩΝ.....	57
4.3.2 ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΣ ΑΕ	59
4.4 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΙΝΗΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	63
4.5 Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	64
4.6 ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ.....	66
4.7 Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕΤ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ	67
4.8 Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ	70
4.9 ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (ΓΟΣ).....	71
4.10 Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ IBAN ΣΤΙΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	74

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ	74
5.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	74
5.2 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	82
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	87

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι τεχνολογίες της κοινωνίας της πληροφορίας έχουν ολοένα και αυξανόμενο αντίκτυπο στη λειτουργία των επιχειρήσεων. Πλέον θεωρείται απαραίτητο για κάθε επιχείρηση να δραστηριοποιείται στο διαδίκτυο και να δίνει την δυνατότητα στους πελάτες να πραγματοποιούν ηλεκτρονικές πληρωμές. Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές αποτελούν μία εφαρμογή του διαδικτύου με τεράστια δυναμική ανάπτυξης. Στα χρόνια που ακολουθούν οι επιχειρήσεις και οι πολίτες αναμένεται να διεξάγουν το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών τους ηλεκτρονικά, διαθέτοντας ηλεκτρονικές ταυτότητες και ηλεκτρονικά πορτοφόλια. Παρόλα αυτά πολλοί είναι οι χρήστες που δεν πραγματοποιούν ηλεκτρονικές συναλλαγές λόγω ζητημάτων ασφάλειας. Η ανασφάλεια και η αβεβαιότητα των χρηστών σχετικά με την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων, αποτελούν ίσως τους σημαντικότερους περιοριστικούς λόγους εξάπλωσης του ηλεκτρονικού εμπορίου. Οι χρήστες προκειμένου να πραγματοποιήσουν τις αγορές τους στο διαδίκτυο, πρέπει να είναι σίγουροι ότι προστατεύονται κατάλληλα και ότι δεν πρόκειται να πέσουν θύματα απάτης.

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως αντικείμενο τις ηλεκτρονικές πληρωμές. Στα πλαίσια της εργασίας αυτής γίνεται μια προσπάθεια περιγραφής των σημαντικότερων θεμάτων που έχουν σχέση με τις ηλεκτρονικές πληρωμές.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια του ηλεκτρονικού εμπορίου και τα χαρακτηριστικά του. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζουμε το ηλεκτρονικό χρήμα, τον τρόπο χρήσης του και τις μορφές του. Στην συνέχεια αναλύεται η έννοια των ηλεκτρονικών πληρωμών ενώ στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται λεπτομερώς τα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών. Τέλος στο πέμπτο κεφάλαιο παραθέτουμε την Ελληνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία που διέπουν τις ηλεκτρονικές συναλλαγές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια, η γρήγορη ανάπτυξη της πληροφορικής έχει ανοίξει νέους ορίζοντες σε πολλούς τομείς της ζωής μας. Ένας από αυτούς είναι και το εμπόριο, που με τη βοήθεια της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών αποκτά νέα μορφή, την ηλεκτρονική.

Ήδη αρκετές επιχειρήσεις έχουν δημιουργήσει «ηλεκτρονικά καταστήματα» στο διαδίκτυο. Επίσης πολλές τράπεζες παρέχουν δυνατότητα στον πελάτη να διαχειρίζεται το λογαριασμό του μέσω του διαδικτύου. Αν λάβουμε υπόψη μας και την εξάπλωση της πληροφορικής στην κοινωνία, η ύπαρξη τέτοιων τρόπων συναλλαγής καθίσταται αναγκαία, με αποτέλεσμα στο μέλλον όλες οι επιχειρήσεις να παρέχουν αυτού του είδους τις υπηρεσίες.

Ένας πολύ σημαντικός συντελεστής για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου είναι οι ηλεκτρονικές πληρωμές με όλες τις παραμέτρους που αυτές περιλαμβάνουν. Με τον όρο ηλεκτρονικές πληρωμές εννοούμε όλες τις διαδικασίες που ξεκινούν από τη στιγμή που ο αγοραστής αποφασίζει ότι θέλει να αγοράσει κάποιο προϊόν ηλεκτρονικά και δίνει την εντολή για την έναρξη της διαδικασίας, μέχρι την παραλαβή του προϊόντος που έχει παραγγείλει και την εξόφληση του.

Μέχρι σήμερα, οι καταναλωτές έχουν συνηθίσει στις παραδοσιακές μεθόδους πληρωμών, οι οποίες γίνονται με άμεση επαφή μεταξύ των συναλλασσομένων. Αυτές συμπεριλαμβάνουν μετρητά χρήματα, επιταγές, πιστωτικές κάρτες κ.α. Σήμερα, λόγω της αλματώδους ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου, εισέρχονται νέες μέθοδοι πληρωμής, αυτές που αφορούν τις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Στην πραγματικότητα οι ηλεκτρονικές πληρωμές, αν και κάτι σχετικά νέο, επιτυγχάνουν την διενέργεια των παραδοσιακών τρόπων πληρωμών χρησιμοποιώντας ως μέσο το Διαδίκτυο. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι ηλεκτρονικές πληρωμές, αντιμετωπίζονται με δυσπιστία, μιας και δεν έχουν δοκιμαστεί σε μεγάλο βαθμό.

Η αιτία δημιουργίας αυτής της δυσπιστίας, ανήκει στην σφαίρα της ψυχολογίας και πηγάζει από το γεγονός ότι ο αγοραστής δεν έχει φυσική επαφή με τον συναλλασσόμενο ή έστω με τον ταμιά της Τράπεζας. Η δυσπιστία αυτή ενισχύεται περισσότερο από το ότι οι ηλεκτρονικές πληρωμές στηρίζονται στην ασφάλεια του διαδικτύου, το οποίο δεν παρέχει τον

βαθμό αξιοπιστίας που θα επιθυμούσαμε. Επιπλέον, οι ειδήσεις που κάνουν τον γύρο του κόσμου και αφορούν επιτυχείς επιθέσεις σε διάφορους πληροφοριακούς κόμβους και απάτες που διαπράττονται στο διαδίκτυο, δεν βοηθούν στην καλλιέργεια κλίματος ασφαλείας. Παρόλα αυτά ο επιθυμητός βαθμός αξιοπιστίας στη χρήση ηλεκτρονικών πληρωμών, είναι εφικτό να επιτευχθεί εφόσον ληφθούν επιπλέον μέτρα για την διασφάλιση τους, όπως χρήση ασφαλών διαύλων επικοινωνίας για την μεταβίβαση κρίσιμων δεδομένων, εφαρμογή αλγορίθμων κρυπτογράφησης, χρήση ψηφιακών υπογραφών, κ.ά..

Πέραν των ζητημάτων ασφαλείας του δικτύου, που υπήρχαν και στις μέχρι σήμερα συνδιαλλαγές, υπάρχει ο κίνδυνος της ακάλυπτης επιταγής, των πλαστών χρημάτων ή της απομίμησης μιας υπογραφής, έτσι και στις ηλεκτρονικές συνδιαλλαγές, τα ψηφιακά δεδομένα μπορούν να αντιγραφούν και οι ψηφιακές υπογραφές μπορούν να αναπαραχθούν από οποιονδήποτε έχει πρόσβαση στο προσωπικό κλειδί κρυπτογράφησης κάποιου. Τα παραπάνω, καθιστούν απαραίτητη τη λήψη νέων, αυστηρών μέτρων ασφάλειας, έτσι ώστε να είναι δυνατή η ύπαρξη και η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Προτού προχωρήσουμε περαιτέρω στην αναφορά κρίνουμε σκόπιμο να δώσουμε έναν ορισμό, από τους πολλούς που μπορεί κανείς να δώσει, για το τι είναι το ηλεκτρονικό εμπόριο και ποια τα είδη του.

1.2 ΟΡΙΣΜΟΣ

Με έναν απλό ορισμό, θα μπορούσαμε να πούμε πως ηλεκτρονικό εμπόριο είναι η αγοραπωλησία προϊόντων και υπηρεσιών μέσω του Internet. Βέβαια, εάν θέλουμε να είμαστε πιο σωστοί με τον όρο ηλεκτρονικό εμπόριο (electronic commerce) εννοείται κάθε εμπορική συναλλαγή, η οποία εκτελείται αποκλειστικά σε ηλεκτρονικό επίπεδο, δηλαδή με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών που συνδέονται μέσω τηλεφωνικών γραμμών. Για την πραγματοποίηση μιας τέτοιας συναλλαγής χρησιμοποιούνται πολύπλοκοι προγραμματιστικοί μηχανισμοί και το κατάλληλο λογισμικό το οποίο επιτρέπει την Ηλεκτρονική Ανταλλαγή Δεδομένων (Electronic Data Interchange- EDI) ανάμεσα στις δύο πλευρές (μεταξύ επιχειρήσεων αλλά και μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών) που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη συναλλαγή. Με άλλα λόγια, η συγκεκριμένη μορφή συναλλαγής πραγματοποιείται μόνο μέσω υπολογιστών, παρακάμπτοντας τον ανθρώπινο παράγοντα και ελαχιστοποιώντας ταυτόχρονα

την πιθανότητα λάθους και την κακόβουλη χρήση στοιχείων. (2epal-n-smyrn.att.sch.gr/E-Commerce.doc)

1.3 ΕΙΔΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Τα είδη του ηλεκτρονικού εμπορίου είναι τέσσερα και είναι τα εξής :

- επιχείρηση - επιχείρηση
- επιχείρηση - καταναλωτής
- επιχείρηση - δημόσια διοίκηση
- καταναλωτής - δημόσια διοίκηση

Επιχείρηση – Επιχείρηση

Είναι μια επιχείρηση που χρησιμοποιεί ένα δίκτυο για τις παραγγελίες της από προμηθευτές, που λαμβάνει τιμολόγια και κάνει πληρωμές. Αυτή η κατηγορία έχει κατοχυρωθεί αρκετά χρόνια, ειδικά με την χρησιμοποίηση του EDI σε κλειστά ή διεθνή δίκτυα.

Επιχείρηση – Καταναλωτής

Εξομοιώνεται με την ηλεκτρονική λιανική πώληση. Αυτή η κατηγορία έχει αναπτυχθεί με την εκτόξευση του World Wide Web. Οι καταναλωτές μαθαίνουν για τα προϊόντα μέσα από ηλεκτρονικές εκδόσεις, αγοράζουν προϊόντα με "ψηφιακό" χρήμα και άλλα ασφαλή συστήματα πληρωμής. Υπάρχουν τώρα "καταστήματα" σε όλο το Internet, που προσφέρουν κάθε είδος προϊόντων, από κέικ και κρασιά, μέχρι Η/Υ και αυτοκίνητα.

Επιχείρηση – Δημόσια διοίκηση

Καλύπτει όλες τις συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων οργανισμών. Προς το παρόν, αυτή η κατηγορία είναι σε νηπιακό στάδιο, αλλά μπορεί να αναπτυχθεί ραγδαία όσο οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν τις δικές τους λειτουργίες για να προωθήσουν την αντίληψη τους για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο. Επιπροσθέτως, οι διοικήσεις πρέπει να παρέχουν την ευκαιρία ηλεκτρονικών συναλλαγών για καταστάσεις όπως επιστροφές ΦΠΑ και δασμών.

Πελάτης – Δημόσια διοίκηση

Δεν έχει ακόμα ενεργοποιηθεί. Στον βωμό της ανάπτυξης των 2 προηγούμενων κατηγοριών, οι επιχειρήσεις πρέπει να αναπτύξουν τις ηλεκτρονικές συναλλαγές σε περιοχές όπως πληρωμές κοινωνικής πρόνοιας και ιδιωτικών φόρων.

(http://conta.uom.gr/conta/ekpaideysh/seminaria/M_TelematicApps/21main.htm)

1.4 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Το ηλεκτρονικό εμπόριο, σαν έννοια, δεν περιλαμβάνει μόνο τη διεξαγωγή ηλεκτρονικών αγορών, αλλά χαρακτηρίζεται από μια ποικιλία λειτουργιών που προσφέρει. Αυτές αναφέρονται παρακάτω:

- Εγκαθίδρυση μιας αρχικής επαφής, π.χ. μεταξύ του πελάτη και του καταστήματος
- Ανταλλαγή πληροφοριών και εγγράφων με ασφάλεια με τη χρήση
- Υποστήριξη του πελάτη πριν και μετά τις πωλήσεις, όπως:
 - Προβολή των προϊόντων μέσα από ηλεκτρονικούς καταλόγους
 - Πληροφορίες για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες
- Τεχνική υποστήριξη για τη χρήση των προϊόντων
- Απαντήσεις σε ερωτήσεις των καταναλωτών
- Πωλήσεις
- Ηλεκτρονικές πληρωμές
- Διανομές, οι οποίες περιλαμβάνουν:
 - Τη συνεργασία με μεταφορικές εταιρίες για την αποστολή προϊόντων
 - Την ηλεκτρονική αποστολή αγαθών που μπορούν να σταλούν μέσω δικτύου

1.5 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΤΟ INTERNET

Το “*Internet*” ξεκίνησε σαν ένα διαπανεπιστημιακό δίκτυο υπολογιστικών δικτύων, και εξελίχτηκε σε ένα απαραίτητο εργαλείο της επιστήμης, της επικοινωνίας και των συναλλαγών. Ειδικά μετά τη δημιουργία της γλώσσας *HTML* (*Hypertext Markup Language*) το 1991 και του πρωτοκόλλου *HTTP* (*Hypertext Transfer Protocol*) που επέτρεπε τη διασύνδεση των σελίδων, το

Internet άλλαξε ριζικά, αφού δημιουργήθηκε το *World Wide Web*, διανθίζοντας τις σελίδες με γραφικά.

Τότε άρχισαν διάφορες εταιρίες να προβάλλουν τις σελίδες τους στο Internet, παρουσιάζοντας ένα γενικότερο προφίλ των δραστηριοτήτων τους και τοποθετώντας λίστες με τα προϊόντα τους, τα οποία μπορούσε ο κάθε ενδιαφερόμενος να παραγγείλει. Έτσι γεννήθηκαν αρχικά τα ηλεκτρονικά καταστήματα και κατ' επέκταση το ηλεκτρονικό εμπόριο.

Τα ηλεκτρονικά καταστήματα δεν είναι κατ' ανάγκη υπαρκτά καταστήματα, με την έννοια ότι θα πρέπει να έχουν αποθηκευτικούς χώρους, βιτρίνα και εμπόρευμα. Ένα τέτοιο «εικονικό» κατάστημα είναι δυνατόν να αποτελείται από έναν δικτυωμένο υπολογιστή που περιέχει μια βάση δεδομένων με πληροφορίες για τα προϊόντα που «πουλάει», έτσι ώστε ο κάθε επισκέπτης να μπορεί να βρει κάποιο προϊόν που τον ενδιαφέρει και να το παραγγείλει. Από τη στιγμή που θα γίνει η παραγγελία, αναλαμβάνουν οι διαχειριστές του υπολογιστή να την διεκπεραιώσουν.

Οφείλουμε να σημειώσουμε, ότι στην Ελλάδα οι εφαρμογές του ηλεκτρονικού εμπορίου βρίσκονται σε αρκετά χαμηλότερο επίπεδο από τις αντίστοιχες στις ανεπτυγμένες Ευρωπαϊκές χώρες, ενώ απέχουν ακόμα περισσότερο από αυτές των ΗΠΑ. Κατατάσσουμε τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στις παρακάτω κατηγορίες:

α) Πώληση ηλεκτρονικών προϊόντων, όπου συμπεριλαμβάνονται:

- Αντικείμενα εύκολα στη μεταφορά τους, όπως βιβλία, CDs, γυαλιά, υπολογιστές, αγροτικά μηχανήματα, λιπάσματα, αγροτικά εργαλεία και οτιδήποτε άλλο που κατασκευάζεται.
- Προϊόντα των οποίων η αποστολή είναι δυνατό να γίνει ηλεκτρονικά, όπως προγράμματα και διάφορα προϊόντα λογισμικού.

β) Υπηρεσίες με την ευρύτερη εκδοχή της έννοιας, όπως:

- παροχή πληροφοριών μέσω συνδρομής,
- αγορές αεροπορικών εισιτηρίων,
- κρατήσεις ξενοδοχειακών κλινών,
- ενοικίαση αυτοκινήτων,
- άλλες ανάλογες υπηρεσίες

1.6 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Υπό στενή έννοια, το ηλεκτρονικό εμπόριο περιλαμβάνει τις συναλλαγές που διεξάγονται: α) μεταξύ επιχειρήσεων (Business to Business, B2B), β) μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών (Business to Consumer, B2C), γ) μεταξύ επιχειρήσεων και της Διοίκησης (Business to Administration) και δ) μεταξύ χρηστών (User to User). Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές ευρύτερα, ωστόσο περιλαμβάνουν και άλλες κατηγορίες συναλλαγών, οι οποίοι προκύπτουν από την αλληλεπίδραση μεταξύ των καταναλωτών, των επιχειρήσεων και της Διοίκησης.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικότερα οι κατηγορίες του ηλεκτρονικού εμπορίου:

- Επιχειρήσεις με καταναλωτή (B2C), είναι οι ηλεκτρονικές συναλλαγές που γίνονται ανάμεσα στις επιχειρήσεις και στους μεμονωμένους καταναλωτές. Αυτή η κατηγορία αναπτύχθηκε από την ραγδαία εξέλιξη του Παγκόσμιου Ιστού.
- Επιχειρήσεις με επιχειρήσεις (B2B), ηλεκτρονικό εμπόριο που διεξάγεται μεταξύ επιχειρήσεων.
- Επιχειρήσεις με επιχειρήσεις με καταναλωτές (B2B2C), μοντέλο του ηλεκτρονικού εμπορίου κατά το οποίο μια επιχείρηση παρέχει κάποια υπηρεσία ή προϊόν σε μια επιχείρηση-πελάτη η οποία έχει δικούς της πελάτες.
- Καταναλωτής με επιχείρηση (C2B), κατηγορία όπου, άτομα χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο με στόχο να πουλήσουν προϊόντα ή υπηρεσίες σε οργανισμούς, ή ψάχνουν πωλητές για να κάνουν μια προσφορά για προϊόντα ή υπηρεσίες που χρειάζονται.
- Καταναλωτής με καταναλωτή (C2C), μοντέλο ηλεκτρονικού εμπορίου κατά το οποίο, καταναλωτές πωλούν απευθείας σε άλλους καταναλωτές
- Μεταξύ ομότιμων (P2P), κατηγορία στην οποία, ομότιμοι δικτυωμένοι υπολογιστές μοιράζονται μεταξύ τους δεδομένα.
- Ενδοεπιχειρησιακό ηλεκτρονικό εμπόριο, κατηγορία που περιλαμβάνει όλες τις εσωτερικές δραστηριότητες ενός οργανισμού, που αφορούν στην ανταλλαγή αγαθών, υπηρεσιών ή πληροφοριών ανάμεσα σε διάφορες μονάδες και άτομα μέσα σε ένα οργανισμό.
- Επιχειρήσεις με υπαλλήλους (B2E), μοντέλο ηλεκτρονικού εμπορίου κατά το οποίο ένας οργανισμός προσφέρει υπηρεσίες, πληροφορίες ή προϊόντα στους υπαλλήλους του.

- Κυβέρνηση με πολίτες (G2C), κατηγορία ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που περιλαμβάνει όλες τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα σε μια κυβέρνηση και τους πολίτες της.
- Κυβέρνηση με επιχειρήσεις (G2B), κατηγορία που περιλαμβάνει αλληλεπιδράσεις ανάμεσα σε κυβερνήσεις και επιχειρήσεις (η κυβέρνηση κάνει πωλήσεις σε επιχειρήσεις και τους παρέχει υπηρεσίες και οι επιχειρήσεις πωλούν προϊόντα και υπηρεσίες σε κυβερνήσεις).
- Κυβέρνηση με κυβέρνηση (G2G), κατηγορία που περιλαμβάνει δραστηριότητες ανάμεσα σε κυβερνητικές μονάδες ή ανάμεσα σε κυβερνήσεις.
- Κυβέρνηση με υπαλλήλους (G2E), κατηγορία που περιέχει τις δραστηριότητες και υπηρεσίες ανάμεσα σε κυβερνητικές μονάδες και τους υπαλλήλους τους.

Ένα άλλο κριτήριο σύμφωνα με το οποίο διακρίνεται το είδος του ηλεκτρονικού εμπορίου είναι ο τρόπος παράδοσης των αγαθών στον αγοραστή που πραγματοποιεί ηλεκτρονικές συναλλαγές. Όταν λοιπόν η συναλλαγή αφορά άυλα αγαθά, όπως λογισμικό ή υπηρεσίες πληροφόρησης, των οποίων η παραγγελία, η παράδοση και η πληρωμή πραγματοποιείται άμεσα, μέσω του Διαδικτύου, τότε το ηλεκτρονικό εμπόριο ονομάζεται άμεσο. Αντίθετα, όταν η συναλλαγή αφορά υλικά αγαθά, η παράδοση των οποίων γίνεται με τον παραδοσιακό τρόπο του ταχυδρομείου, τότε το ηλεκτρονικό εμπόριο ονομάζεται έμμεσο.

1.7 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Ηλεκτρονική Ανταλλαγή Δεδομένων (EDI - Electronic Data Interchange)

Δημιουργήθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '70. Η EDI είναι μια κοινή δομή αρχείων που σχεδιάστηκε ώστε να επιτρέψει σε μεγάλους οργανισμούς να μεταδίδουν πληροφορίες μέσα από μεγάλα ιδιωτικά δίκτυα. Πρόκειται για την ηλεκτρονική ανταλλαγή εμπορικών και διοικητικών δεδομένων από υπολογιστή σε υπολογιστή, με την ελάχιστη παρέμβαση χειρόγραφων διαδικασιών. Τα δεδομένα αυτά είναι οργανωμένα σε αυτοτελή μηνύματα (τιμολόγια, παραγγελίες, τιμοκατάλογοι, φορτωτικές κλπ.), το περιεχόμενο και η δομή των οποίων καθορίζονται από κάποιο κοινώς αποδεκτό πρότυπο. Τα πρότυπα που χρησιμοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο προέρχονται από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα επικοινωνιακών αναγκών των εμπορικών εταιριών. Το πρότυπο αυτό είναι το EDIFACT (EDI For Administration, Commerce and Transportation).

Επίπεδο Ασφαλών Συνδέσεων (SSL - Secure Sockets Layer)

Το πρωτόκολλο αυτό σχεδιάστηκε προκειμένου να πραγματοποιεί ασφαλή σύνδεση με τον εξυπηρετητή (server). Το SSL χρησιμοποιεί "κλειδί" δημόσιας κρυπτογράφησης, με σκοπό να προστατεύει τα δεδομένα καθώς "ταξιδεύουν" μέσα στο Internet.

Ασφαλείς Ηλεκτρονικές Συναλλαγές (SET - Secure Electronic Transactions)

Το SET κωδικοποιεί τους αριθμούς της πιστωτικής κάρτας που αποθηκεύονται στον εξυπηρετητή του εμπόρου. Το πρότυπο αυτό, που δημιουργήθηκε από τη Visa και τη MasterCard, απολαμβάνει μεγάλης αποδοχής από την τραπεζική κοινότητα.

Γραμμωτός κώδικας (Barcode)

Η τεχνολογία του γραμμωτού κώδικα αποτελεί τμήμα του γενικότερου τομέα των τεχνολογιών αυτόματης αναγνώρισης (Auto ID Technologies). Είναι ένα σύγχρονο εργαλείο, το οποίο βοηθά καταλυτικά στην ομαλή διακίνηση και διαχείριση (logistics) προϊόντων και υπηρεσιών.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας του γραμμωτού κώδικα ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1960, με σκοπό να εξυπηρετήσει την πληρωμή προϊόντων στα καταστήματα τροφίμων. Οι πρώτες εφαρμογές σε βιομηχανικό περιβάλλον εμφανίστηκαν στα τέλη της ίδιας δεκαετίας σε μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες, για τον περιορισμό του κόστους εργασίας που σχετιζόταν με την παραγωγή. Εκτεταμένη χρήση παρουσιάστηκε μετά την ανάπτυξη των πρώτων προτύπων (λόγω των πιέσεων των αρκετών πλέον χρηστών - προμηθευτών, υποκατασκευαστών των μεγάλων βιομηχανιών) στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Κατά τη δεκαετία του 1980 υπήρξε αλματώδης ανάπτυξη του εξοπλισμού, κατ' επέκταση και των τρόπων χρήσης της τεχνολογίας γραμμωτού κώδικα.

Έξυπνες κάρτες (Smart Cards)

Οι "έξυπνες κάρτες" αποτελούν εξέλιξη των καρτών μαγνητικής λωρίδας (παθητικό μέσο αποθήκευσης, τα περιεχόμενα του οποίου μπορούν να διαβαστούν και να αλλαχθούν). Οι έξυπνες κάρτες μπορούν να αποθηκεύσουν μεγάλη

ποσότητα δεδομένων και παρέχουν δυνατότητες κρυπτογράφησης και χειρισμού ηλεκτρονικών υπογραφών για την ασφάλεια των περιεχομένων τους. Η ιδέα της έξυπνης κάρτας ξεκίνησε στη Γαλλία το 1974. Το 1975 τα δικαιώματα ανάπτυξης πέρασαν σε μεγάλες εταιρίες ηλεκτρονικού εξοπλισμού. Η νέα αυτή τεχνολογία παρουσιάστηκε στο κοινό το 1981. Μια σειρά από πιλοτικά σχέδια ξεκίνησε αμέσως, και το 1984 με μια συλλογική αξιολόγησή τους εκδόθηκαν νέες ολοκληρωμένες προδιαγραφές.

Σήμερα επικρατεί η λανθασμένη εντύπωση ότι οι Smart Cards είναι τραπεζικές ή πιστωτικές κάρτες, με αποτέλεσμα να μην αναγνωρίζεται το μεγάλο εύρος των δυνατοτήτων τους. Η τεχνολογία των έξυπνων καρτών προσφέρει απεριόριστες δυνατότητες χρήσης στη βιομηχανία, το εμπόριο και τη δημόσια διοίκηση.

Πιστοποίηση και ασφάλεια

Για την ασφάλεια των ηλεκτρονικών συναλλαγών χρησιμοποιούνται ευρέως τα firewalls. Το firewall αποτελεί λογισμικό ή υλικό, που επιτρέπει μόνο στους εξωτερικούς χρήστες που έχουν τα κατάλληλα δικαιώματα, να προσπελάσουν το προστατευόμενο δίκτυο. Ένα firewall επιτρέπει στους εσωτερικούς χρήστες να έχουν πλήρη πρόσβαση στις παρεχόμενες υπηρεσίες, ενώ οι εξωτερικοί χρήστες πρέπει να πιστοποιηθούν. Υπάρχουν πολλοί τύποι firewalls, καθένας από τους οποίους παρέχει διαφορετικά επίπεδα προστασίας. Ο συνηθέστερος τρόπος χρησιμοποίησης ενός firewall είναι η τοποθέτηση ενός υπολογιστή ή δρομολογητή μεταξύ συγκεκριμένου δικτύου και του Internet, και η παρακολούθηση όλης της κυκλοφορίας μεταξύ του εξωτερικού και του τοπικού δικτύου.

Η εμπιστευτική πληροφορία που διακινείται στο δίκτυο μπορεί να προστατευθεί με κρυπτογράφηση και χρήση μυστικών κωδικών. Η ασφάλεια του ηλεκτρονικού εμπορίου βασίζεται κατεξοχήν στην κρυπτογράφηση, δηλαδή στην κωδικοποίηση του μεταδιδόμενου κειμένου

κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να αποκρυπτογραφηθεί μόνο με τη χρήση του ειδικού κλειδιού αποκρυπτογράφησης. Η κρυπτογράφηση συνοδεύεται πολλές φορές και από την ψηφιακή υπογραφή του αποστολέα, έτσι ώστε ο παραλήπτης να μπορεί να βεβαιωθεί για την ταυτότητα του πρώτου.

1.8 ΟΦΕΛΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Οι περισσότερες εφαρμογές Ηλεκτρονικού Εμπορίου σχετίζονται άμεσα με την επικοινωνία συστημάτων που βρίσκονται σε διαφορετικές επιχειρήσεις συμβάλλοντας στη δια-λειτουργικότητα τους. Παρόλο που τα συστήματα ηλεκτρονικού εμπορίου μπορούν να εφαρμοστούν και ενδο-επιχειρησιακά, τα πραγματικά οφέλη εμφανίζονται όταν το ηλεκτρονικό εμπόριο εφαρμόζεται μεταξύ επιχειρήσεων. Ακόμη και στις περιπτώσεις των συστημάτων επιχείρησης προς καταναλωτή υπάρχει διεπιχειρησιακή ολοκλήρωση των εφαρμογών μέσω συστημάτων ηλεκτρονικού εμπορίου.

Λόγω των παραπάνω συνθηκών, τα οφέλη που αποκομίζουν οι επιχειρήσεις αντικατοπτρίζονται και στους καταναλωτές. Κάθε επιχειρησιακή ευκαιρία που παρέχει η χρήση ηλεκτρονικού εμπορίου σε έναν προμηθευτή, μπορεί στις περισσότερες περιπτώσεις να μεταφραστεί και σε ένα αντίστοιχο όφελος για τους πελάτες του. Με την έννοια αυτή, το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελεί επιχειρησιακή καινοτομία, αφού για να αποδώσει καρπούς δεν στηρίζεται στον ανταγωνισμό, αλλά στην συνεργασία μεταξύ των εμπλεκομένων για το αμοιβαίο τους κέρδος.

1.8.1 ΟΦΕΛΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κάθε εταιρία που έχει ηλεκτρονική παρουσία μπορεί να παρουσιάσει τον κύκλο εργασιών της επεκτείνοντας τα γεωγραφικά όρια των συναλλαγών της. Αυτό σημαίνει πως κάθε επιχείρηση που διαθέτει τα προϊόντα της online μπορεί και αποκτά πελάτες σε περιοχές που βρίσκονται μακριά από την έδρα της ακόμη και στο εξωτερικό. Με άλλα λόγια, κάθε επιχείρηση που έχει ένα ηλεκτρονικό κατάστημα, είναι σαν να έχει υποκαταστήματα σε πολλές περιοχές και μάλιστα με ελάχιστο λειτουργικό κόστος.

Κάθε εταιρία που χρησιμοποιεί τις νέες τεχνολογίες όπως το Διαδίκτυο γίνεται εξ ορισμού πιο ανταγωνιστική, αφού μπορεί να ενημερώνεται πιο εύκολα για τις τρέχουσες εξελίξεις στο χώρο της. Με άλλα λόγια και δεδομένου ότι σε λίγα χρόνια όλες οι εμπορικές δραστηριότητες θα γίνονται μέσω διαδικτύου το ηλεκτρονικό εμπόριο είναι η νέα μεγάλη πρόκληση για κάθε εταιρία που θέλει να είναι ανταγωνιστική.

Η εταιρία μέσω των ηλεκτρονικών συναλλαγών μπορεί να συλλέξει πολλά στοιχεία για τις συνήθειες, τις ανάγκες και τα γούστα των καταναλωτών και σύμφωνα με αυτά να αναπροσαρμόσει την πολιτική της προς το θετικότερο. Έτσι οι ηλεκτρονικές συναλλαγές επιτρέπουν την αμφίδρομη

σχέση μεταξύ επιχείρησης και καταναλωτή. Γνωρίζοντας τις συγκεκριμένες ανάγκες των πελατών τους, οι εταιρίες μπορούν να προχωρήσουν στη δημιουργία συγκεκριμένων προϊόντων είτε ανταποκρινόμενων σε έναν καταναλωτή, είτε σε μια ομάδα καταναλωτών που χρειάζονται ένα προϊόν το οποίο δεν υπάρχει ακόμη στην αγορά.

Η επιχείρηση που υποχρεούται στην έκδοση των τιμολογίων (προμηθευτής) μειώνει σημαντικά δαπάνες της για αναλώσιμα υλικά (μελάνι, χαρτί, ειδικοί εκτυπωτές κλπ.). Συγχρόνως, και ο λιανέμπορος ευνοείται καθώς δεν υποχρεώνεται να τυπώνει τα τιμολόγια (εκτός ορισμένων περιπτώσεων), μπορεί δηλαδή να διατηρηθεί σε ηλεκτρονική μορφή, αρχειοθετούμενα σε κάποιο ψηφιακό αποθηκευτικό μέσω εργασιών, που μπορούν να πραγματοποιηθούν ηλεκτρονικών. Σήμερα πολλές εταιρίες έχουν κατορθώσει να έχουν επικερδείς δραστηριότητες στο διαδίκτυο. Εταιρίες που πάνω από όλα προσπάθησαν να αναλύσουν πολύ προσεκτικά τι προτιμούν οι πελάτες τους και τους το προσφέρουν. Έγινε μείωση των δυσλειτουργιών που παρουσιάζονται όταν η έκδοση και η παράδοση των παραστατικών γίνονται με τον παραδοσιακό τρόπο (π.χ. απώλεια τιμολογίου ή φθορά του κατά τη διάρκεια της παράδοσης, λανθασμένα στοιχεία στα τιμολόγια που γίνονται αντιληπτά εκ των υστέρων) στο παρελθόν ελάχιστοι πίστευαν ότι ένας δικτυακός τόπος μπορεί να αποφέρει πραγματικό κέρδος. Το ηλεκτρονικό εμπόριο βρίσκει εφαρμογή σε ένα ευρύ πεδίο δραστηριοτήτων, πυρήνας των οποίων αποτελεί ο κύκλος των εμπορικών συναλλαγών. Κατά συνέπεια γίνεται λόγος για την ηλεκτρονική εμπορευματοποίηση των φυσικών αγαθών και υπηρεσιών, τη διαφήμιση και προώθηση αυτών, την διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ των εμπόρων, την υποστήριξη πελάτη (πριν και μετά την πώληση), την εξαγγελία δημόσιας προμήθειας και την υποστήριξη κοινών επιχειρηματικών διαδικασιών.

1.8.2 ΟΦΕΛΗ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Το διαδίκτυο δίνει μια άνευ προηγουμένου δύναμη στον πελάτη. Παράλληλα, στο επίκεντρο της προσοχής ενός δικτυακού τόπου πρέπει να είναι το πώς θα κεντρίσει και πώς θα διατηρήσει την προσοχή και την προτίμηση του χρήστη, του υποψηφίου πελάτη. Υπάρχουν κάποια πλεονεκτήματα για τον καταναλωτή με την χρήση του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Αρχικά τα ηλεκτρονικά καταστήματα είναι ανοιχτά 24 ώρες το 24ωρο. Με άλλα λόγια οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμεί ο καταναλωτής μπορεί να αγοράσει οτιδήποτε. Το κόστος των προϊόντων μέσω διαδικτύου είναι κατά γενικό κανόνα πολύ χαμηλότερο από τις τιμές του εμπορίου,

αφού ένα ηλεκτρονικό κατάστημα είναι απαλλαγμένο από ένα μεγάλο μέρος του λειτουργικού κόστους ενός πραγματικού καταστήματος (ενοικίαση χώρου και αέρα, ηλεκτρικό, νερό, κλπ) και γενικά απαιτεί πολύ λιγότερο υπαλληλικό προσωπικό.

Σημαντικό είναι ότι η αγορά είναι πράγματι παγκόσμια. Δηλαδή, μπορεί κανείς μέσω του υπολογιστή να αγοράσει ακόμα κάτι το οποίο δεν κυκλοφορεί στην Ελλάδα, χωρίς να χρειάζεται να περιμένει πότε κάποιος φίλος θα ταξιδέψει στο εξωτερικό για να το φέρει.

Επίσης, η συναλλαγή είναι γρήγορη και άμεση. Αυτό σημαίνει ότι από τη στιγμή που ολοκληρώνεται η παραγγελία το αργότερο σε 3-4 ημέρες θα γίνει η λήψη της, ακόμη και αν εκείνη βρισκόταν στην άλλη άκρη του πλανήτη. Ο κάθε καταναλωτής βρίσκει αυτό που θέλει, χωρίς κόπο και χωρίς καμία σπατάλη χρόνου. Με άλλα λόγια απλά και εύκολα ψώνια από το γραφείο ή το σπίτι.

Επιπλέον, η πρώτη ίσως συνεισφορά που θα μπορούσε κανείς να αποδώσει στο ηλεκτρονικό εμπόριο είναι η μείωση του λειτουργικού κόστους για τους προμηθευτές, με τα αντίστοιχα οφέλη και για τους πελάτες (μείωση κόστους και δυνατότητα εξασφάλισης καλύτερων τιμών).

Κάθε φυσικά επικοινωνία που ήταν απαραίτητη για μια εμπορική συναλλαγή κοστίζει και διαρκεί λιγότερο αν πραγματοποιηθεί ηλεκτρονικά. Με την ωρίμανση της τεχνολογίας των δικτύων υπολογιστών, η διαφορά κόστους μεταξύ φυσικής και ηλεκτρονικής επικοινωνίας θα γίνεται ολοένα και πιο εμφανής.

Στα οφέλη συμπεριλαμβάνεται ασφαλώς και η μεγαλύτερη εξοικονόμηση χρόνου, αφού ο χρόνος που απαιτείται για την εκτύπωση των τιμολογίων εξοικονομείται στο μεγαλύτερο μέρος του, ενώ η τιμολόγηση λαμβάνει χώρα 24 ώρες το 24ωρο, κάθε μέρα, 365 μέρες το χρόνο. Εν κατακλείδι το e-invoice συντελεί στη βελτίωση του επιπέδου συνεργασίας μεταξύ προμηθευτή και εφεξής αμφοτέρωτα μπορούν να απολαμβάνουν υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, που καθιστούν την εργασία του ευκολότερη, αποδοτικότερη και παραγωγικότερη.

1.9 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Παρόλα τα οφέλη που προσφέρει το ηλεκτρονικό εμπόριο, σίγουρα έχει και μειονεκτήματα. Η ασφάλεια των συναλλαγών είναι, κατά πάσα πιθανότητα, το σημαντικότερο θέμα στο διαδίκτυο (internet). Θα πρέπει να γίνει σαφές ότι δεν υπάρχει απόλυτη ασφάλεια στο διαδίκτυο. Το πραγματικό πρόβλημα είναι ότι δεν υπάρχει αστυνόμευση. Ο χρήστης είναι αποκλειστικά υπεύθυνος για την ηλεκτρονική του ασφάλεια. Ευτυχώς όμως η διαδικτυακή απάτη δεν είναι τόσο διαδεδομένη όσο θα

περίμενε κανείς διαβάζοντας εφημερίδες. Ο βασικός λόγος είναι ότι μια τέτοια απάτη απαιτεί σημαντική τεχνογνωσία η οποία δύσκολα μπορεί να αποκτηθεί από τα συνήθη κυκλώματα κακοποιών.

Τα προβλήματα που μπορεί να παρουσιαστούν στις ηλεκτρονικές πληρωμές είναι ποικίλα και πολλές φορές απρόβλεπτα. Το χαρακτηριστικό ίσως πρόβλημα είναι το θέμα της επίδρασης στην νομισματική πολιτική μιας χώρας. Το e-cash μπορεί να δημιουργηθεί από οποιαδήποτε ομάδα και να χρησιμοποιείται από μέλη της ομάδας για πληρωμές με βάση κάποιους ιδιωτικούς κανόνες. Αν η ομάδα είναι μεγάλη τότε δημιουργείται μια παράλληλη οικονομία.

Ένα μεγάλο μέρος των εσόδων πολλών κυβερνήσεων προέρχεται από τους έμμεσους φόρους. Δεδομένου όμως ότι πολλές από τις συναλλαγές στο διαδίκτυο, ο φόρος, όταν πληρώνεται μένει στη χώρα αποστολής. Συνήθως, δε, η χώρα αποστολής δεν θέλει να εισπράξει φόρους από εξαγωγή. Στη χώρα εισαγωγής είναι σχεδόν αδύνατο να συλληφθεί αυτή η φορολογητέα ύλη, καθώς τα προϊόντα αποστέλλονται σε μικρές ποσότητες μέσω ταχυδρομείου. Το αποτέλεσμα είναι μια τεράστια διαρροή εσόδων για όλες τις χώρες.

1.9.1 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Υπάρχουν μειονεκτήματα που αφορούν την εταιρία ή την επιχείρηση που προσφέρει το ηλεκτρονικό προϊόν. Αυτά έχουν σχέση όχι μόνο με την εταιρία ως επιχείρηση, ως οικονομική μονάδα αλλά και με τους υπαλλήλους της. Ένα σημαντικό πρόβλημα είναι ο γνωστός hacker. Το πρόβλημα έγκειται στο απροσδόκητο της συμπεριφοράς του, καθώς ο στόχος σπανίως είναι το κέρδος. Γενικά οι hackers είναι άτομα μικρής σχετικά ηλικίας, με σημαντική τεχνογνωσία. Ευτυχώς για το μέσο ηλεκτρονικό κατάστημα, αυτή η κατηγορία ατόμων συνήθως επιτίθενται σε γνωστά ή δύσκολα sites. Μια άλλη όμοια κατηγορία κινδύνου είναι και ο επαγγελματίας ηλεκτρονικός κακοποιός. Λόγω της τεχνογνωσίας και κατά συνέπεια του κόστους που απαιτείται, έχουν ιδιαίτερα υψηλούς στόχους.

Υπάρχουν τα αυτόνομα, κακόβουλα προγράμματα (ιοί, worms, Trojans). Είναι πρόβλημα ακόμα και αν δεν είναι προγραμματισμένοι να κάνουν κάτι καταστροφικό. Παρά ταύτα, στο τέλος μολύνονται όλα τα αρχεία του ms office με σημαντική καθυστέρηση του Η/Υ, όταν δουλεύουν αυτά τα αρχεία. Μια συνήθης δραστηριότητα που αποτελεί απειλή για τα ηλεκτρονικά καταστήματα είναι η υποκλοπή δεδομένων στο διαδίκτυο. Αυτό συνήθως γίνεται με ειδικά μηχανήματα στο δίκτυο, δηλαδή έξω από το σύστημα του ηλεκτρονικού καταστήματος. Επίσης συναντάται και η καταστροφή ή μαζική

αλλοίωση δεδομένων, το οποίο αποτελεί αποτέλεσμα κάποιου ιού ή αστοχία υλικού. Άλλοτε γίνεται επιλεκτική αλλοίωση δεδομένων. Αυτό είναι το τελικό αποτέλεσμα ενός επιτυχημένου hacking. Αυτή η δραστηριότητα έχει διάφορα παρακλάδια ανάλογα με τον τρόπο διείσδυσης. Ο εισβολέας αποκτά έλεγχο όλου ή ενός μέρους του συστήματος.

1.9.2 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Ένας σοβαρός αλλά όχι ιδιαίτερα γνωστός κίνδυνος για τον καταναλωτή που επιλέγει να κάνει χρήση του ηλεκτρονικού εμπορίου είναι η πλαστοπροσωπία. Έγκειται στο να χρησιμοποιήσει κάποιος τη δικτυακή ταυτότητα κάποιου άλλου με κακόβουλο σκοπό. Η λύση είναι περίπλοκη, τόσο τεχνικά όσο και διαδικαστικά και νομικά.

Μια ιδιόμορφη περίπτωση που μοιάζει με πλαστοπροσωπία είναι η χρήση ενός ονόματος κάποιου δικτυακού τόπου που να διαφέρει μόνο σε ένα γράμμα από το άλλο. Αν τα δύο αυτά γράμματα βρίσκονται κοντά στο πληκτρολόγιο τότε ένας χρήστης κάνοντας ένα απλό ορθογραφικό λάθος βρίσκεται σε μια άλλη σελίδα συνήθως όμοιας μορφής με την σωστή και μπορεί να πραγματοποιήσει συναλλαγές χωρίς να γίνει αντιληπτό το λάθος του.

Λόγω του ότι οι πληρωμές είναι απρόσωπες και χωρίς να είναι γνωστή η γεωγραφική θέση των μερών, είναι εύκολο να χρησιμοποιηθούν κλασικά μοτίβα εξαπάτησης. Στις πληρωμές μέσω διαδικτύου είναι δύσκολο να φτιάξει κανείς εγγυητική αρχή. Ο κίνδυνος που υπάρχει είναι να εγγραφεί ένας μεγάλος αριθμός πληρωμών, να μην συμψηφιστεί άμεσα και η εταιρία να μην αποστείλει το προϊόν. Σε αυτή την περίπτωση ο έχων λαμβάνειν θα βρεθεί να έχει δώσει χρήματα χωρίς ποτέ να λάβει το προϊόν για το οποίο πλήρωσε.

Επίσης, υπάρχει η πιθανότητα της δημιουργίας δύο ταχυτήτων καταναλωτών. Πρόκειται για ένα εν δυνάμει σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα που αφορά τους καταναλωτές. Ειδικά σε κοινωνίες με σημαντικές οικονομικές ανισότητες ο κίνδυνος είναι ότι οι χρήστες διαδικτύου (internet) θα γίνουν πλουσιότεροι αγοράζοντας στην "φθηνή" παγκόσμια αγορά του διαδικτύου, ενώ, οι φτωχοί θα παγιδευτούν σε μια πρωτόγονη και ακριβή οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑ

2.1 Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Η ύπαρξη του χρήματος στην πορεία της ανθρώπινης ιστορίας ανάγεται τόσο σε οικονομικά όσο και σε μη οικονομικά αίτια, όπως εμπόριο, αμοιβές για διάπραξη εγκλημάτων, θρησκευτικές δοξασίες κα. Το χρήμα δεν είχε βέβαια από την αρχική του εμφάνιση την σημερινή του μορφή. Στο πρωτόγονο στάδιο του είχε διάφορες μορφές, όπως όστρακα, κοπάδια και δόντια φάλαινας παίρνοντας σταδιακά τη μορφή του νομίσματος. Η εξελικτική αυτή πορεία μπορεί να διαχωριστεί σε τέσσερα κυρίως στάδια:

I. Το πρώτο στάδιο αφορά “αντικείμενα ως χρήμα”, είτε με τη μορφή του αντιπραγατισμού (πρώτη γενεά), είτε με τη μορφή του εμπορίου με πολύτιμα αντικείμενα (δεύτερη γενεά).

II. Το δεύτερο στάδιο αφορά “το νόμισμα ως χρήμα”, είτε με τη μορφή των μεταλλικών νομισμάτων (τρίτη γενεά), είτε με τη μορφή χαρτονομίσματος (τέταρτη γενεά).

III. Το τρίτο στάδιο αφορά τις “απαιτήσεις ως χρήμα”, είτε με τη μορφή καταθετικών λογαριασμών (πέμπτη γενεά), είτε με τη μορφή πλαστικού χρήματος(έκτη γενεά) , είτε με τη μορφή των ηλεκτρονικών πληρωμών και την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων.

IV. Το τέταρτο και τελευταίο στάδιο αφορά τους “ηλεκτρονικούς παλμούς ως χρήμα”, είτε με τη μορφή των έξυπνων καρτών (όγδοη γενεά), είτε με τη μορφή των ψηφιακών νομισμάτων (ένατη γενεά).

Η διαρκής αυτή εξέλιξη του χρήματος έχει φυσικά άμεση συσχέτιση με την εντυπωσιακή αύξηση των διεθνών συναλλαγών και του διεθνούς εμπορίου και με την ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών συναλλαγών και των συστημάτων πληρωμών μετά την βιομηχανική επανάσταση

2.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Ηλεκτρονικό χρήμα νοείται το σύνολο των αποθηκευμένων μονάδων αξίας στις λεγόμενες «έξυπνες κάρτες» (smart cards) και σε σκληρούς δίσκους, που συνδυάζουν τα πλεονεκτήματα τόσο του μετρητού όσο και του λογιστικού χρήματος. Με τον όρο ηλεκτρονικό χρήμα περιγράφουμε τα

«νομίσματα» που έχουν σχεδιαστεί ψηφιακά από έναν οργανισμό-εκδότη με τη βοήθεια ισχυρής κρυπτογράφησης και διατίθενται αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικής μετάδοσης σε ιδιώτες και επιχειρήσεις, χωρίς τη μεσολάβηση υλικού μέσου.

Το ηλεκτρονικό χρήμα είναι νόμισμα σε ηλεκτρονική μορφή που διακινείται εκτός του συνήθους δικτύου κυκλοφορίας χρήματος (χαρτονομίσματα, κέρματα, επιταγές, πιστωτικές κάρτες) και αντικαθιστά τα «συμβατικά» μετρητά. Αναλυτικότερα, ένα συγκεκριμένο ποσό αληθινών χρημάτων ανταλλάσσεται με «κυβερνονομίσματα». Τα τελευταία μπορούν να αποθηκευτούν στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές του εκδότη, των συναλλασσόμενων ή ακόμα και σε έξυπνες κάρτες (smart cards).

Οι χρήστες εφοδιάζονται με το κατάλληλο λογισμικό (client software) για τους υπολογιστές τους και μπορούν να ανταλλάσουν χρήματα με έναν άλλο χρήστη ηλεκτρονικού χρήματος μέσω του Internet ή με έμπορο λιανικής που δέχεται ψηφιακό χρήμα. Συνεπώς, μπορούμε να πούμε ότι το ηλεκτρονικό χρήμα είναι ένας μηχανισμός πληρωμών αποθηκευμένης ή προπληρωμένης αξίας που βρίσκεται στην άμεση διάθεση και κατοχή του καταναλωτή σε διάφορες μορφές όπως κάρτα με ολοκληρωμένο κύκλωμα ή λογισμικό αποθηκευμένο σε ηλεκτρονικό υπολογιστή. Η ηλεκτρονική αξία είναι δυνατό να μεταφερθεί κατευθείαν για αγορές μέσω σημείων πωλήσεως ή μέσω του διαδικτύου. Είναι δηλαδή ένα μέσο πληρωμής γενικής χρησιμότητας και πολλαπλής λειτουργικότητας.

Παράδειγμα ψηφιακού χρήματος, το οποίο θα αναλυθεί και σε επόμενο κεφάλαιο, είναι η υπηρεσία PayPal. Το ψηφιακό χρήμα μπορεί να φανεί χρήσιμο σε ανθρώπους που δεν έχουν (ή δεν θέλουν να έχουν) πιστωτικές κάρτες και επιθυμούν να κάνουν αγορές μέσω του Ιστού.

2.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Γίνονται προσπάθειες από πολλούς εκδότες να πραγματοποιηθούν ηλεκτρονικές πληρωμές χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικό χρήμα. Αν και παρουσιάζουν αρκετές διαφορές μεταξύ τους είναι κοινά αποδεκτό ότι κάθε υλοποίηση πρέπει να έχει ορισμένα χαρακτηριστικά προκειμένου να είναι αυτή που θα συγκεντρώσει τις μεγαλύτερες πιθανότητες επικράτησης έναντι των άλλων.

Υπάρχει μία ταύτιση μεταξύ των απόψεων των εκδοτών ως προς τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει το ηλεκτρονικό χρήμα και τα οποία είναι:

1. Ευρεία αποδοχή (ύπαρξη πολλών σημείων που αποδέχονται το ηλεκτρονικό χρήμα ως μέσο πληρωμής) και δυνατότητα μετασχηματισμού (από μια μορφή σε μια άλλη π.χ. από ηλεκτρονικές

μονάδες σε μετρητά). Σε αντίθεση με τα «μονολειτουργικά» συστήματα, όπως οι αποθηκευμένες στις τηλεκάρτες μονάδες

που μπορούν να εξαργυρωθούν μόνο από τον ίδιο τον εκδότη τους, οι ηλεκτρονικές μονάδες μπορούν γενικά να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με τις προδιαγραφές των εκδοτών τους και σύμφωνα με την τεχνολογία που διαθέτουν για την διεκπεραίωση των πληρωμών.

2. Ικανοποιητικό επίπεδο ασφαλείας

3. Ανωνυμία: Υπάρχουν μερικοί αγοραστής που θα ήθελαν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους. Σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να στραφούν σε συστήματα ηλεκτρονικής πληρωμής που υποστηρίζουν αυτό το χαρακτηριστικό. Η συντριπτική πλειοψηφία των υλοποιήσεων συστημάτων ηλεκτρονικής πληρωμής με ηλεκτρονικό χρήμα έχουν αυτή την δυνατότητα.

4. Απεριόριστη διάρκεια (να μην έχει ημερομηνία λήξεως μετά το πέρας της οποίας θα πάψει να έχει αξία)

5. Αμφίδρομη κινητικότητα (κάθε κάτοχος να μπορεί να αποκτήσει και να δώσει χρήμα με την ίδια ευκολία. Δηλαδή να μην υπάρχει μια κυκλική ροή του τύπου:

Τράπεζα-Ιδιώτης **B** (αγοραστής)-Επιχείρηση **B** (πωλητής)-Τράπεζα

αλλά η δυνατότητα συναλλαγών και κάθε είδους πληρωμών μεταξύ όλων των οικονομικών μονάδων π.χ. μεταφορές χρημάτων από ιδιώτη σε ιδιώτη, από επιχείρηση σε επιχείρηση, από επιχείρηση σε ιδιώτη κτλ.)

6. Διαιρετότητα (να μπορεί να διαιρεθεί σε όσα τμήματα ίσης συνολικής αξίας θέλει ο κάτοχος). Υπάρχουν πωλητές που δέχονται τις ηλεκτρονικές πληρωμές μόνο για αγορές εντός κάποιου εύρους χρημάτων. Γι' αυτό το λόγο μία μορφή ηλεκτρονική μορφή πληρωμής (όπως το ψηφιακό χρήμα) που θέλει να γίνει ευρέως αποδεκτή θα πρέπει να μπορεί να διαχειριστεί όλες τις τιμές ανεξαρτήτως ύψους. Με αυτό τον τρόπο το ηλεκτρονικό χρήμα καθιστά οικονομικά αποδοτικές πολλές προσφορές μέσω διαδικτύου, οι οποίες μέχρι σήμερα μπορούσαν μόνο εν μέρει να χρηματοδοτηθούν από τα διαφημιστικά έσοδα, όπως για παράδειγμα η αναζήτηση επιμέρους ειδήσεων μίας on line εφημερίδας.

7. Ευκολία στη καθημερινή του χρήση ως μέσου συναλλαγών (να είναι αποδεκτό χωρίς πολλές γραφειοκρατικές διαδικασίες κτλ.)

8. Η αντοχή του στο χρόνο (προστασία από πληθωρισμό, υποτίμηση κτλ.). Μία άλλη χρήση που θα πρέπει να έχει το ηλεκτρονικό χρήμα είναι να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο αποθεματοποίησης του πλούτου και να διατηρεί για μεγάλο χρονικό διάστημα την αρχική του αξία.

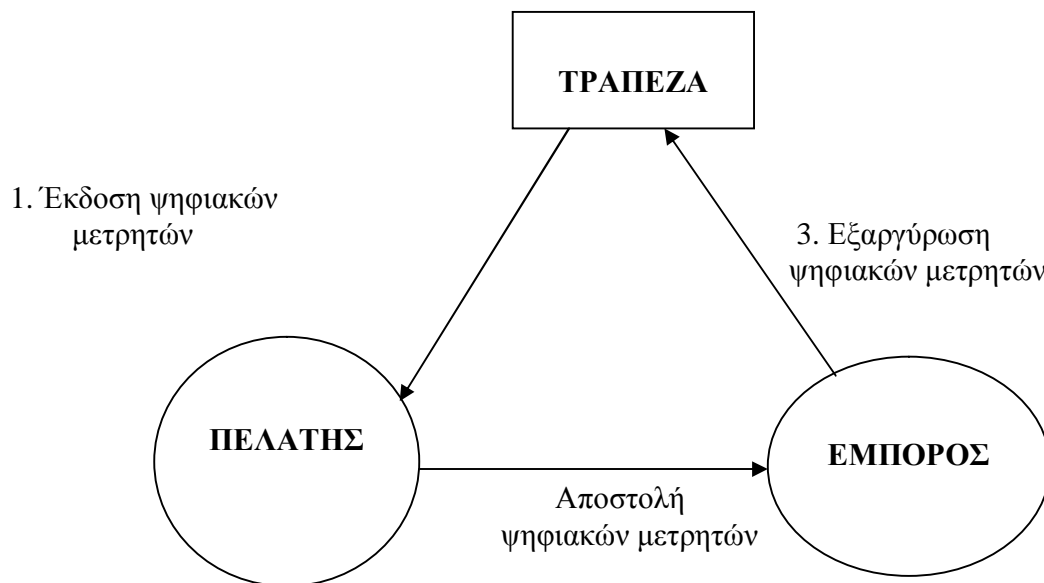
9. Διάφορες χρεώσεις στις συναλλαγές: Η χρέωση θα πρέπει να είναι όσο πιο μικρή γίνεται προκειμένου ο έμπορος να έχει τη διάθεση να υποστηρίξει τον συγκεκριμένο τύπο ηλεκτρονικής πληρωμής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα χρέωσης αποτελεί η πληρωμή με πιστωτική κάρτα. Σε αυτήν την περίπτωση εκτός από κάποιο σταθερό κόστος για την χρήση αυτού του είδους της πληρωμής παρακρατείται από τον πωλητή και το 3% της αξίας του αγαθού ή της υπηρεσίας. Σε σύγκριση με τα συνηθισμένα συστήματα πληρωμών όπως τα δίκτυα πιστωτικών καρτών, προκύπτουν σημαντικές μειώσεις στο κόστος που υπολογίζονται για την αμερικάνικη αγορά σε 0,70\$ για κάθε συναλλαγή που γίνεται μέσω πιστωτικής κάρτας.

10. Η δυσκολία στην παραγωγή πλαστών αντιτύπων του. Όπως και στο συμβατικό χρήμα, έτσι και στο ηλεκτρονικό δεν είναι δυνατό να παραχθεί ηλεκτρονικό χρήμα που να μην είναι δυνατό να πλαστογραφηθεί. Το θέμα είναι πόσο δύσκολη είναι η δυνατότητα κατασκευής πλαστού ηλεκτρονικού χρήματος. Η αύξηση του βαθμού δυσκολίας επιτυγχάνεται με τη χρήση διάφορων μεθόδων ή συνδυασμό αυτών όπως είναι οι ηλεκτρονικές υπογραφές, τα ψηφιακά πιστοποιητικά, ειδικές συσκευές ανάγνωσης και μεταφοράς ηλεκτρονικού χρήματος καθώς επίσης και η κρυπτογραφία.

2.4 ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ – ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Εξετάζοντας τα χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού χρήματος μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι το ηλεκτρονικό χρήμα είναι η ψηφιακή εκδοχή του χάρτινου χρήματος. Ο πελάτης αποκτά ένα ηλεκτρονικό πορτοφόλι το οποίο συνήθως είναι μία ειδική ηλεκτρονική κάρτα, πληρώνοντας τα αντίστοιχα μετρητά στην εκδότρια τράπεζα. Ο πελάτης λαμβάνει ένα κωδικοποιημένο αριθμό 64-bit για κάθε 5 cent που μετατρέπονται σε ηλεκτρονικά μετρητά (υπογραμμένα με το ιδιωτικό κλειδί της τράπεζας), και τα οποία αποθηκεύονται στο σκληρό δίσκο του υπολογιστή του χρήστη. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα μετρητά αυτά μπορούν να μεταφερθούν και σε μία έξυπνη κάρτα προκειμένου οι συναλλαγές να μπορούν να πραγματοποιηθούν και χωρίς τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Στις παραπάνω περιπτώσεις ηλεκτρονικής πληρωμής ο έμπορος – αποδέκτης των ψηφιακών μετρητών αφαιρεί το ποσό από την κάρτα μεταφέροντας το στο δικό του ηλεκτρονικό πορτοφόλι. Στην συνέχεια ο έμπορος εισπράττει τα χρήματα του από την συνεργαζόμενη τράπεζα. Η διαδικασία που ακολουθείται φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα:

Διάγραμμα 1: Αναπαράσταση πληρωμής με ψηφιακά μετρητά

2.5 ΕΙΔΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Επειδή το ηλεκτρονικό χρήμα βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο και δεν γνωρίζουμε ακριβώς τι ανάγκες πρόκειται να ικανοποιήσει, κάθε εκδότης – τράπεζα αναπτύσσει τη δική του εκδοχή ηλεκτρονικού χρήματος ανάλογα με τις εκτιμήσεις του για το μέλλον ή την τεχνογνωσία που έχει για να προσφέρει υποστήριξη στο νέο του προϊόν. Αν κάνουμε μία σύγκριση με το παρόν του χρήματος, μπορούμε εύκολα να διαπιστώσουμε ότι στην «πραγματική» οικονομία υπάρχουν πολλά είδη χρήματος, καθένα από τα οποία εξυπηρετεί διαφορετικές ανάγκες όπως η ανωνυμία, η αποδοχή από την αγορά, η ασφάλεια καθώς επίσης και το κόστος συναλλαγών. Μία εκτίμηση που μπορούμε να κάνουμε είναι ότι κάτι ανάλογο θα γίνει και με το ηλεκτρονικό χρήμα, δηλαδή ότι θα συνυπάρχουν πολλά είδη ηλεκτρονικού χρήματος καθένα από το οποίο θα εξυπηρετεί διαφορετικές ανάγκες. Η πρωτοπόρος εταιρεία στο ηλεκτρονικό χρήμα ήταν η digicash, η οποία δεν λειτουργεί πλέον. Οι εκδοχές του ηλεκτρονικού χρήματος που κατέχουν την πλειοψηφία στην αγορά είναι η υπηρεσία PayPal και η έξυπνη κάρτα Mondex ενώ συνυπάρχουν και άλλες εκδοχές με μικρότερο μερίδιο αγοράς όπως η CyberCash, η Millicent, η Proton, η eMoneyMail, η BillPoint, η Payme.com (Citybank), η PayTrust και η Propay.

2.5.1 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ PAYPAL

Το PayPal είναι μία online υπηρεσία διαχείρισης χρημάτων. Οι πελάτες του Paypal έχουν τη δυνατότητα να στείλουν, λάβουν και να έχουν αποθηκευμένα χρήματα σε 17 διαφορετικά είδη νομισμάτων. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί και η απέναντι πλευρά που θα λάβει ή στείλει τα χρήματα να διατηρεί λογαριασμό στο Paypal. Η υπηρεσία είναι η πιο διαδεδομένη και χρησιμοποιείται για ασφαλείς συναλλαγές μέσω του Internet. Η υπηρεσία Paypal διαχειρίζεται περισσότερους από 155 εκατομμύρια λογαριασμούς και κάνει συναλλαγές σε 103 αγορές.

Εντυπωσιακό είναι ακόμη το γεγονός ότι η υπηρεσία Paypal είναι εντελώς δωρεάν για τους χρήστες, αρκεί να μην ξεπεράσουν ορισμένα χρηματικά όρια. Γενικά, δεν υπάρχουν καθορισμένες εισφορές και η εισφορά που πληρώνουμε στο PayPal για την αποδοχή μετρητών βασίζεται στο μηνιαίο όγκο κινήσεων το μήνα. Ειδικότερα, υπάρχουν τριών ειδών λογαριασμοί:

Προσωπικός (Personal): Για προσωπική χρήση. Δεν μπορείτε να δεχθείτε πληρωμές μέσω χρεωστικών ή πιστωτικών καρτών, αλλά η αποστολή και λήψη χρημάτων είναι ελεύθερη.

Premier: Για αγορές και πωλήσεις κάτω από το δικό σας όνομα. Μπορείτε να αποστείλετε πληρωμές δωρεάν ενώ η αποδοχή χρημάτων πραγματοποιείται με χαμηλές προμήθειες.

Επιχειρηματικός (Business): Απευθύνεται σε επιχειρήσεις. Υπάρχει η δυνατότητα πρόσθεσης των ονομάτων τους σε λογαριασμούς των πελατών τους που χρησιμοποιούν το PayPal. Η αποστολή χρημάτων είναι δωρεάν, ενώ για την αποδοχή πληρωμών υπάρχουν μικρές χρεώσεις.

Για να ενισχύσει την ασφάλεια και να προσελκύσει ακόμα και τους πιο καχύποπτους υποψήφιους πελάτες η Paypal εισήγαγε το 2007 μία επιπλέον δικλείδα ασφαλείας, το «κλειδί ασφαλείας» (security key). Το κλειδί ασφαλείας δεν είναι τίποτα παραπάνω από μία συσκευή που ενισχύει την ασφάλεια κατά τη διάρκεια της εισαγωγής μας (log in) στο σύστημα. Εισάγουμε το όνομα μας, το κωδικό μας και έπειτα πατάμε το κουμπί που έχει επάνω της η συσκευή και παράγεται ένας εξαψήφιος κωδικός που θα πρέπει να τον εισάγουμε επίσης προκειμένου να ολοκληρωθεί η εισαγωγή μας στο σύστημα. Σε περίπτωση απώλειας της συσκευής, η εισαγωγή μπορεί να γίνει εισάγοντας τον αριθμό του τραπεζικού μας λογαριασμού ή της πιστωτικής μας κάρτας.

Αν και το Paypal κατέχει ένα σημαντικό ποσοστό στις υπηρεσίες on line διαχείρισης χρημάτων υπάρχουν κάποια σημεία που θα πρέπει να προσεχθούν από τους χρήστες προκειμένου να αποφύγουν δυσάρεστες εκπλήξεις.

Το πρώτο σημείο που θα πρέπει να προσέξει κάποιος είναι ο επίσημος αριθμός της τηλεφωνικής βοήθειας που αναζητούν οι χρήστες όταν αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα με την υπηρεσία. Υπάρχουν πολλά site και forum στο διαδίκτυο που δημοσιεύουν ψεύτικους αριθμούς τηλεφωνικής βοήθειας. Όταν οι χρήστες επικοινωνήσουν, οι τηλεφωνητές που τους υποδέχονται τους παρουσιάζονται σαν να είναι η επίσημη βοήθεια της PayPal και προσπαθούν να τους αποσπάσουν τα στοιχεία του προσωπικού τους λογαριασμού. Σε περίπτωση που οι χρήστες είναι ανυποψίαστοι και δώσουν τα στοιχεία και το κωδικό τους, οι επιτήδριοι μπαίνουν στο λογαριασμό τους και εκμεταλλεύονται τα διαθέσιμα χρήματα με κάθε πιθανό τρόπο.

Ένα ακόμα σημείο προσοχής είναι το τι συμβαίνει στην περίπτωση που ένας χρήστης πληρώνει στο PayPal αλλά δεν παραλαμβάνει ποτέ ένα προϊόν. Στην περίπτωση που πραγματοποιηθεί η πληρωμή με πιστωτική κάρτα ο χρήστης πρέπει να κάνει τις ενέργειες εκείνες που θα έκανε και την περίπτωση που θα πλήρωνε απ' ευθείας με την πιστωτική του χωρίς τη χρήση της PayPal : θα πρέπει να πάει στην τράπεζα για να δηλώσει ότι δεν παρέλαβε ποτέ το προϊόν και να ζητήσει την επιστροφή της χρέωσης του ποσού στην κάρτα. Σε περίπτωση που πραγματοποιήσει την πληρωμή χρησιμοποιώντας ηλεκτρονική επιταγή ή τα χρήματα της PayPal, τότε θα πρέπει να πάει σε ένα αστυνομικό τμήμα και να καταθέσει μήνυση για απάτη και κλοπή. Στη συνέχεια, αναλαμβάνει η αστυνομία τη διερεύνηση της υπόθεσης.

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί ότι σε οποιαδήποτε περίπτωση διένεξης με την υπηρεσία, ο χρήστης θα πρέπει να διεκδικεί το δίκιο του καταφεύγοντας στις αρχές της χώρας όπου βρίσκεται προκειμένου αυτές να διευθετήσουν το θέμα.

2.5.2 Η ΕΞΥΠΙΝΗ ΚΑΡΤΑ MONDEX

Η κάρτα Mondex αναπτύχθηκε στην Αγγλία (τράπεζα Westminster) το 1990 με την προοπτική να αποθηκεύει ηλεκτρονικά μετρητά ή να χρησιμοποιείται σαν ένα εικονικό ηλεκτρονικό πορτοφόλι. Από το 1997 το πλειοψηφικό πακέτο μετοχών της Mondex ανήκει στην Mastercard. Ο πυρήνας του συστήματος είναι ένα ηλεκτρονικό πορτοφόλι με τη μορφή κάρτας ολοκληρωμένου κυκλώματος, στην οποία μπορούν να αποθηκευτούν νομίσματα διαφορετικής αξίας. Τα χρηματικά υπόλοιπα αυτών των καρτών μπορούν να μεταβιβαστούν σε άλλες κάρτες με τη βοήθεια μίας μικρής συσκευής εγγραφής και ανάγνωσης. Οι συσκευές αυτές είναι γνωστές και σαν πορτοφόλια Mondex (Mondex

wallet). Αποτελούνται από δύο υποδοχές στις οποίες συνδέονται οι κάρτες Mondex (από τις οποίες θα πραγματοποιηθεί η μεταφορά χρημάτων), ένα πληκτρολόγιο και μία οθόνη.

Η κάρτα Mondex μπορεί να εισαχθεί σε μηχανήμα ανάγνωσης που συνδέεται με ηλεκτρονικό υπολογιστή και αφού διαβαστεί η αποθηκευμένη σ' αυτήν αξία να μεταβιβαστεί στη συνέχεια μέσω του διαδικτύου, χωρίς την ανάμειξη τράπεζας. Με αυτό τον τρόπο πραγματοποιούνται και οι συναλλαγές μέσω διαδικτύου. Ο χρήστης αφού επιλέξει ότι θα πληρώσει με κάρτα Mondex εισάγει την κάρτα του στο μηχανήμα που είναι συνδεδεμένο με τον προσωπικό του υπολογιστή και περιμένει την μεταφορά των χρημάτων του στην κάρτα του εμπόρου/πωλητή που είναι συνδεδεμένη σε ένα αντίστοιχο μηχανήμα από την απέναντι πλευρά. Σε περίπτωση που η πληρωμή γίνει εκτός διαδικτύου τότε ο πελάτης εισάγει την κάρτα στο μηχανήμα του εμπόρου/πωλητή.

Τα πλεονεκτήματα της κάρτας είναι η ασφάλεια στη χρήση της, το γεγονός ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για αγορές οποιουδήποτε ύψους, η αμεσότητα των αγορών (δεν υπάρχει αναμονή για πιστοποίηση της κάρτας) και ότι σε αντίθεση με τις άλλες κάρτες (όπως οι πιστωτικές) δεν μπορεί να υπάρξει υπέρβαση στο ποσό των αγορών από εκείνο που είναι αποθηκευμένο στην κάρτα. Η ασφάλεια στις συναλλαγές βασίζεται στην αρχιτεκτονική της κάρτας. Για λόγους ασφαλείας, χρησιμοποιείται η τεχνική των ψηφιακών υπογραφών οι οποίες παράγονται από τη συσκευή του πελάτη και αναγνωρίζονται από την απέναντι συσκευή του εμπόρου. Η ψηφιακή υπογραφή διασφαλίζει ότι κανείς δεν μπορεί να εισχωρήσει ανάμεσα στις δύο συσκευές κατά τη διάρκεια της ταυτοποίησης και της συναλλαγής. Η παραπάνω διαδικασία διασφαλίζει και ότι τα χρήματα θα φτάσουν στον προβλεπόμενο παραλήπτη και έτσι αποφεύγεται τυχόν διαρροή χρημάτων προς τρίτους χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα εντοπισμού.

Το πιο σημαντικό πλεονέκτημα της κάρτας Mondex είναι η ασφάλεια που παρέχει στην αποθήκευση των προσωπικών και ευαίσθητων δεδομένων. Αυτό συμβαίνει διότι στην ουσία είναι μία έξυπνη κάρτα. Οι έξυπνες κάρτες είναι ένα ολοκληρωμένο και αυτούσιο σύστημα, του οποίου η λειτουργία δεν εξαρτάται από εξωτερικά και πιθανώς κακόβουλα στοιχεία. Η μετάβαση στις έξυπνες κάρτες θα έχει ιδιαίτερα θετικό αντίκτυπο στη διευκόλυνση αλλά και στην διασφάλιση των υπηρεσιών οι οποίες τις συνοδεύουν.

Το πιο σημαντικό μειονέκτημα των συναλλαγών με την κάρτα Mondex είναι ότι οι συναλλαγές αυτές δεν είναι αληθινά ανώνυμες. Σε αντίθεση με τις προπληρωμένες τηλεφωνικές κάρτες, οι οποίες και στηρίζονται επίσης στην τεχνολογία των έξυπνων καρτών, δεν είναι δυνατή η αγορά μίας κάρτας Mondex χωρίς αποκάλυψη της ταυτότητάς μας. Κάθε κάρτα έχει έναν μοναδικό

αριθμό αναγνώρισης μέσω του οποίου οι ιδιοκτήτες μπορούν εύκολα να προσδιοριστούν. Προς το παρόν κάθε κάρτα Mondex κρατάει στη μνήμη της τις τελευταίες δέκα συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν ενώ το μηχάνημα των πωλητών κρατάει το ιστορικό των 300 τελευταίων συναλλαγών (θεωρείται ότι 300 είναι ο συνηθισμένος αριθμός συναλλαγών που γίνονται σε μία τυπική επιχειρηματική ημέρα). Στις συναλλαγές αυτές καταγράφεται το ποσό της συναλλαγής και το εάν η συναλλαγή πραγματοποιήθηκε από πελάτη σε έμπορο ή μεταξύ δύο ιδιωτών. Η μοναδική παράλειψη στην καταγραφή είναι ότι δεν αναγνωρίζεται άμεσα οι εμπλεκόμενοι στην συναλλαγή αλλά ο αριθμός της κάρτας του.

Ένα δεύτερο μειονέκτημα είναι οι συνέπειες της απώλειας της κάρτας. Στην περίπτωση της απώλειας ή κλοπής της κάρτας Mondex, τα χρήματα χάνονται για πάντα όπως ακριβώς και στην περίπτωση ενός κανονικού πορτοφολιού ή των συμβατικών μετρητών.

Το μόνο θετικό σε αυτή την περίπτωση είναι ότι σπάνια κάποιος θα κλέψει μία κάρτα Mondex διότι του είναι άχρηστη χωρίς τον απαιτούμενο για τις συναλλαγές κωδικό. Συνεπώς, το «ενδιαφέρον» για κλοπή μίας τέτοιας κάρτας είναι περιορισμένο.

2.5.3 Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ

Οι ηλεκτρονικές επιταγές είναι η φυσιολογική συνέχεια των παραδοσιακών επιταγών. Μια επιταγή είναι μια γραπτή εντολή από τον εκδότη προς τον αποδέκτη που είναι συνήθως τράπεζα με την οποία ο εκδότης απαιτεί από τον αποδέκτη την καταβολή ενός συγκεκριμένου ποσού είτε στον εκδότη είτε σε τρίτο πρόσωπο που ορίζεται από αυτόν. Οι ηλεκτρονικές επιταγές ακολουθούν κατά βάση τον ίδιο κανόνα με τη διαφορά ότι η επιταγή είναι σε ηλεκτρονική μορφή. Επιπλέον, καθώς ο εκδότης πρέπει να υπογράψει την επιταγή προκειμένου να είναι έγκυρη στις ηλεκτρονικές επιταγές χρησιμοποιείται η ψηφιακή υπογραφή προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία. Στην χρήση ηλεκτρονικών υπογραφών εντοπίζονται και τα περισσότερα προβλήματα που συναντά στην διάδοση του το συγκεκριμένο σύστημα πληρωμής. Η χρήση κρυπτογραφικών μεθόδων αλλά και η τεχνολογία που απαιτείται για να υποστηρίξει τις ηλεκτρονικές υπογραφές έχουν μέχρι τώρα δημιουργήσει αρκετά εμπόδια στην χρήση των ηλεκτρονικών επιταγών.

Μια ηλεκτρονική επιταγή έχει όλα τα χαρακτηριστικά που διαθέτει μια έντυπη επιταγή και χρησιμοποιείται σαν ένα μήνυμα προς την τράπεζα του αποστολέα για την μεταφορά κεφαλαίων από ένα λογαριασμό σε ένα άλλο. Σε αντιστοιχία, με την παραδοσιακή διαδικασία, η ηλεκτρονική επιταγή

αποστέλλεται αρχικά στον αποδέκτη ο οποίος την υπογράφει και την προωθεί στην τράπεζα προκειμένου να λάβει το αντίστοιχο ποσό.

Από άποψη ασφάλειας, η ηλεκτρονική επιταγή θεωρείται καλύτερη από την έντυπη επιταγή. Και αυτό, γιατί ο αποστολέας, μπορεί να προστατέψει τον εαυτό τον από μία απάτη.

Αυτό γίνεται με την κωδικοποίηση του αριθμού του λογαριασμού του με το δημόσιο κλειδί της τράπεζας, χωρίς έτσι να αποκαλύπτει τον αριθμό τον λογαριασμού του στον έμπορο.

Το FSTC αποτελεί μια συνεργασία, τραπεζών και πιστωτικών οργανισμών, που έχουν υλοποιήσει μια, ηλεκτρονική επιταγή. Στηριγμένη στην παραδοσιακή επιταγή, η επιταγή του FSTC επιτρέπει την ψηφιακή υπογραφή του αποδέκτη.

Για την προσθήκη μεγαλύτερης ευελιξίας σε αυτό το σύστημα πληρωμών, το FSTC προσφέρει στους χρήστες διάφορες επιλογές επιταγών ανάλογα με τις ανάγκες του χρήστη. Οι ηλεκτρονικές επιταγές μπορούν να παραδοθούν είτε με άμεση παράδοση μέσω ενός δικτύου ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Σε κάθε περίπτωση, τα υπάρχοντα τραπεζικά κανάλια, μπορούν να εκκαθαρίσουν τις πληρωμές, μέσω των δικτύων τους. Κάτι τέτοιο οδηγεί σε μια ικανοποιητική αναβάθμιση της υπάρχουσας τραπεζικής υποδομής και του Internet.

Οι ψηφιακές επιταγές είναι πολύ χρήσιμες στο B2B (Business to business), για αυτό το λόγο προκύπτει η ανάγκη για συστήματα πληρωμής υψίστου βαθμού ασφαλείας, ιδιαίτερα για πληρωμές πολύ μεγάλων ποσών. Για αυτόν τον λόγο, το ηλεκτρονικό καρτέ επιταγών – το αντίστοιχο του ηλεκτρονικού πορτοφολιού-, το οποίο αποθηκεύει πιστοποιητικά πιστωτικών καρτών και ψηφιακό χρήμα – θα πρέπει να είναι ενσωματωμένο στο λογιστικό πληροφοριακό σύστημα των εταιρικών αγοραστών καθώς στους εξυπηρετητές (servers) των πωλητών. Επίσης, το ηλεκτρονικό τιμολόγιο και η αποδοχή της πληρωμής θα πρέπει να αποθηκεύονται στους υπολογιστές τόσο των αγοραστών όσο και των πωλητών για ενδεχόμενη μελλοντική ανάκληση.

2.5.4 ΧΡΕΩΣΤΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ (DEBIT CARDS)

Οι χρεωστικές κάρτες είναι παρόμοιες με τις πιστωτικές κάρτες, με τη βασική διαφορά ότι το ποσό της συναλλαγής μεταφέρεται αυτόματα από το λογαριασμό του κατόχου στο λογαριασμό του εμπόρου και δεν πιστώνεται στον λογαριασμό του χρήστη της κάρτας όπως στις πιστωτικές κάρτες. Αν δεν υπάρχει δηλαδή διαθέσιμο ποσό στον λογαριασμό με τον οποίο είναι συνδεδεμένη η χρεωστική κάρτα, η συναλλαγή δε θα πραγματοποιηθεί. Χρεωστικές κάρτες είναι συνήθως και οι

κάρτες που χρησιμοποιούμε όλοι μας για την ανάληψη μετρητών από κάποιο ATM. Οι χρεωστικές κάρτες εξασφαλίζουν μεγαλύτερη ασφάλεια και στις συναλλαγές μέσω internet καθώς μπορείτε να δημιουργήσετε έναν ξεχωριστό λογαριασμό, με ποσό που θα ελέγχετε εσείς, για χρήση αποκλειστικά με την συγκεκριμένη χρεωστική κάρτα.

Οι περισσότερες χρεωστικές κάρτες μπορούν να συνδεθούν με παραπάνω από έναν τραπεζικούς λογαριασμούς και να χρησιμοποιηθούν για να εξοφλείτε τις πάγιες μηνιαίες χρεώσεις σας όπως λογαριασμοί ΟΤΕ, ΔΕΗ, κινητής τηλεφωνίας αλλά και για την πληρωμή δανείων και πιστωτικών καρτών με αυτόματη χρέωση του τραπεζικού σας λογαριασμού. Επίσης με τις χρεωστικές κάρτες μπορείτε να πραγματοποιείτε μέσω του ATM κατάθεση μετρητών, μεταφορά ποσών μεταξύ λογαριασμών σας, ενημέρωση υπολοίπου και εκτύπωση των τελευταίων κινήσεων του λογαριασμού σας.

Διαθέσιμες Χρεωστικές Κάρτες

Σχεδόν όλες οι τράπεζες προσφέρουν χρεωστικές τράπεζες. Παράδειγμα τέτοιων καρτών είναι η T.T. Visa Electron του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, η Visa debit της Πειραιώς, η Debit Card της Κύπρου, η Cash Card Electron της Ελληνικής, οι My Cash & Ethnocash της Εθνικής, η ATEnet Visa Debit της Αγροτικής και η Alpha Bank Enter Visa της Alpha

2.5.5 ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ (CREDIT CARDS)

Μορφή του λεγόμενου "πλαστικού χρήματος", σύγχρονου και διαδεδομένου τρόπου συναλλαγών, που παρέχει τη δυνατότητα αγοράς αγαθών ή υπηρεσιών χωρίς άμεση εκταμίευση μετρητών για πληρωμή της αξίας τους. Οι πιστωτικές κάρτες εκδίδονται κυρίως από πιστωτικά ιδρύματα (π.χ. τράπεζες) και μεταξύ άλλων η χρήση τους παρέχει και τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

α) ευκολία στις συναλλαγές σε όσες περιπτώσεις ο κάτοχος της κάρτας δεν έχει ή δεν θέλει να έχει μαζί του μετρητά

β) ασφάλεια στις συναλλαγές, γιατί ο κάτοχος της κάρτας δεν χρειάζεται να έχει μαζί του μετρητά διακινδυνεύοντας έτσι να τα χάσει

γ) εξασφάλιση περιόδου χάριτος αρκετών ημερών (π.χ. 25 ή 40 ημέρες) χωρίς τόκο από την ημερομηνία έκδοσης του λογαριασμού έως την ημερομηνία πληρωμής

δ) (λειτουργώντας ως κάρτες ηλεκτρονικών συναλλαγών) παροχή της δυνατότητας στους κατόχους τους να διενεργούν τραπεζικές πράξεις μέσω των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ΑΤΜ), όπως αναλήψεις, καταθέσεις, μεταφορά ποσών από λογαριασμό σε λογαριασμό κ.ά. Τα τελευταία χρόνια η ευρεία διάδοση των πιστωτικών καρτών και ο τραπεζικός ανταγωνισμός έχουν οδηγήσει σε μια συνεχή επέκταση των παρεχόμενων υπηρεσιών, διευρύνοντας έτσι την κλασική λειτουργία της κάρτας ως μέσου πληρωμών. Έτσι, προστέθηκαν ασφαλιστικές καλύψεις (ταξιδιωτική ασφάλιση, ιατρική και νομική βοήθεια), καταρτίστηκαν ειδικά προγράμματα συνεργασίας τραπεζών με επιχειρήσεις, ώστε να παρέχονται εκπτώσεις για την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών, και τελευταία άρχισαν να εφαρμόζονται προγράμματα σύνδεσης πιστωτικών καρτών με οργανισμούς, σωματεία, λέσχες, φιλανθρωπικές ή οικολογικές οργανώσεις κ.ά. Η προσπάθεια αυτή εμπλουτισμού των πιστωτικών καρτών με στοιχεία που δεν σχετίζονται άμεσα με την κύρια λειτουργία τους αποσκοπεί κυρίως στη διεύρυνση της πελατείας του τραπεζικού φορέα, στην εξυπηρέτηση και ικανοποίηση του πελάτη και στην προβολή του συνεργαζόμενου φορέα (π.χ. ποδοσφαιρικό ή φιλανθρωπικό σωματείο).

Τι είναι οι πιστωτικές κάρτες;

Είναι σύγχρονος και διαδεδομένος τρόπος συναλλαγών, μορφή του λεγόμενου "πλαστικού χρήματος". Εκδίδονται από πιστωτικούς οργανισμούς με ευρύτατη αποδοχή και αναγνώριση και εξασφαλίζουν στους κατόχους τους τη δυνατότητα αγοράς αγαθών ή υπηρεσιών χωρίς να απαιτείται άμεση καταβολή της αξίας τους. Η πιστωτική κάρτα έχει τη μορφή μιας πλαστικής κάρτας η οποία φέρει στη μια πλευρά της με ανάγλυφα στοιχεία τον αριθμό μητρώου και το ονοματεπώνυμο του κατόχου της, τη λήξη ισχύος της, καθώς και το πιστωτικό κατάστημα το οποίο τη χορήγησε. Στην άλλη πλευρά συνήθως υπάρχει η μαγνητική ταινία, θέση για την υπογραφή του κατόχου της και ο λογότυπος του οργανισμού που την εξέδωσε.

Τι δυνατότητες παρέχει στον κάτοχό της η πιστωτική κάρτα;

Η πιστωτική κάρτα παρέχει στον κάτοχό της τη δυνατότητα να πραγματοποιεί αγορές αγαθών και υπηρεσιών χωρίς άμεση καταβολή της αξίας τους, εντός βέβαια των πιστωτικών ορίων της, από επιχειρήσεις που είναι συμβεβλημένες με τον τραπεζικό οργανισμό που την εξέδωσε. Η δυνατότητα αυτή για ορισμένες κάρτες επεκτείνεται και στο εξωτερικό, ενώ άλλες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για απεριόριστο όριο αγορών, με μόνη προϋπόθεση τη μηνιαία εξόφληση του λογαριασμού. Επίσης, με την πιστωτική κάρτα παρέχεται η δυνατότητα ανάληψης μετρητών 24 ώρες το 24ωρο, ανάλογα

βέβαια με το ύψος του πιστωτικού ορίου. Το μηνιαίο όριο ανάληψης μετρητών κλιμακώνεται ανάλογα με το πιστωτικό όριο που έχει ο κάτοχος της κάρτας, π.χ. για πιστωτικό όριο 1.500 ευρώ. το μηνιαίο όριο ανάληψης μετρητών ανέρχεται σε 600 ευρώ. Ακόμη, η πιστωτική κάρτα ως κάρτα ηλεκτρονικών συναλλαγών παρέχει στον κάτοχό της τη δυνατότητα να διενεργεί τραπεζικές πράξεις μέσω των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ΑΤΜ) επί συνδεδεμένων τραπεζικών λογαριασμών, προσωπικών του ή κοινών, τους οποίους δήλωσε στην αίτησή του ότι επιθυμεί να κινεί. Δηλαδή μέσω των μηχανών αυτόματης εξυπηρέτησης, τις οποίες διαθέτουν σε ευρύ συνήθως δίκτυο οι τράπεζες, ο κάτοχος της πιστωτικής κάρτας μπορεί να πραγματοποιεί αναλήψεις, καταθέσεις, μεταφορά ποσών από λογαριασμό σε λογαριασμό, εξόφληση της δόσης ή ακόμη να έχει ενημέρωση για το υπόλοιπο των λογαριασμών του ή της πιστωτικής του κάρτας.

Πέρα από αυτές τις κύριες δυνατότητες, παρέχεται και σειρά υπηρεσιών όπως είναι τα πλήρη πακέτα ασφαλιστικών καλύψεων (π.χ. ταξιδιωτική ασφάλιση, ασφάλιση τροχαίου δυστυχήματος κ.ά.), η δυνατότητα λήψης επιπρόσθετου συναλλάγματος για ταξίδια στο εξωτερικό, ευνοϊκά τουριστικά πακέτα με εκπτώσεις στις τιμές των ξενοδοχείων, σε ενοικιάσεις αυτοκινήτων κ.ά. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις οι κάτοχοι πιστωτικών καρτών ενημερώνονται, μέσω ειδικών περιοδικών που τους αποστέλλονται, για προσφορές καταστημάτων κατά τις οποίες η εξόφληση των άμεσων αγορών που πραγματοποιούνται γίνεται ύστερα από την παρέλευση αρκετών μηνών (προγράμματα μεταχρονολογημένων χρεώσεων) ή με πολλές άτοκες μηνιαίες δόσεις (προγράμματα άτοκων δόσεων).

Ποια είναι η διαδικασία έκδοσης πιστωτικής κάρτας;

Ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει σχετική αίτηση και μετά την έγκριση ανοίγει ένα λογαριασμό στην εκδούσα τράπεζα για την αυτόματη εξόφληση του λογαριασμού της κάρτας. Η αίτηση συνοδεύεται από φωτοτυπία της αστυνομικής ταυτότητας, καθώς και φωτοτυπία του τελευταίου εκκαθαριστικού της εφορίας ή της τρέχουσας μισθοδοσίας. Προκειμένου να εγκρίνει την αίτηση η τράπεζα συνεκτιμά ένα σύνολο από κριτήρια, όπως το ύψος και η πηγή του εισοδήματος, η σταθερή επαγγελματική κατάσταση, η τυχόν προηγούμενη πελατειακή σχέση με την τράπεζα. Η κάθε πιστωτική κάρτα έχει ορισμένα όρια πίστωσης, υπάρχουν όμως και ορισμένες, οι οποίες χαρακτηρίζονται συνήθως ως "χρυσές", που έχουν ιδιαίτερα υψηλά πιστωτικά όρια και συνοδεύονται από ακόμη μεγαλύτερες παροχές, πιο ισχυρά ασφαλιστικά πακέτα και πολλά ιδιαίτερα προνόμια.

Τι πλεονεκτήματα παρουσιάζει η πιστωτική κάρτα σε σχέση με τις συναλλαγές με μετρητά;

Τα κύρια πλεονεκτήματα είναι:

- α) ευκολία στις συναλλαγές σε περίπτωση που ο κάτοχος της δεν έχει ή δεν θέλει να έχει μαζί του μετρητά·
- β) ασφάλεια στις συναλλαγές, γιατί ο κάτοχος της κάρτας δεν απαιτείται να έχει μαζί του μετρητά διακινδυνεύοντας να τα χάσει·
- γ) εξασφάλιση περιόδου χάριτος αρκετών ημερών (π.χ. 25 ή 40 ημέρες) χωρίς τόκο, από την ημερομηνία έκδοσης του λογαριασμού έως την ημερομηνία πληρωμής.

Ποιες κατηγορίες πιστωτικών καρτών υπάρχουν;

Σε γενικές γραμμές οι πιστωτικές κάρτες μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες: στην πρώτη ανήκουν όσες μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο στο εσωτερικό της χώρας, στη δεύτερη οι κάρτες που η ισχύ τους επεκτείνεται και στο εξωτερικό, ενώ στην τρίτη κατηγορία ανήκουν οι κάρτες που χαρακτηρίζονται ως "χρυσές", "prestige" κ.ά. και οι οποίες παρέχουν υψηλά πιστωτικά όρια και συνοδεύονται συνήθως από προνόμια και παροχές όπως ισχυρά ασφαλιστικά πακέτα, νομική προστασία κ.ά.

Τι είναι ο προσωπικός αριθμός αναγνώρισης;

Ο προσωπικός αριθμός αναγνώρισης ή P.I.N. (Personal Identification Number) είναι ο απόρρητος κωδικός αριθμός που ισοδυναμεί με την υπογραφή του κατόχου της κάρτας και ο οποίος είναι απαραίτητος σε συνδυασμό με την κάρτα για την πραγματοποίηση συναλλαγών. Ο αριθμός αυτός είναι και πρέπει να παραμένει αυστηρά προσωπικός. Ο κάτοχος της κάρτας πρέπει να τον φυλάσσει με πολύ μεγάλη προσοχή (το καλύτερο είναι να τον απομνημονεύσει), να μην τον αναγράφει στην κάρτα του ή σε οποιοδήποτε άλλο έγγραφο και να καταστρέφει τα έντυπα στα οποία αυτός αναγράφεται.

Τι κοστίζει μια πιστωτική κάρτα;

Οι εκδότες πιστωτικών καρτών χρεώνουν τους κατόχους των καρτών για τις υπηρεσίες που τους παρέχουν με μια ετησία συνδρομή, που κυμαίνεται ανάλογα με το είδος της κάρτας και τον εκδότη. Εκτός από τη δαπάνη αυτή υπάρχει και το ετήσιο συμβατικό επιτόκιο, με το οποίο δανειοδοτείται ο κάτοχος της κάρτας, καθώς και ο Ειδικός Φόρος Τραπεζικών Εργασιών (ΕΦΤΕ), που

επιβαρύνει τους τόκους. Εκτός από τις επιβαρύνσεις αυτές, ο κάτοχος βαρύνεται συνήθως και με τα έξοδα αποστολής του μηνιαίου λογαριασμού ή και με άλλα διαχειριστικά έξοδα. Για να είναι σε θέση ο καταναλωτής να συγκρίνει τη συνολική Ετήσια Πραγματική Επιβάρυνση (ΕΠΕ) από κάρτα σε κάρτα, το Υπουργείο Εμπορίου έχει υποχρεώσει τους οργανισμούς έκδοσης πιστωτικών καρτών να αναγράφουν στη σύμβαση που υπογράφει ο πελάτης, εκτός από τους όρους χορήγησης της κάρτας, και την ετήσια πραγματική επιβάρυνση.

Σε περίπτωση απώλειας ή κλοπής της πιστωτικής κάρτας τι πρέπει να κάνει ο κάτοχός της;

Πρέπει να ειδοποιήσει αμέσως την εκδούσα τράπεζα ή οργανισμό και να υποβάλει σχετική έγγραφη δήλωση, η οποία συνοδεύεται συνήθως από υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599. Η γνωστοποίηση της απώλειας της κάρτας πρέπει να γίνει το ταχύτερο δυνατό, διότι μέχρι την ημέρα που θα λάβει γνώση η τράπεζα ο κάτοχος εξακολουθεί να είναι υπεύθυνος για τις αποδείξεις πώλησης και τις άλλες τυχόν συναλλαγές που διενεργούνται μέσω της κάρτας του.

Τι ισχύει σχετικά με τις πιστωτικές κάρτες όσον αφορά τη φορολογία εισοδήματος;

Τα τελευταία χρόνια έχει καθιερωθεί ως πρόσθετο φορολογικό τεκμήριο η χρήση πιστωτικών καρτών. Το τεκμήριο αυτό συγκρίνεται με τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων και αν τα υπερβαίνει, φορολογείται αυτό. Οι οργανισμοί έκδοσης πιστωτικών καρτών χορηγούν στους πελάτες τους στο τέλος κάθε χρόνου βεβαίωση στην οποία αναγράφεται το συνολικό ποσό που κατέβαλε ο πελάτης τους. Οι βεβαιώσεις αυτές αθροίζονται και αν το σύνολό τους είναι μεγαλύτερο τόσο από το δηλούμενο στην Εφορία εισόδημα όσο και από το ποσό που προκύπτει από τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων, τότε αυτό θεωρείται ότι είναι το φορολογητέο εισόδημα του οικονομικού έτους, εκτός και αν αποδειχτεί ανάλωση κεφαλαίου που αποκτήθηκε τα προηγούμενα έτη. Οι φορολογούμενοι, λοιπόν, θα πρέπει να προσέχουν ώστε οι αγορές που πραγματοποιούν με πιστωτικές κάρτες να μην είναι μεγαλύτερες από το εισόδημα που δηλώνεται στις φορολογικές αρχές.

Τι πρέπει να προσέχει ο καταναλωτής σχετικά με τις πιστωτικές κάρτες;

Το πρώτο πράγμα που πρέπει να έχει υπόψη του ο καταναλωτής είναι ότι η πιστωτική κάρτα απαιτεί συνετή χρήση. Ένα από τα μεγάλα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα σε χώρες όπου υπάρχει μεγάλη διάδοση των πιστωτικών καρτών, όπως είναι οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Γαλλία κ.ά., είναι η

λεγόμενη "υπερχρέωση των νοικοκυριών". Υπάρχουν δηλαδή νοικοκυριά που χρωστούν μία ή και παραπάνω φορές το ετήσιο εισόδημά τους λόγω υπέρμετρων αγορών μέσω πιστωτικών καρτών. Σύμφωνα με υποδείξεις της Διεύθυνσης Καταναλωτών του Υπουργείου Εμπορίου, οι καταναλωτές που κάνουν χρήση πιστωτικών καρτών πρέπει να φροντίζουν:

- Να διαβάζουν προσεκτικά τους όρους χρήσης των πιστωτικών καρτών.
- Να έχουν τις κάρτες μαζί τους, αλλά όχι μέσα σε πορτοφόλι ή τσάντα που κινδυνεύουν να κλαπούν ή να ξεχαστούν.
- Να έχουν γραμμένους σε ασφαλές μέρος τους αριθμούς και τους προσωπικούς κωδικούς (PIN) των καρτών.
- Να αποφεύγουν να υπογράφουν κενά (άγραφα) δελτία χρέωσης.
- Πριν από την υπογραφή ενός δελτίου χρέωσης, να διαγράφουν τα τετραγωνίδια που βρίσκονται πάνω από το συνολικό ποσό.
- Να κρατούνται προσεκτικά οι μηνιαίοι λογαριασμοί των πιστωτικών καρτών.
- Να ειδοποιούν αμέσως την τράπεζα που εξέδωσε την κάρτα σε περίπτωση απώλειας ή κλοπής της, καθώς και σε περίπτωση αλλαγής της διεύθυνσης κατοικίας τους.
- Να μη δανείζουν την πιστωτική τους κάρτα.
- Να μη δίνουν τον αριθμό της κάρτας από το τηλέφωνο.

Τι καινοτομίες δρομολογούνται στον τομέα των πιστωτικών καρτών;

Το λεγόμενο "πλαστικό χρήμα" εκτιμάται από τους ειδικούς ότι θα αποτελέσει τομέα ιδιαίτερης ανάπτυξης κατά τη μετάβαση στον 21ο αιώνα και αναμένεται ότι ένα σημαντικό μερίδιο του τραπεζικού μάρκετινγκ θα αφορά τη διάδοση και τη γενίκευση της χρήσης των πιστωτικών καρτών και γενικότερα μορφών του πλαστικού χρήματος. Ήδη όλο και περισσότερα μεγάλα καταστήματα στο εξωτερικό εκδίδουν πιστωτικές κάρτες, προσπαθώντας με τον τρόπο αυτόν να διατηρήσουν έναν σημαντικό αριθμό πελατών. Πρόσφατη καινοτομία είναι η έκδοση πιστωτικών καρτών που είναι συνδεδεμένες με αθλητικά σωματεία (π.χ. Παναθηναϊκός FC-Visa), πολιτιστικούς οργανισμούς (π.χ. Artion Visa σε συνεργασία με τον Οργανισμό Μεγάρου Μουσικής Αθηνών) κ.ά. Στόχος της είναι η διεύρυνση της πελατείας του τραπεζικού φορέα, η προβολή του συνεργαζόμενου φορέα και η εξυπηρέτηση του πελάτη (π.χ. εκπώσεις, εξασφάλιση εισιτηρίων, θέσεων σε εκδηλώσεις του φορέα κ.ά.). Σημαντική αύξηση παρουσιάζουν τα τελευταία χρόνια και οι χρεωστικές τραπεζικές κάρτες, με τις οποίες μπορεί κανείς να πραγματοποιεί αγορές με απευθείας χρέωση του λογαριασμού

του χωρίς κανένα όριο ή επιβάρυνση με τόκους. Τέλος, τα επόμενα χρόνια εκτιμάται ότι θα κυκλοφορήσουν και στην Ελλάδα οι λεγόμενες "έξυπνες κάρτες" (smart cards), που θα αποτελέσουν έναν σημαντικό νέο τρόπο συναλλαγών λειτουργώντας ως ηλεκτρονικά πορτοφόλια.

2.5.6 ΠΡΟΠΛΗΡΩΜΕΝΗ ΚΑΡΤΑ (PREPAID CARD)

Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές έχουν πλέον μπει για τα καλά στην καθημερινότητα μας. Το πλαστικό χρήμα έχει ήδη ξεκινήσει να αντικαθιστά τις κλασικές χρηματικές συναλλαγές, ενώ οι τράπεζες εξελίσσουν συνεχώς νέα τραπεζικά προϊόντα με στόχο να καλύψουν τις σύνθετες ανάγκες των πελατών τους. Και ενώ μέχρι πρόσφατα γνωρίζαμε τις πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, τα τελευταία χρόνια έχει έρθει δυναμικά στο προσκήνιο ένα νέο είδος κάρτας συναλλαγής, η προπληρωμένη κάρτα (prepaid card).

Πως λειτουργούν οι προπληρωμένες κάρτες;

Τα δύο βασικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τις προπληρωμένες κάρτες, είναι ότι δεν διαθέτουν την δυνατότητα πίστωσης (όπως οι πιστωτικές) καθώς επίσης και ότι δεν χρειάζεται να συνδεθούν με κάποιον καταθετικό λογαριασμό (όπως οι χρεωστικές). Απλά μπορείτε να τοποθετείτε στην κάρτα το ποσό που επιθυμείτε κάθε φορά να χρησιμοποιήσετε και μετά από κάθε χρήση της, η κάρτα μπορεί να διατηρείται με μηδενικό ή μικρό ποσό.

Οι προπληρωμένες κάρτες χρησιμοποιούνται κυρίως για αγορές, διαδικτυακές ή και με φυσική παρουσία ή για ανάληψη μετρητών μέσω ΑΤΜ. Τα χρήματα με τα οποία την έχετε φορτίσει, καθορίζουν και το ύψος των συναλλαγών που μπορείτε να κάνετε. Επίσης παρόλο που στα καταστήματα δεν έχει την αποδοχή που έχει μια κλασική πιστωτική (visa ή mastercard) το ποσοστό των καταστημάτων στα οποία γίνονται δεκτές συνεχώς αυξάνεται.

Ποιά είναι τα πλεονεκτήματα;

Ένα από τα βασικότερα πλεονεκτήματα που παρέχουν οι προπληρωμένες κάρτες (και στο οποίο οφείλουν την δημοφιλία τους κατά ένα μεγάλο μέρος) είναι η αίσθηση ασφάλειας που προσφέρουν. Χωρίς επιπλέον διαθέσιμη πίστωση ή σύνδεση της με καταθετικό λογαριασμό, η προπληρωμένη κάρτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ακόμα και σε αμφιλεγόμενες συναλλαγές αφού το ενδεχόμενο ρίσκο αφορά μόνο το ποσό με το οποίο την έχετε φορτίσει. Ακόμα και αν κλαπούν τα

στοιχεία της κάρτας, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί εφόσον δεν υπάρχει διαθέσιμο υπόλοιπο. Παράλληλα, η παροχή υποστήριξης από μεγάλες εταιρίες καρτών, όπως η visa, καθώς και η δυνατότητα για άμεση ακύρωση της κάρτας σε περίπτωση κλοπής, την καθιστούν ασφαλέστερη επιλογή από ένα πορτοφόλι με μετρητά.

Φορτίζονται εύκολα, καθώς εκτός από την κλασική επιλογή του γκισέ προσφέρεται η δυνατότητα για φόρτιση της μέσω ATM, μέσω τηλεφώνου (phone banking), ακόμα και διαδικτυακά (e-banking).

Η απόκτηση της είναι μια αρκετά εύκολη διαδικασία μιας και τα δικαιολογητικά που απαιτούνται είναι ελάχιστα (σε κάποιες περιπτώσεις αρκεί μόνο η ταυτότητα και το ΑΦΜ), ενώ η διαδικασία έκδοσης της συνήθως δεν διαρκεί περισσότερο από λίγα λεπτά.

Τέλος, ένα ακόμη βασικό πλεονέκτημα που προσφέρουν, είναι ο έλεγχος που μπορείτε να έχετε στην διαχείριση των χρημάτων σας, αφού σε καμία περίπτωση δεν μπορείτε να ξοδέψετε περισσότερα χρήματα απ' όσα διαθέτετε ως υπόλοιπο. Η πιθανότητα απώλειας χρημάτων εξαιτίας αυξημένων τόκων ή υπερβολών στο «shopping therapy» απλά δεν υφίσταται.

Ποιά είναι τα μειονεκτήματα;

Ο τρόπος λειτουργίας των προπληρωμένων καρτών μοιάζει ως ένα βαθμό στον τρόπο λειτουργίας των καρτοκινητών. Από τον παραπάνω παραλληλισμό προκύπτει και το πρώτο σημαντικό μειονέκτημα: να μην έχετε διαθέσιμο υπόλοιπο όταν πραγματικά το χρειαστείτε.

Επίσης η διείσδυση των προπληρωμένων καρτών στις επιχειρήσεις δεν είναι τόσο διαδεδομένη όσο αυτή των πιστωτικών. Έτσι, ενδέχεται οι συναλλαγές σας να μην γίνουν δεκτές από το σύστημα αποδοχής πληρωμών κάποιων καταστημάτων.

Τέλος οι κάρτες αυτές δεν εξασφαλίζουν την συμμετοχή σε προγράμματα bonus, επιστροφής μετρητών ή άλλων αντίστοιχων παροχών όπως συμβαίνει με τις περισσότερες πιστωτικές της αγοράς.

Υπάρχουν έξοδα και «κρυφές» χρεώσεις που πρέπει να λάβω υπόψη μου;

Δυστυχώς οι προπληρωμένες κάρτες συνοδεύονται από μια σειρά προμηθειών, τόσο κατά την έκδοση όσο και κατά την χρήση (σε κάποιες περιπτώσεις και κατά την διαγραφή τους). Έτσι, για την έκδοση της κάρτας η χρέωση μπορεί να κυμαίνεται από 3 έως 5 ευρώ, ενώ για κάθε φόρτιση η προμήθεια μπορεί να είναι ένα εφάπαξ ποσό ή κάποιο ποσοστό επί του ποσού της φόρτισης. Η διαδικασία ανάληψης μετρητών από ATM της ίδιας τράπεζας είναι δωρεάν (με εξαίρεση την prepaid

της τράπεζας Κύπρου που χρεώνει 0,75 € για κάθε ανάληψη), ωστόσο αν χρειαστεί να σηκώσετε χρήματα από ATM άλλης τράπεζας το κόστος μπορεί να φτάσει ακόμα και τα 3,5 €

Ποιά είναι η καλύτερη προπληρωμένη κάρτα της αγοράς;

Στην ελληνική αγορά υπάρχουν αυτή την στιγμή πέντε εμπορικά διαθέσιμες προπληρωμένες κάρτες. Η Κύπρου prepaid card, η Attica Gift Card Visa, η Προπληρωμένη Eurobank Visa, ATEBank Prepaid Visa και η WEBUY της τράπεζας Πειραιώς. Η τελευταία ωστόσο είναι άυλη κάρτα, δεν προσφέρεται δηλαδή ως πλαστική κάρτα με αποτέλεσμα να μην μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε συναλλαγές που απαιτούν φυσική παρουσία.

Κύπρου prepaid card: Το κόστος έκδοσης της συγκεκριμένης κάρτας είναι 5€ (ανεξαρτήτως του ποσού της αρχικής φόρτισης). Κάθε επιπλέον φόρτιση συνοδεύεται με προμήθεια 1€ ενώ για

αναλήψεις μετρητών από ATM η χρέωση ξεκινά από 0,75€ (για το δίκτυο της τράπεζας Κύπρου) και μπορεί να φτάσει τα 3,5€ για αναλήψεις που θα πραγματοποιηθούν εκτός Ευρωζώνης. Η ανανέωση της κάρτας κοστίζει 4€ και

πραγματοποιείται αυτόματα μετά την λήξη της εφόσον υπάρχει το απαιτούμενο υπόλοιπο.

Attica Gift Card Visa: Το κόστος έκδοσης της Attica Gift κυμαίνεται από 3€ έως 9€ ανάλογα με το αρχικό ποσό φόρτισης (min 30€ max 3000€). Στην ίδια λογική και η προμήθεια για κάθε επαναφόρτιση η οποία κυμαίνεται από 1€ έως 4€ αναλόγως του ποσού. Έξοδα ανάληψης μετρητών

από το δίκτυο της τράπεζας δεν υπάρχουν, ωστόσο υπάρχει χρέωση 1€ αν η ανάληψη γίνει εκτός δικτύου της τράπεζας και εντός ευρωζώνης και 1\$ εκτός ευρωζώνης αντίστοιχα. Η χαμηλή αυτή προμήθεια την καθιστά ιδανική για χρήση σε ταξίδια στο εξωτερικό.

Προπληρωμένη Eurobank Visa: Το μεγάλο πλεονέκτημα της κάρτας της Eurobank είναι οι γρήγοροι χρόνοι έκδοσης αλλά και επαναφόρτισης ώστε σε λίγα λεπτά να έχετε τα χρήματα σας

διαθέσιμα για χρήση. Από εκεί και πέρα, το κόστος για την έκδοση της κάρτας κυμαίνεται από 2€ έως 10€ (αναλόγως του ποσού φόρτισης), ενώ για κάθε επιπλέον φόρτιση η προμήθεια ξεκινάει από 1€ και φτάνει τα 5€ ανάλογα με το ποσό που θα

βάλετε. Η ανάληψη μετρητών από ATM της τράπεζας δεν περιλαμβάνει κάποια προμήθεια. Για την επανέκδοση της κάρτας χρεώνεται προμήθεια όμοια με αυτή που ισχύει κατά την αρχική έκδοση.

ATEBank Prepaid Visa: Η εφάπαξ χρέωση για την έκδοση της κάρτας είναι 3€(ανεξάρτητα από το ποσό της αρχικής φόρτισης), ενώ για κάθε επαναφόρτιση υπάρχει προμήθεια 1€με την προϋπόθεση η

διαδικασία να γίνει μέσω ATM ή με την χρήση της υπηρεσίας web banking.

Αν η φόρτιση γίνει στο ταμείο της τράπεζας τότε η προμήθεια μπορεί να φτάσει τα 3€(για ποσά άνω των 300€). Σε ότι αφορά τις αναλήψεις μετρητών, δεν υπάρχει χρέωση αν η ανάληψη γίνει σε ATM της τράπεζας, ωστόσο σε αντίθετη περίπτωση εφαρμόζεται προμήθεια. Για αναλήψεις μέσω ATM άλλων τραπεζών, εντός ευρωζώνης, η χρέωση κυμαίνεται από 1,5€έως 3,5€ αναλόγως του ποσού, ενώ σε χώρες εκτός ευρωζώνης η προμήθεια είναι 4€

WEBUY Τράπεζας Πειραιώς: Η κάρτα της τράπεζας Πειραιώς διαφοροποιείται από τον ανταγωνισμό μιας και είναι άυλη. Δεν προσφέρεται για συναλλαγές που απαιτούν φυσική παρουσία και αφορά αποκλειστικά διαδικτυακές συναλλαγές και συναλλαγές μέσω τηλεφώνου. Στα

πλεονεκτήματα της κάρτας, το μέγιστο ποσό φόρτισης ανά συναλλαγή (3000 € καθώς και η αμεσότητα στις διαδικασίες έκδοσης και επαναφόρτισης. Σε ότι αφορά τις χρεώσεις, η προμήθεια για κάθε φόρτιση είναι 1% επί της αξίας φόρτισης με ελάχιστη χρέωση 1 €και μέγιστη 5 € (με δωρεάν τις 4 πρώτες φορτίσεις για όσους διαθέτουν καταθετικό λογαριασμό η πιστωτική κάρτα της τράπεζας).

2.6 ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Οι προϋποθέσεις για την παροχή άδειας ίδρυσης και λειτουργίας καθώς και οι κανόνες εποπτείας που διέπουν τη λειτουργία των Ιδρυμάτων Ηλεκτρονικού Χρήματος καθορίζονται από το ν. 4021/2011(άρθρα 9-30) με τον οποίο ενσωματώθηκαν οι διατάξεις της Οδηγίας 2009/110/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (OJ L267/10.10.2009), «για την ανάληψη, άσκηση και προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος, την τροποποίηση των οδηγιών 2005/60/EK και 2006/48/EK και την κατάργηση της οδηγίας 2000/46/EK». Οι προϋπάρχουσες διατάξεις του κεφ. Ι του ν. 3601/2007 που αναφέρονται στα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος (άρθρα 51-59) καταργούνται δεδομένου ότι με τις νέες διατάξεις

παύουν να είναι πιστωτικά ιδρύματα και εντάσσονται πλέον στην κατηγορία των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων.

Δυνάμει του άρθρου 12 παρ. 1 του ανωτέρω ν. 4021/2011, η Τράπεζα της Ελλάδος είναι αρμόδια για την αδειοδότηση και την προληπτική εποπτεία Ιδρυμάτων Ηλεκτρονικού Χρήματος. Δυνάμει της εν λόγω εξουσιοδότησης, η Τράπεζα της Ελλάδος πρόκειται να εκδώσει ΠΔ/ΤΕ ανάλογου περιεχομένου.

Για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας Ιδρύματος Ηλεκτρονικού Χρήματος απαιτείται αρχικό κεφάλαιο ποσού τουλάχιστον τριακοσίων πενήντα χιλιάδων (350.000) ευρώ. Περαιτέρω, με τον εν λόγω νόμο καθορίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις και ο τρόπος υπολογισμού των ιδίων κεφαλαίων τους, οι υποχρεώσεις διασφάλισης του ενεργητικού, τα εξαιρούμενα ιδρύματα και οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες που μπορούν τα ιδρύματα αυτά να ασκούν εκτός της έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος, τόσο εντός Ελλάδος όσο και διασυνοριακά.

Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος έχουν τη δυνατότητα, επιπλέον της δραστηριότητας έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος, να είναι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών σύμφωνα με το άρθρο 1, παρ. 2, εδ. (β) του ν. 3862/2010. Προς τούτο και προκειμένου να εξασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού για όλους τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών οι σχετικές διατάξεις του ν. 3862/2010 εφαρμόζονται κατ' αναλογία στα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος.

Επισημαίνεται ότι απαγορεύεται στα Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος η κατ' επάγγελμα αποδοχή καταθέσεων, χρημάτων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό κατά την έννοια των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 4 του ν. 3601/2007. Η έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος δε συνιστά αποδοχή καταθέσεων, χρημάτων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων. Επίσης, απαγορεύεται η απόδοση τόκου ή άλλου οφέλους που έχει σχέση με τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος κατά το οποίο ο κάτοχος ηλεκτρονικού χρήματος κατέχει ηλεκτρονικό χρήμα.

Επισημαίνεται ότι τα ζητήματα σχετικά με τις υποχρεώσεις διαφάνειας αναλαμβάνει η Γενική Γραμματεία Καταναλωτή του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.

(<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/LegalF/debitinstitutions/emoney.aspx>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ

3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ - ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Συστήματα πληρωμών που χρησιμοποιούν ηλεκτρονικά δίκτυα διανομής αποτελούν διαδεδομένη πρακτική στο χώρο των τραπεζών και των επιχειρήσεων ήδη από την δεκαετία του 1960 ειδικά για την μεταφορά μεγάλων χρηματικών ποσών. Μέσα στις τέσσερις δεκαετίες που μεσολάβησαν από την εμφάνισή τους έχουν λάβει χώρα σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις που αφενός διευρύναν τις δυνατότητες των συστημάτων ηλεκτρονικών πληρωμών και αφετέρου δημιούργησαν καινούριες κοινωνικές πρακτικές που καθιστούν τη χρήση των συστημάτων αυτών αναγκαία. Οι μεταβολές αυτές όπως είναι φυσικό έχουν επηρεάσει και τον ορισμό των ηλεκτρονικών πληρωμών που μετεξελίσσεται ανάλογα με τις ανάγκες κάθε περιόδου.

Στην πιο γενική του μορφή, ο όρος ηλεκτρονικές πληρωμές (electronic payments) περιλαμβάνει κάθε πληρωμή προς τις επιχειρήσεις, τις τράπεζες ή τις δημόσιες υπηρεσίες από πολίτες ή επιχειρήσεις οι οποίες εκτελούνται με την μεσολάβηση ενός τηλεπικοινωνιακού ή ηλεκτρονικού δικτύου με χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας. Η έννοια, επομένως, περικλείει αφενός την μεταφορά χρημάτων ή πληροφοριών σχετικά με τους λογαριασμούς των εμπλεκόμενων μερών στη συναλλαγή και αφετέρου τα τεχνολογικά μέσα ή κανάλια διανομής μέσω των οποίων πραγματοποιείται η συναλλαγή. Το εύρος του ορισμού έχει ως αποτέλεσμα να είναι εφικτές πολλαπλές ταξινομήσεις του φαινομένου.

Με γνώμονα αυτόν το ορισμό, είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί μια αρχική διάκριση των ηλεκτρονικών πληρωμών σε αυτές που στηρίζονται στην μεταφορά αξίας και σε αυτές που στηρίζονται στην μεταφορά πληροφοριών. Στην πρώτη κατηγορία, πραγματοποιείται η μεταφορά χρηματικών ποσών μέσω των συστημάτων ηλεκτρονικών πληρωμών. Αντίθετα, στην δεύτερη κατηγορία αυτό που μεταφέρεται μεταξύ των συναλλασσομένων μερών είναι πληροφορίες αφενός για την συναλλαγή και αφετέρου για τους τραπεζικούς λογαριασμούς των εμπλεκόμενων. Η χρηματική συναλλαγή λαμβάνει χώρα είτε off-line είτε με την χρήση ιδιόκτητων ηλεκτρονικών δικτύων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ή εταιρειών. Σήμερα, ο κυρίως όγκος ηλεκτρονικών πληρωμών διεκπεραιώνεται μέσω συστημάτων ηλεκτρονικών πληρωμών που στηρίζονται στην μεταφορά πληροφοριών.

Ένας δεύτερος, πιο διαδεδομένος τρόπος ταξινόμησης των ηλεκτρονικών πληρωμών μπορεί να γίνει με βάση τη τεχνολογία που χρησιμοποιεί ένα ηλεκτρονικό δίκτυο διανομής. Έτσι, οι συναλλαγές μπορούν να πραγματοποιηθούν (Alpha Bank, 2000):

μέσω τηλεφώνου. Οι πληρωμές μέσω του τηλεφωνικού δικτύου αποτελούν μια καινούρια μορφή ηλεκτρονικών πληρωμών. Στόχος είναι η εκμετάλλευση της υπάρχουσας τεχνικής υποδομής αλλά και της σημαντικής διείσδυσης που έχει το τηλέφωνο ως τεχνολογία σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Πολλές επιχειρήσεις, τράπεζες αλλά και οι δημόσιες υπηρεσίες επιτρέπουν την εξόφληση λογαριασμών μέσω τηλεφώνου με αποτέλεσμα αυτά τα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών να κερδίζουν σημαντικά την εμπιστοσύνη του καταναλωτικού κοινού.

μέσω διαδικτύου (Internet). Πρόκειται για την πιο σύγχρονη μορφή ηλεκτρονικών πληρωμών. Η άνθηση του ηλεκτρονικού επιχειρείν καθιστούν ιδιαίτερα σημαντική την ύπαρξη συστημάτων ηλεκτρονικών πληρωμών που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ως κανάλι διανομής. Επιπλέον, η εύκολη πρόσβαση στο διαδίκτυο από την πλειοψηφία του καταναλωτικού κοινού καθιστούν τα εν λόγω συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών ιδιαίτερα δημοφιλή στις μέρες.

μέσω κινητής τηλεφωνίας (m-payments). Η ανάπτυξη τεχνολογιών όπως το WAP επιτρέπουν την εκτέλεση βασικών χρηματικών συναλλαγών από κινητές και ασύρματες συσκευές ανεξαρτήτως χώρου και χρόνου. Πρόκειται για ένα μέσο πιο αυτόνομο ενώ η ευρεία αποδοχή και χρήση του από το καταναλωτικό κοινό το καθιστούν ιδιαίτερα δημοφιλή λύση συχνά ανταγωνιστική των πληρωμών μέσω διαδικτύου.

Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή της ενότητας η χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων για την πραγματοποίηση πληρωμών είναι συνηθισμένη πρακτική αρκετές δεκαετίες τώρα. Εντούτοις, την τελευταία πενταετία, ο χώρος των ηλεκτρονικών πληρωμών έχει προκαλέσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο στην επιχειρηματική όσο και στην ακαδημαϊκή κοινότητα. Το αυξημένο αυτό ενδιαφέρον πρέπει να αποδοθεί κυρίως στην ανάπτυξη του διαδικτύου, αλλά και στην εξάπλωση της κινητής τηλεφωνίας που προσέφεραν νέες δυνατότητες σε όλες τις επιχειρήσεις. Ο οικουμενικός χαρακτήρας και των δύο αυτών μέσων καθώς και η ευκολία πρόσβασης σε αυτά, διεύρυναν σημαντικά το πεδίο δράσης όλων των επιχειρήσεων με αποτέλεσμα το ηλεκτρονικό, κυρίως, αλλά και το κινητό επιχειρείν να εξελιχθούν σε μια σημαντική παράμετρο της σύγχρονης επιχειρηματικής πρακτικής. Δεδομένου ότι οι επιχειρηματικές δραστηριότητες που κάνουν χρήση των νέων αυτών τεχνολογιών χρειάζονται υποστήριξη από σύγχρονα συστήματα ηλεκτρονικών συναλλαγών η συζήτηση σε ότι αφορά το χώρο επικεντρώνεται κυρίως στα συστήματα πληρωμών μέσω διαδικτύου και μέσω κινητών συσκευών. Για

το λόγο αυτό η παρούσα διαβούλευση εστιάζει κυρίως στις δύο αυτές κατηγορίες συστημάτων ηλεκτρονικών πληρωμών. Σκοπός της διαβούλευσης είναι να εξεταστούν κυρίως οι μεταβολές που σημειώνονται στον τραπεζικό και επιχειρηματικό χώρο αλλά και στη δημόσια διοίκηση εξαιτίας της χρήσης του διαδικτύου και της κινητής τηλεφωνίας. Συνεπώς, με τον όρο συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών στο εξής θα νοείται η παροχή προϊόντων και υπηρεσιών -και όχι μόνο πληροφοριών- μέσω αυτού του μέσου και όχι των άλλων που αναφέρθηκαν στην παρούσα ενότητα. (www.ebusinessforum.gr/engine/index.php?op=modload...)

3.2 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ

Το ηλεκτρονικό έγγραφο είναι η καρδιά της λεγόμενης κοινωνίας της πληροφορίας και των ολοένα αυξανόμενων κοινωνικοοικονομικών φαινομένων που τη συναπαρτίζουν. Έτσι είναι π.χ. αυτονόητο ειδοποιό χαρακτηριστικό της ηλεκτρονικής επιχείρησης (e-business), της ηλεκτρονικής επικοινωνίας, της ηλεκτρονικά καταρτιζόμενης σύμβασης, του ηλεκτρονικού εμπορίου (ecommerce) Κατά λογοπαίγνιο γνωστών και ως e-επιχειρείν, e-εμπόριο κ.λπ., ενίοτε δε καθιερώνεται ως αποκλειστικός νόμιμος τύπος εκτοπίζοντας το παραδοσιακό έγγραφο, όπως π.χ. στις χρηματιστηριακές συναλλαγές. Ακόμη αποτελεί ολοένα δημοφιλέστερο - συχνά δε αποκλειστικό νόμιμο - μέσο καταχωρίσεων και δημοσιότητας: δικαιώματα επί ακινήτων (άρθρ.101 ν.2664/1998), δημοσίων ομολόγων (άρθρο 5 – 6 ν.2198/1994), εισηγμένων στο χρηματιστήριο μετοχών (άρθρ.41 – 43, 49 ν.2396/ 96, Απόφαση ΔΣ Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 9820/154/16-3-1999, όπως ισχύουν μετά τις μέχρι σήμερα τροποποιήσεις τους), ενέχυρα επί κινητών (άρθρο 191 β ν.2844/2000 σε συνδυασμό με άρθρ.101 ν.2664/1998), πρωτόκολλα δημοσίων υπηρεσιών τηρούνται υποχρεωτικά σε ηλεκτρονικό αρχείο. Ακόμη σε ηλεκτρονικά αρχεία καταχωρίζονται ολοένα και περισσότερα (απλά ή ευαίσθητα) προσωπικά δεδομένα, π.χ. αρχεία νοσηλείας των νοσοκομείων, πελατολόγια διαφόρων επαγγελματιών κ.λπ.

Ως εκ τούτου το ηλεκτρονικό έγγραφο αποτελεί το βασικό αντικείμενο του ηλεκτρονικού δικαίου. Τα παραπάνω σημαίνουν ότι το ηλεκτρονικό έγγραφο δεν είναι αντικείμενο έρευνας μόνο για τον αστικολόγο, αλλά και για τους νομικούς τους ασχολούμενους με τους υπόλοιπους κλάδους του δικαίου. Ακόμη από τα παραπάνω κατέστη εμφανές ότι για την κοινωνία της πληροφορίας το ηλεκτρονικό έγγραφο δεν αποτελεί μόνο τον εννοιολογικό πυρήνα της προβληματικής του τύπου των δικαιοπραξιών, αλλά και το ειδοποιό σώμα της ηλεκτρονικής δημοσιότητας. Στην περίπτωση που η

ηλεκτρονική καταχώριση προβλέπεται ως όρος δημοσιότητας, ηλεκτρονικό έγγραφο, με την έννοια που μας απασχολεί εδώ, αποτελεί η τυχόν προηγούμενη ηλεκτρονική επικοινωνία του ενδιαφερόμενου με το φορέα της καταχώρισης, ενώ η ίδια η καταχώριση θα μπορεί να νοηθεί μόνο ως μορφή δημόσιου ή ιδιωτικού επαγγελματικού βιβλίου.

(http://www.eofn.gr/attachments/084_xristodoulou.pdf)

3.3 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑ

Στο νόμο δεν απαντάται ορισμός του ηλεκτρονικού εγγράφου. Έτσι ως τέτοιο θα μπορούσε, να νοηθεί με βάση και την κοινή πείρα, κάθε έγγραφο που έχει ως ειδοποιό χαρακτηριστικό το ότι δημιουργείται με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής τεχνολογίας. Δεδομένου, λοιπόν, ότι είναι αδιάφορος ο τρόπος δημιουργίας του λοιπού περιεχομένου του εγγράφου, εκτός από την υπογραφή, είναι προφανές ότι η ειδοποιός διαφορά του ηλεκτρονικού εγγράφου έγκειται μόνο στο μέσο δημιουργίας της υπογραφής του. Γι' αυτό και ο ιστορικός νομοθέτης δεν ομιλεί για ηλεκτρονικό έγγραφο, αλλά για ηλεκτρονικές υπογραφές, ήτοι στο μέσο με το οποίο βεβαιώνεται η αυθεντικότητά του. Με την έννοια αυτή ηλεκτρονικό έγγραφο είναι κατά συνέπεια κάθε έγγραφο του οποίου η υπογραφή παράγεται (εξ ολοκλήρου ή απλώς αποτυπώνεται) με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής τεχνολογίας.

Όπως είναι προφανές, στον ορισμό αυτό περιλαμβάνονται τόσο έγγραφα που έχουν εξ ολοκλήρου ηλεκτρονική υπόσταση όσο και έγγραφα που δεν έχουν μεν καθαυτά ηλεκτρονική, αλλά χάρτινη υπόσταση, όμως το περιεχόμενο και η υπογραφή τους αποτυπώνονται σ' αυτά με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής τεχνολογίας.

Με βάση το κριτήριο αυτό θα μπορούσε κανείς να διακρίνει ανάμεσα σε ηλεκτρονικά έγγραφα γνήσια (έγγραφα με στενή έννοια) και μη γνήσια. Η διάκριση δεν στερείται πρακτικής σημασίας, στο μέτρο που η κοινοτική οδηγία 1999/93 και η πράξη προσαρμογής σ' αυτή ρυθμίζουν μόνο το ηλεκτρονικό έγγραφο με στενή έννοια.

Όμοια και η συγκαταρίθμηση και των δύο κατηγοριών στη γενικότερη έννοια του ηλεκτρονικού εγγράφου με ευρεία έννοια δεν φαίνεται να είναι άσκοπη: Πράγματι, στο μέτρο που και οι δύο κατηγορίες έχουν πολλά κοινά κοινωνικά και οικονομοτεχνικά χαρακτηριστικά, είναι εύλογο να προβληματισθεί κανείς σχετικά με τη δυνατότητα αναλογικής (έστω) εφαρμογής του

δικαίου της μεν στην δε, π.χ. την αναλογική εφαρμογή του γενικότερου πνεύματος ή κάποιων από τις αρχές της Οδ.99/93 (που ενσωματώθηκε με το π.δ.150/2001) και στο πεδίο του fax.

Αναλυτικότερα οι δύο επί μέρους κατηγορίες ηλεκτρονικών εγγράφων θα μπορούσαν να ορισθούν ως εξής:

3.3.1 ΓΝΗΣΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΜΕ ΣΤΕΝΗ ΕΝΝΟΙΑ

Είναι έγγραφα με ολοκληρωτικά ηλεκτρονική υπόσταση, δηλ. καταχωρήσεις ηλεκτρονικών δεδομένων σε μαγνητικό υλικό (π.χ. σκληρό δίσκο, δισκέτα, zip, cd κ.λπ). Φυσικά ούτε του γνησίου ηλεκτρονικού εγγράφου απαντάται ευθέως ρητά ο ορισμός στο νόμο. Μολαταύτα το άρθρ.2 αρ.1 Οδ.99/93 καθορίζει έμμεσα την έννοια και το περιεχόμενό του, όταν ορίζει τι υπογράφεται με την ηλεκτρονική υπογραφή, η οποία συνιστά το ειδοποιό χαρακτηριστικό του ηλεκτρονικού εγγράφου, σύμφωνα με όσα δείχθηκαν παραπάνω. Πράγματι το άρθρ.2 αρ.1 Οδ.99/93 ορίζει ότι η ηλεκτρονική υπογραφή θα πρέπει να συνάπτεται με δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, που θα αποτελούν, λοιπόν, το υπόλοιπο περιεχόμενο του ηλεκτρονικού εγγράφου. Έτσι ως ηλεκτρονικό έγγραφο θα μπορούσε να νοήσει κανείς, και πάλι σύμφωνα και με την κοινή πείρα, οποιοδήποτε (υλικό) φορέα καταχωρημένων ηλεκτρονικών δεδομένων. Τούτο, καθώς η διάταξη δεν διακρίνει -και ορθά- αν τα δεδομένα αυτά θα είναι καταχωρημένα σε σκληρό δίσκο, cd, zip, μικροτσίπ ή δισκέτα. άλλωστε αυτό δεν θα διαφοροποιούσε κατά τίποτε ούτε τη φύση του πράγματος ούτε την ταυτότητα του σκοπού της ρύθμισης. Πολύ περισσότερο η ίδια διάταξη καθορίζοντας το περιεχόμενο του ηλεκτρονικού εγγράφου δεν προαπαιτεί να έχει τούτο επιπροσθέτως εκτυπωθεί ή προβληθεί στην οθόνη του Η/Υ.

3.3.2 ΜΗ ΓΝΗΣΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Μη γνήσια ηλεκτρονικά έγγραφα είναι χάρτινα έγγραφα με περιεχόμενο και υπογραφή ηλεκτρονικά αποτυπωμένα σ' αυτά, είναι το τηλεμοιότυπο ή τηλεμοιότυπο (fax) και το τηλέτυπο (telex).

Τηλεμοιότυπο

Σύμφωνα με το άρθρο 22α-β του Κανονισμού Συνδρομητικής Τηλεμοιοτυπίας (απόφαση Δ.Σ. ΟΤΕ της 13-12-1988/31-1-1989, ΦΕΚ Β 167/8-3-1989), τηλεμοιότυπο είναι το αντίτυπο ενός εντύπου

που παράγεται στο σταθμό λήψεως μετά από πιστή αναπαραγωγή του τελευταίου από απόσταση με τη βοήθεια καταλλήλων τερματικών διατάξεων. Κατά λέξη η διαδικασία παραγωγής του τηλεμοιότυπου, η τηλεμοιοτυπία ορίζεται ως η πιστή αναπαραγωγή από απόσταση κειμένων, σχεδίων και κάθε μορφής εντύπων με τη βοήθεια τερματικών διατάξεων (άρθρ.22 εδ. α), ενώ τηλεμοιοτυπία ονομάζονται τα λαμβανόμενα στο σταθμό λήψεως αντίτυπα (άρθρ.22 εδ. β). Σημειώνεται ότι το τηλεμοιότυπο μπορεί να συνιστά είτε ανατύπωση πρωτότυπου χάρτινου εγγράφου που εισάγεται στον τερματικό σταθμό αποστολής είτε πρώτη εκτύπωση στο χαρτί ηλεκτρονικού αρχείου που ευρίσκεται στη μνήμη υπολογιστή συνδεδεμένου ηλεκτρονικά (διαμέσου modem) με τον τερματικό σταθμό αποστολής. Η κατηγορία αυτή τηλεμοιότυπου ονομάζεται Computerfax και κλονίζει στην πράξη την αξιοπιστία του fax ως αποδεικτικού μέσου.

Τηλέτυπο

Τηλέτυπο ή ακριβέστερα τηλετύπημα είναι το έντυπο που παράγεται στον τηλετύπο λήψεως μετά από τηλετυπική επικοινωνία. Ως τέτοια ορίζεται από το άρθρο 8 του Κανονισμού telex Εσωτερικού (απόφαση Δ.Σ. ΟΤΕ αρ. 301.13/671098/16-5-1974, ΦΕΚ Β638/25-6-1974) η προσωρινή σύνδεσης δύο τηλετύπων προς διαμοιβήν εγγράφου ανταποκρίσεως μέσω του τηλετυπικού δικτύου.

3.4 Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ

Για την εξασφάλιση της γνησιότητας των ηλεκτρονικών εγγράφων χρησιμοποιείται η τεχνολογία της ηλεκτρονικής υπογραφής. Με τον όρο ηλεκτρονική υπογραφή νοούνται «δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή τα οποία είναι συνημμένα σε άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα ή συσχετίζονται λογικά με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας».

Από τον προηγούμενο ευρύ ορισμό προκύπτει ότι η ηλεκτρονική υπογραφή μπορεί να είναι ένα οποιοδήποτε ψηφιακό προσδιοριστικό που επικυρώνει μια ηλεκτρονική συναλλαγή.

Δύο είναι οι κυριότεροι τύποι συστημάτων κρυπτογράφησης παραγωγής ηλεκτρονικής υπογραφής, το συμμετρικό και το ασύμμετρο κρυπτογραφικό σύστημα.

Στα συμμετρικά συστήματα χρησιμοποιείται ένα κοινό «κλειδί» ασφαλείας, τόσο για την κρυπτογράφηση, όσο και για την αποκρυπτογράφηση και είναι γνωστό αποκλειστικά και μόνο στον αποστολέα και στον παραλήπτη του μηνύματος.

Επομένως τα συγκεκριμένα συστήματα είναι κατάλληλα για κλειστές ομάδες, και όχι για συναλλαγές στις οποίες συμμετέχουν πολλοί συναλλασσόμενοι. Τα μειονεκτήματα της συμμετρικής κρυπτογράφησης εντοπίζονται κυρίως στην ανταλλαγή των κλειδιών ασφαλείας. Η συμμετρική κρυπτογράφηση αποδεικνύεται όχι και τόσο ασφαλής μέθοδος όταν πρέπει να γίνει ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ενός μεγάλου όγκου χρηστών. Γι' αυτό πολλοί ειδικοί σε θέματα ασφαλείας στρέφονται στην ασύμμετρη μέθοδο κρυπτογράφησης.

Τα συστήματα ασύμμετρης κρυπτογράφησης PKC (Public Key Cryptography), γνωστά και σαν συστήματα δημοσίου κλειδιού, μειώνουν το πρόβλημα ανταλλαγής πολλών κλειδιών ασφάλειας ανάμεσα σε πολλούς χρήστες.

Αυτό επιτυγχάνεται με τον διαχωρισμό των κλειδιών κρυπτογράφησης και αποκρυπτογράφησης σε ένα μοναδικό ζευγάρι κλειδιών, από τα οποία το ένα παραμένει διαθέσιμο σε όλους (public) και το άλλο προσωπικό (private). Ο αποστολέας του μηνύματος χρησιμοποιεί το προσωπικό, μυστικό κλειδί του (private) για την κρυπτογράφηση του. Το μήνυμα που αποστέλλεται, μαζί με το μυστικό κλειδί αποτελεί την ηλεκτρονική υπογραφή του αποστολέα. Στην συνέχεια ο αποδέκτης του μηνύματος το αποκρυπτογραφεί χρησιμοποιώντας το δημόσιο κλειδί ή αλλιώς κλειδί αποκρυπτογράφησης. Στα συστήματα ασύμμετρης κρυπτογράφησης, τα κρυπτογραφημένα δεδομένα μπορούν να αποκρυπτογραφηθούν μόνο στην περίπτωση που ο χρήστης γνωρίζει τον κωδικό του ιδιωτικού. Το μεγάλο πλεονέκτημα που παρουσιάζει η μέθοδος της ασύμμετρης κρυπτογράφησης είναι ότι χρειάζονται να ανταλλαχθούν λιγότερα κλειδιά ασφαλείας, μιας και τα ιδιωτικά κλειδιά δεν χρειάζεται να μοιράζονται και στις δύο πλευρές, αλλά μόνο να μεταδίδονται. Για το λόγο αυτό η ασύμμετρη κρυπτογράφηση είναι περισσότερο διαδομένη σε «ανοιχτά» δίκτυα (Open networks).

3.4.1 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ

Η ηλεκτρονική υπογραφή θεωρείται μεγάλης σημασίας, καθώς μπορεί να παίζει καθοριστικό ρόλο στην ενθάρρυνση του ηλεκτρονικού εμπορίου, και διαβαθμίζει το ηλεκτρονικό έγγραφο το οποίο συνοδεύει. Όσο πιο προηγμένη είναι η τεχνολογία μιας ηλεκτρονικής υπογραφής, τόσο πιο ασφαλής μπορεί να χαρακτηριστεί.

Όπως αναφέρεται στο Π.Δ. 150/2001, ουσιαστικά υπάρχουν δύο είδη ηλεκτρονικών υπογραφών: η «ηλεκτρονική υπογραφή» και η «προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή». Η ηλεκτρονική υπογραφή ορίζεται ως «δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία είναι συνημμένα σε άλλα

ηλεκτρονικά δεδομένα ή συσχετίζονται λογικά με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας».

Προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή καλείται η ηλεκτρονική υπογραφή που:

1. συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα
2. είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος
3. δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και
4. συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο, ώστε να μπορεί να εντοπισθεί οποιαδήποτε μεταγενέστερη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων.

Η αξία της προηγμένης υπογραφής καθίσταται από το διάταγμα προδήλως ενισχυμένη σε σχέση με την απλή ηλεκτρονική υπογραφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

4.1 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Η ανάπτυξη και διάδοση καινοτομικών συστημάτων ηλεκτρονικών πληρωμών, έχει γίνει απαραίτητη, λόγω του διαρκώς αυξανόμενου όγκου συναλλαγών μέσω του διαδικτύου. Τα συστήματα αυτά ως στόχο έχουν να υποστηρίξουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ηλεκτρονικών συναλλαγών όπως είναι η ταχύτητα και η αμεσότητα χωρίς παράλληλα να θυσιάζεται η ασφάλεια και η ευκολία των παραδοσιακών μέσων πληρωμής.

Σε ένα τυπικό σύστημα ηλεκτρονικών πληρωμών, για να γίνει δυνατή η πραγματοποίηση μιας συναλλαγής, απαραίτητη προϋπόθεση είναι τόσο ο πελάτης όσο και ο έμπορος να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο και από έναν τραπεζικό λογαριασμό σε τράπεζα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό. Η τράπεζα (ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός) του πελάτη και του εμπόρου συνδέονται μεταξύ τους μέσω ενός διατραπεζικού δικτύου.

Παρακάτω περιγράφεται συνοπτικά μια τυπική ηλεκτρονική συναλλαγή:

- Ο πελάτης επισκέπτεται την ιστοσελίδα του εμπόρου και επιλέγει τα προϊόντα που επιθυμεί. Στη συνέχεια στέλνει πληροφορίες στον έμπορο σχετικά με τον τρόπο πληρωμής (π.χ. με πιστωτική κάρτα ή με αντικαταβολή) και στέλνει στον έμπορο προσωπικές πληροφορίες που απαιτούνται (όπως ο αριθμός της πιστωτικής του κάρτας, η ημερομηνία έκδοσης της κάρτας κλπ).
- Ο έμπορος προωθεί τις πληροφορίες που έλαβε στην τράπεζα του, προκειμένου να εξακριβώσει την εγκυρότητα του τρόπου πληρωμής (π.χ. της πιστωτικής κάρτας).
- Η τράπεζα του εμπόρου ζητά έγκριση πληρωμής από την τράπεζα του πελάτη π.χ. από τον οργανισμό έκδοσης της πιστωτικής του κάρτας.
- Η τράπεζα του πελάτη παρέχει έγκριση πληρωμής (αν π.χ. η συγκεκριμένη πιστωτική κάρτα μπορεί να χρεωθεί) και μεταβιβάζει το συμφωνημένο πληρωτέο ποσό από το λογαριασμό του πελάτη στην τράπεζα του εμπόρου.
- Η τράπεζα του εμπόρου ενημερώνει τον έμπορο για την εγκυρότητα της συναλλαγής και το ότι έχει πληρωθεί το συγκεκριμένο χρηματικό ποσό της αξίας των προϊόντων που έχει αγοράσει ο πελάτης.

- Τέλος ο έμπορος αποστέλλει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που παρήγγειλε ο πελάτης ολοκληρώνοντας την συναλλαγή.

Η διαδικασία της συναλλαγής που περιγράφηκε είναι τελείως διάφανη και για τον πελάτη και για τον έμπορο. Ο πελάτης εμπιστεύεται την τράπεζα του και αγοράζει τα προϊόντα που θέλει, χωρίς να εμπλέκεται σε καμιά από τις ενέργειες που μεσολαβούν μέχρι την τελική παράδοση των προϊόντων στο σπίτι του. Από την πλευρά του, ο έμπορος εμπιστεύεται τη δική του τράπεζα η οποία και εγγυάται την πληρωμή των προϊόντων που πωλεί εκείνος, χωρίς να γνωρίζει περισσότερες λεπτομέρειες.

Η προσπάθεια ταξινόμησης των συστημάτων ηλεκτρονικών πληρωμών πρέπει να διαθέτει γενικές κατηγορίες, αλλά και να είναι εύκολο να ενταχθούν και μελλοντικές λύσεις. Βεβαίως λόγω της μεγάλης ταχύτητας των τεχνολογικών εξελίξεων στα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών η όποια προσπάθεια ταξινόμησης δεν μπορεί να στηρίζεται στην τεχνολογία. Οι ηλεκτρονικές πληρωμές αρχικά ταξινομούνται με βάση:

α) το είδος της πληροφορίας που ανταλλάσσουν τα μέρη. Με τον τρόπο αυτό τα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών σε αυτά που προϋποθέτουν την ύπαρξη τραπεζικού λογαριασμού, όπως οι πιστωτικές ή χρεωστικές κάρτες, και σε αυτά που λειτουργούν με την ανταλλαγή ηλεκτρονικών γραμματίων.

β) την καινοτομικότητα του συστήματος. Εδώ τα συστήματα διακρίνονται σε αυτά που προϋπήρχαν του ηλεκτρονικού επιχειρείν όπως οι πιστωτικές κάρτες και οι ηλεκτρονικές επιταγές, και σε αυτά που δημιουργήθηκαν με στόχο να υποστηρίξουν τις συναλλαγές μέσω διαδικτύου όπως οι έξυπνες κάρτες.

Για τα περισσότερα παραδοσιακά συστήματα πληρωμών όπως οι πιστωτικές κάρτες ή οι ηλεκτρονικές επιταγές είναι αναγκαία η ύπαρξη τραπεζικού λογαριασμού προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι συναλλαγές. Με τον τρόπο όμως αυτό αποκλείονται όλοι όσοι για διάφορους λόγους δεν έχουν τραπεζικούς λογαριασμούς, ενώ παράλληλα δεν διαφυλάσσεται η ανωνυμία των συναλλαγών. Αντίθετα, τα πιο πρόσφατα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών είναι περισσότερο προσαρμοσμένα στις ανάγκες των αγοραπωλησιών στο διαδίκτυο με αποτέλεσμα να μην απαιτούν την χρήση τραπεζικού λογαριασμού αλλά αντίθετα να έχουν προσομοιώσει την διαδικασία έκδοσης χρήματος στον φυσικό κόσμο.

4.1.1 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

α) Πιστωτικές κάρτες

Αποτελούν τον πιο διαδεδομένο τρόπο πληρωμής μέσω διαδικτύου και αυτό γιατί διαθέτουν σημαντικά πλεονεκτήματα έναντι των εναλλακτικών μεθόδων πληρωμής με σημαντικότερο από όλα το ότι είναι ευρέως γνωστές και αποδεκτές από τους εμπόρους, επιτρέποντας την πραγματοποίηση ακόμη και διεθνών συναλλαγών.

Η χρήση των πιστωτικών καρτών στις ηλεκτρονικές συναλλαγές δεν διαφέρει πολύ από την αντίστοιχη χρήση τους στις φυσικές συναλλαγές. Στις φυσικές συναλλαγές ο πελάτης δίνει την κάρτα του στον έμπορο χέρι με χέρι, ενώ στις ηλεκτρονικές συναλλαγές ο πελάτης δίνει τις απαραίτητες πληροφορίες της κάρτας του στην ιστοσελίδα του εμπόρου. Αναλυτικότερα, ο πελάτης γνωστοποιεί στον έμπορο τον αριθμό της πιστωτικής του κάρτας, καθώς και άλλες πληροφορίες όπως εκδότη, ημερομηνία λήξεως κλπ. Ο έμπορος ζητά έγκριση από την τράπεζα του που σε συνεργασία με την τράπεζα του πελάτη (δηλαδή τον οργανισμό έκδοσης της κάρτας του) δίνουν ή όχι έγκριση. Σε περίπτωση έγκρισης, ειδοποιείται ο έμπορος ο οποίος και αποστέλλει τα προϊόντα στον πελάτη. Η τράπεζα του πελάτη μέσω του διατραπεζικού συστήματος, προωθεί τα χρήματα στο λογαριασμό του εμπόρου και χρεώνει το ποσό στο λογαριασμό της πιστωτικής κάρτας του πελάτη. Σε τακτά χρονικά διαστήματα (συνήθως κάθε μήνα) η τράπεζα του πελάτη τον ενημερώνει για τις συναλλαγές και τις δαπάνες του. Αυτός ο τρόπος πληρωμής παρέχει άμεση πρόσβαση στους τραπεζικούς λογαριασμούς του αγοραστή και του πωλητή και καταγράφει άμεσες μεταβολές στους λογαριασμούς τους.

β) Ηλεκτρονικές επιταγές

Οι ηλεκτρονικές επιταγές είναι ουσιαστικά οι παραδοσιακές επιταγές που τώρα υπογράφονται και μεταβιβάζονται ηλεκτρονικά, και μπορούν να έχουν όλες τις παραλλαγές των κοινών επιταγών, όπως ταξιδιωτικές επιταγές ή πιστοποιημένες επιταγές. Λεπτομερέστερη παρουσίαση των ηλεκτρονικών επιταγών έγινε σε προηγούμενη παράγραφο

γ) Ηλεκτρονικό χρήμα

Το ηλεκτρονικό χρήμα είναι ένα σύγχρονο μέσο πληρωμής στο διαδίκτυο. Οι περισσότεροι αναλυτές συμφωνούν ότι η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου συνεπάγεται και την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού χρήματος. Η χρήση ηλεκτρονικού χρήματος για την αγορά καταναλωτικών αγαθών

μοιάζει να προτιμάται από πολλούς καταναλωτές, καθώς μπορεί να οδηγήσει στην ολοκλήρωση της διαδικασίας πολύ πιο γρήγορα από τη συμπλήρωση όλων των στοιχείων της πιστωτικής κάρτας. Περισσότερα σχετικά με το ηλεκτρονικό χρήμα αναγράφονται στο κεφάλαιο 2.

4.1.2 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΠΟΡΤΟΦΟΛΙ (E-WALLET)

Το ηλεκτρονικό πορτοφόλι είναι ένα νέο εργαλείο πληρωμών που προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα στους καταναλωτές και στους εμπόρους και συμβάλλει σημαντικά στην αντικατάσταση των μετρητών στις καθημερινές συναλλαγές μικρού ύψους. Δημιουργήθηκε με στόχο να διευκολύνει τις παραγγελίες μέσω πιστωτικών καρτών και δίνει την δυνατότητα στο χρήστη να παρακολουθεί την πίστωση του λογαριασμού του και να λαμβάνει πληροφορίες για το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η αποστολή των εμπορευμάτων που έχει παραγγείλει.

Υπάρχουν δύο είδη ηλεκτρονικού πορτοφολιού:

α) Οι προπληρωμένες κάρτες, που παρουσιάζονται αναλυτικά σε επόμενη παράγραφο.

β) Το ειδικό λογισμικό, ένας τύπος λογισμικού που χρησιμοποιείται για την αποθήκευση χρηματικής αξίας με την μορφή ψηφιακών νομισμάτων, τα οποία είναι αποθηκευμένα στο ηλεκτρονικό πορτοφόλι του χρήστη και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ανά πάσα στιγμή για αγορές μέσω διαδικτύου.

Το ύψος των αγορών δεν μπορεί να υπερβαίνει το ήδη υπάρχον αποθηκευμένο ποσό που υπάρχει στο πορτοφόλι και για τον λόγο αυτό το ηλεκτρονικό πορτοφόλι θεωρείται ότι παρέχει μεγάλη ασφάλεια στον χρήστη. Γενικά, ένα ηλεκτρονικό πορτοφόλι διαθέτει ένα συγκεκριμένο χρηματικό ποσό και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για αγορές στα ηλεκτρονικά καταστήματα που συνεργάζονται με την τράπεζα που το εκδίδει.

4.1.3 ΕΞΥΠΝΕΣ ΚΑΡΤΕΣ

Αναλυτική περιγραφή των έξυπνων καρτών υπάρχει στο κεφάλαιο 2.

4.2 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αναφέρει ο διεθνής ερευνητικός οίκος Forester, αναπτύχθηκαν την τελευταία τριετία περίπου 70 συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών. Στην ανάπτυξη και υλοποίηση τους δραστηριοποιήθηκαν κυρίως πιστωτικά ιδρύματα, εταιρίες παροχής υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας και οργανισμούς που ανήκουν στον κλάδο του εμπορίου. Οι βασικές ανάγκες που οδήγησαν τους οργανισμούς στην ανάπτυξη συστημάτων ηλεκτρονικών πληρωμών είναι οι εξής:

Η ραγδαία ανάπτυξη που γνώρισε το Internet τα τελευταία χρόνια και η διείσδυση του σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό νοικοκυριών, οδήγησε στη δημιουργία μιας αγοράς 34 εκατομμυρίων καταναλωτών.

Οι εταιρίες παροχής κινητής τηλεφωνίας προχώρησαν σε τεράστιες επενδύσεις κεφαλαίων για την ανάπτυξη υποδομών που υποστηρίζουν την παροχή υπηρεσιών τρίτης γενιάς. Επίσης τα κινητά τηλέφωνα τρίτης γενιάς υποστηρίζουν την ανάπτυξη μιας νέας μορφής εμπορίου, αυτή του κινητού εμπορίου. Τέλος, προσβλέπουν στην μείωση κόστους κατά 40% σχετικά με τις κάρτες προπληρωμένου χρόνου, αν ο χρόνος ομιλίας αγοράζεται μέσω του διαδικτύου ή χρησιμοποιώντας εφαρμογές κινητού εμπορίου.

Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και μεγάλοι τραπεζικοί όμιλοι μέσω των συστημάτων ηλεκτρονικών πληρωμών προσβλέπουν στη δραματική μείωση του κόστους κυκλοφορίας χρήματος, προσφέροντας σε πολλές περιπτώσεις μειώσεις ή και μηδενικά κόστη συναλλαγών.

Παρακάτω προχωρούμε στην ανάλυση των τεχνολογιών που χρησιμοποιούν τα πιο δημοφιλή και πετυχημένα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών στην Ευρωπαϊκή αγορά.

Έξυπνες κάρτες (Smart Cards). Ένα από τα τελευταία συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών μέσω της χρήσης έξυπνων καρτών είναι το Interpay's Chipknip. Στόχος του είναι η αντικατάσταση του φυσικού χρήματος με ηλεκτρονικό από τις αγορές των supermarket μέχρι και τις υπηρεσίες παρκινγκ αυτοκινήτων.

Στην πραγματικότητα οι καταναλωτές μπορούν να αποθηκεύουν αγοραστικές μονάδες αξίας 250 Ευρώ σε ένα microchip το οποίο τοποθετείται στις κανονικές πιστωτικές ή χρεωστικές κάρτες και να προβούν σε αγορές αγαθών από τα διάφορα σημεία πώλησης που υποστηρίζουν τη χρήση της έξυπνης κάρτας. Οι έμποροι πληρώνουν μία προμήθεια της τάξης του 0,3% στην αξία του αγαθού η οποία όμως είναι κατά πολύ μικρότερη από την προμήθεια που παρακρατείται για αγορές μέσω

πιστωτικών καρτών. Οι καταναλωτές πληρώνουν μια ετήσια συνδρομή της τάξης των 6 Ευρώ το χρόνο για να μπορούν να ξαναγεμίζουν τις κάρτες τους με αγοραστικές μονάδες από τα σημεία που θα μπορεί γίνεται αυτό, όπως μέσω ATMs ή άλλα τερματικά.

Προπληρωμένες κάρτες συναλλαγών (Prepaid card – based accounts). Οι προπληρωμένες κάρτες συναλλαγών όπως οι Paysafecard και Splash Plastic προσφέρουν τη δυνατότητα κυρίως σε νέους καταναλωτές που δεν δικαιούνται την έκδοση πιστωτικής κάρτας και σε 19 εκατομμύρια Ευρωπαίους καταναλωτές που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο. Σε αντίθεση με τα ηλεκτρονικά πορτοφόλια οι κάρτες αυτές αποτελούν απλώς ένα αποδεικτικό μέσο της ταυτότητας του χρήστη, καθώς το χρηματικό υπόλοιπο για αγορές βρίσκεται αποθηκευμένο σε έναν κεντρικό διακομιστή. Οι καταναλωτές μπορούν να αγοράσουν τις κάρτες αυτές από πολλά σημεία πώλησης όπως περίπτερα, mini markets κ.α. και χρησιμοποιούν τον αναγραφόμενο αριθμό λογαριασμού για να προβούν στις αγορές τους.

“Κινητά” πορτοφόλια (Mobile wallets). Τέτοιου είδους συστήματα κινητών πορτοφολιών στην Ευρωπαϊκή αγορά είναι τα Bankpass Mobile και Vodafone’s mPay cards τα οποία μέσω SMS μηνυμάτων επιτρέπουν τις αγορές αγαθών μέσω της μεταφοράς χρημάτων από πιστωτικές κάρτες και τραπεζικούς λογαριασμούς. Προμήθεια παρακρατείται από τους διαχειριστές των κινητών δικτύων που χρησιμοποιούνται για τις πληρωμές αγαθών, η οποία και προστίθεται αυτομάτως στο ποσό της αγοράς που χρεώνεται είτε στην πιστωτική κάρτα είτε στον αριθμό του τραπεζικού λογαριασμού του καταναλωτή. Το βασικό πρόβλημα αυτών των μέσων διεξαγωγής ηλεκτρονικών πληρωμών εντοπίζεται κυρίως στις ασυμβατότητες των πολλών συστημάτων που χρησιμοποιούνται από τις εταιρίες παροχής κινητών υπηρεσιών καθώς η κάθε μία από αυτές προσπαθεί να περιορίσει τους πελάτες τις στη χρήση των δικών της συστημάτων. Η Vodafone για παράδειγμα επιτρέπει τη χρήση του συστήματος μόνο στους δικούς τις πελάτες.

“Κινητοί” λογαριασμοί πληρωμών (Mobile payment accounts). Στην ευρωπαϊκή αγορά υπάρχουν περίπου 10 τέτοιου είδους συστήματα και τα πιο διαδεδομένα είναι τα Paybox και Telenor’s SmartCash, τα οποία και χρησιμοποιούν SMS μηνύματα για τη διεξαγωγή των συναλλαγών, χρεώνοντας τους λογαριασμούς των πιστωτικών καρτών και τραπεζικών λογαριασμών των καταναλωτών. Τα συστήματα αυτά χρεώνουν μία προμήθεια της τάξης του 2-3% ενώ η εταιρία

παροχής κινητών υπηρεσιών επωφελείται από τη διακίνηση και χρέωση των SMS μηνυμάτων. Τα συστήματα αυτά χρησιμοποιούνται σήμερα για ηλεκτρονικές αγορές αγαθών.

Ηλεκτρονικοί λογαριασμοί πληρωμών (Online payment accounts). Τα συστήματα αυτά ανέρχονται σήμερα στα 16 στην Ευρωπαϊκή αγορά και τα πιο διαδομένα είναι τα PayPal και το ePagado.com. Οι καταναλωτές μέσω της χρήσης ενός προσωπικού λογαριασμού προχωρούν στην αγορά αγαθών στέλνοντας στην ηλεκτρονική διεύθυνση του πωλητή τα στοιχεία χρέωσης του λογαριασμού τους. Όταν ο πωλητής πιστοποιήσει την γνησιότητα των στοιχείων αυτών προχωρά προς τη διεκπεραίωση της συναλλαγής. Μια ακόμη εταιρεία που παρέχει αυτήν την υπηρεσία είναι και η FastPay's twenty pence, η οποία και χρεώνει με 0,20 λεπτά του Ευρώ τον καταναλωτή για κάθε αγορά του και με προμήθεια 2-3% της αξίας του αγαθού των πωλητή. Οι καταναλωτές χρησιμοποιούν αυτά τα συστήματα για αγορές αγαθών μικρής αξίας ως εναλλακτική των πιστωτικών καρτών και επίσης για τη διασφάλιση της ανωνυμίας τους. Αυτά τα συστήματα χρησιμοποιούνται ευρέως στις ηλεκτρονικές δημοπρασίες, όπου πολλοί αγοραστές και πωλητές θέλουν να εξασφαλίσουν την ανωνυμία τους.

Σε μια εποχή που συνδυάζει έντονα φαινόμενα ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο και οικονομική ύφεση, τα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών ανά την Ευρώπη έχουν ένα αρκετά δύσκολο μέλλον. Πολλά συστήματα έχουν είδη αποτύχει σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες όπως το Σουηδικό GISMO, τα Γαλλικά MinutePay και Paiement CB sur mobile, το Γερμανικό Click&Pay net 900 και το Γερμανό – Αγγλικό Paybox. Οι αιτίες τις αποτυχίας τους εντοπίζονται κυρίως στους εξής παράγοντες:

- Το ενδιαφέρον για ηλεκτρονικές συναλλαγές είναι αρκετά περιορισμένο. Χαρακτηριστικά μόνο το ένα τρίτο των χρηστών του διαδικτύου στην Βρετανία ήταν ενήμερο για συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών παρά το γεγονός ότι τέτοιου είδους υπηρεσίες παρέχονται από μεγάλους ομίλους όπως η εταιρία παροχής κινητής τηλεφωνίας Vodafone, η τράπεζα NatWest κ.α. Ακόμη μόνο το 13% των ευρωπαίων συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας υποστήριξε ότι θα ήταν πρόθυμο να προβεί σε αγορές μέσω των κινητών τους τηλεφώνων. Τέλος, πολύ λιγότεροι είναι οι καταναλωτές που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για ηλεκτρονικές αγορές, και συγκεκριμένα στη Βρετανία μόνο το 2% του συνόλου των χρηστών του διαδικτύου προχωρά σε ηλεκτρονικές πληρωμές.

- Τα περισσότερα συστήματα ηλεκτρονικών πληρωμών συνήθως αντιμετωπίζουν προβλήματα από την έλλειψη ενός κοινού νομοθετικού πλαισίου ανάμεσα στα κράτη μέλη, που δεν επιτρέπει την ελεύθερη διακίνηση πολλών κατηγοριών αγαθών.
- Η μη επίτευξη κρίσιμης μάζας καταναλωτών, οι επενδύσεις που απαιτούνται για την ανάπτυξη της κατάλληλης τεχνολογικής υποδομής και ο μεγάλος χρόνος που απαιτείται για την αποδοχή του συστήματος από τους καταναλωτές οδηγεί πολλές φορές σε αποτυχία. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Βελγικός όμιλος Banksys σημείωνε οικονομικές απώλειες 7 ολόκληρα χρόνια μέχρι το σύστημα Proton να φτάσει τους 5 εκατομμύρια χρήστες και τα 100 χιλιάδες σημεία πώλησης, που είναι και τα μεγέθη αυτά από τα οποία αρχίζει η κερδοφορία του. Παράλληλα αυτό συνέβη και με τη βοήθεια στρατηγικών συμμαχιών της Banksys με τις εταιρίες Belgacom και Interparking, οι οποίες επέτρεψαν στους Βέλγους καταναλωτές να χρησιμοποιούν το Proton ως μέσο πληρωμών λογαριασμών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας καθώς επίσης για το παρκινγκ των αυτοκινήτων τους σε διάφορους σταθμούς στάθμευσης. (www.ebusinessforum.gr/engine/index.php?op=modload...)

4.3 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.3.1 ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Το Γραφείο Συμψηφισμού Αθηνών (ΓΣΑ) είναι ένα σύστημα πολυμερούς συμψηφισμού, το οποίο επεξεργάζεται επιταγές σε ευρώ και σε συνάλλαγμα. Το ΓΣΑ υπάγεται στις διατάξεις του Ν.2789/2000, ο οποίος ενσωμάτωσε την Οδηγία 98/26/ΕΚ σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στην ελληνική νομοθεσία.

Τη γενική εποπτεία και διεύθυνση των εργασιών του ΓΣΑ ασκεί πενταμελές Συμβούλιο, στο οποίο προεδρεύει η Τράπεζα της Ελλάδος.

Το ΓΣΑ απαρτίζεται από το κεντρικό συμψηφιστικό γραφείο που εδρεύει στο Κεντρικό Κατάστημα της Τράπεζας της Ελλάδος στην Αθήνα και τα περιφερειακά συμψηφιστικά γραφεία που λειτουργούν σε Υποκαταστήματα και Πρακτορεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Τα περιφερειακά συμψηφιστικά γραφεία υπάγονται στη δικαιοδοσία του κεντρικού συμψηφιστικού γραφείου.

1. Συμμετοχή στο Σύστημα

Μέλη του ΓΣΑ δύνανται να είναι όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν την έδρα τους ή υποκαταστήματά τους στην Ελλάδα. Για τη συμμετοχή στο ΓΣΑ υποκαταστημάτων αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν σε χώρες εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, απαιτείται η υποβολή ικανοποιητικής νομικής γνωμοδότησης εκ μέρους τους σχετικά με το ισχύον στη χώρα προέλευσής τους δίκαιο που διέπει τη νομική αναγνώριση και επιβολή των αποτελεσμάτων του συμψηφισμού, ιδίως σε περίπτωση πτωχεύσεως.

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι μέλος του ΓΣΑ.

2. Τύποι συναλλαγών

Το ΓΣΑ προβαίνει στην εκκαθάριση των τραπεζικών και ιδιωτικών επιταγών, σε ευρώ ή ξένα νομίσματα, που εμφανίζονται προς πληρωμή σε τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα. Επιταγές σε ξένο νόμισμα γίνονται δεκτές προς εκκαθάριση μόνο στο κεντρικό γραφείο του ΓΣΑ.

3. Λειτουργία

Ο διακανονισμός των αποτελεσμάτων της εκκαθάρισης των επιταγών σε ευρώ του ΓΣΑ πραγματοποιείται την ίδια ημέρα στο σύστημα πληρωμών TARGET2. Μερικός διακανονισμός των αποτελεσμάτων της εκκαθάρισης του ΓΣΑ δεν επιτρέπεται.

Μετά το διακανονισμό, όλες οι επιταγές παραλαμβάνονται από τις εκδότριες τράπεζες. Σε περίπτωση που μία επιταγή δε γίνει αποδεκτή από την εκδότρια τράπεζα (λόγω πχ ανεπαρκούς υπολοίπου στο λογαριασμό του πελάτη), επιστρέφεται μέσω του ΓΣΑ στην αγοράστρια τράπεζα μέχρι την ημέρα T+1, όπου T είναι η ημέρα διακανονισμού. Επιταγές που επιστρέφονται διακανονίζονται με ημερομηνία αξίας την ημέρα επιστροφής.

Ο διακανονισμός των επιταγών σε συνάλλαγμα γίνεται εξωλογιστικά.

4. Τιμολόγηση

Τα λειτουργικά έξοδα του ΓΣΑ καλύπτονται από τα μέλη του. Σύμφωνα με την ισχύουσα τιμολογιακή πολιτική, κάθε μέλος χρεώνεται ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής του στο σύνολο των επιταγών που προσκομίστηκαν στο ΓΣΑ το προηγούμενο τρίμηνο. Το ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής είναι 1%. Επιπλέον, τα νέα μέλη καταβάλλουν εφάπαξ εισφορά, η οποία καθορίζεται από το Συμβούλιο.

4.3.2 ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΣ ΑΕ

Ελληνική εταιρία διατραπεζικών συστημάτων πληρωμών που ιδρύθηκε στις 28.6.1989 και εδρεύει στις οδούς Αλαμάνας και Πρεμετής 2, Μαρούσι. Ανώτερο όργανο αυτής είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, την προεδρία του οποίου ασκεί Υποδιοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, ενώ συμμετέχουν υψηλόβαθμα στελέχη εννέα τραπεζών, που καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα του τραπεζικού χώρου και αντιπροσωπεύουν πάνω από το 90% της τραπεζικής αγοράς.

Συμμετέχει, επίσης, ο Διευθύνων Σύμβουλος της Εταιρείας και ο Γενικός Γραμματέας της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών. Ο Δίας διαθέτει τα εξής συστήματα και υπηρεσίες:

- **DIASATM, Switching of ATM networks interbanking system (Διατραπεζικό Σύστημα Διασύνδεσης ATMs)**

Το σύστημα συνδέει τα δίκτυα των ATMs όλων των τραπεζών με στόχο να προσφέρει στους καταθέτες τους τη δυνατότητα ανάληψης μετρητών από οποιοδήποτε ATM οποιασδήποτε τράπεζας, με τη χρήση της κάρτας τους και του προσωπικού κωδικού τους αριθμού. Μέσω του συστήματος είναι δυνατή η ανάληψη μετρητών μέχρι του ποσού των 600 ευρώ ημερησίως και η λήψη του υπολοίπου του τραπεζικού λογαριασμού. Η DIASATM προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα όπως ανάληψη χρημάτων από οποιαδήποτε τράπεζα και οποιαδήποτε περιοχή στην οποία υπάρχει έστω και ένα ATM τράπεζας, ανάληψη χρημάτων καθ' όλο το 24ωρο και κέρδος χρόνου.

- **DIASCHEQUE, Electronic Cheque clearing interbanking system (Ηλεκτρονικό Διατραπεζικό Σύστημα Συμψηφισμού Επιταγών)**

Το σύστημα αφορά τον ηλεκτρονικό συμψηφισμό την ίδια ημέρα των επιταγών σε ευρώ που αγοράζουν οι τράπεζες. Σκοπός του είναι ο ηλεκτρονικός συμψηφισμός των επιταγών, που αγοράζει μια τράπεζα, και σύρονται σε βάρος άλλων τραπεζών και ο διακανονισμός τους την ίδια ημέρα στην Τράπεζα της Ελλάδος με τα ποσά που προκύπτουν από την εκκαθάριση των επιταγών. Το DIASCHEQUE λειτουργεί με την αρχή του check truncation, σύμφωνα με την οποία το τραπεζικό κατάστημα αγοράς της επιταγής δεν διακινεί περαιτέρω το σώμα της επιταγής, αλλά αποστέλλει στη ΔΙΑΣ Α.Ε., μέσω του ηλεκτρονικού κέντρου της τράπεζάς του, ηλεκτρονικό μήνυμα με τα στοιχεία της (αριθμό λογαριασμού, αριθμό επιταγής, ποσό και ημερομηνία έκδοσης). Το όριο του ποσού των επιταγών, που

διοδεύονται μέσω του συστήματος έχει οριστεί σε 300.000 ευρώ ανά επιταγή. Έχει τα πλεονεκτήματα της μη φυσικής διακίνησης της επιταγής, της μείωσης του λειτουργικού κόστους, της αυθημερόν χρέωσης του λογαριασμού του εκδότη και του άμεσου συμψηφισμού, της μείωσης του πιστωτικού κινδύνου και της μείωσης του κόστους του χρήματος.

• DIASPAY, Corporate and State mass payments interbanking system (Διατραπεζικό Σύστημα Πληρωμής Αποδοχών και λοιπών Υποχρεώσεων Εταιριών και Δημόσιων Φορέων)

Το σύστημα εξυπηρετεί μαζικές πληρωμές φορέων και επιχειρήσεων, όπως πληρωμή μισθών, συντάξεων, μερισμάτων, επιδομάτων κ.λ.π. Σκοπός του είναι η προσφορά της δυνατότητας σε κάθε φορέα (δημόσιο, ευρύτερο δημόσιο τομέα, επιχειρήσεις, οργανισμοί) να διενεργεί μαζικά πληρωμές προς τρίτους (όπως πληρωμή μισθών, συντάξεων, μερισμάτων, επιδομάτων) με πίστωση των λογαριασμών των δικαιούχων σε οποιαδήποτε τράπεζα επιθυμεί ο δικαιούχος. Το σύστημα DIASPAY παρουσιάζει πλεονεκτήματα α) τόσο για τους φορείς και τις επιχειρήσεις όπως η απλούστευση των διαδικασιών πληρωμής, η αυτοματοποίηση των εργασιών, η κατάργηση της μεταφοράς μετρητών, ο αποκλεισμός των ληστειών και η μείωση του λειτουργικού κόστους β) όσο και για τους δικαιούχους όπως η ευχέρεια επιλογής της τράπεζας με την οποία επιθυμούν να συνεργάζονται, η αποφυγή συνωστισμού και ταλαιπωρίας, η άμεση πίστωση των χρημάτων τους σε έντοκο λογαριασμό και η δυνατότητα μερικής ή ολικής ανάληψης των χρημάτων τους από τα ATMs των τραπεζών καθ' όλο το 24ωρο.

• DIASTRANSFER, Funds transfer interbanking system (Διατραπεζικό Σύστημα Κίνησης Κεφαλαίων)

Το σύστημα εξυπηρετεί εντολές πελατείας των τραπεζών για τη μεταφορά κεφαλαίων από την τράπεζα του εντολέα στην τράπεζα του δικαιούχου για πίστωση λογαριασμού ή πληρωμή σε μετρητά. Εντολείς και δικαιούχοι μπορεί να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα του δημόσιου ή Ιδιωτικού τομέα. Η DIASTRANSFER προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα όπως ασφάλεια, ταχύτητα και αποφυγή ταλαιπωρίας, αυθημερόν πίστωση του λογαριασμού του δικαιούχου της εντολής ή το αργότερο την επομένη της επίδοσης, μείωση του λειτουργικού κόστους, μείωση του κόστους χρήματος και καλύτερη διαχείριση των διαθεσίμων από τον εντολέα, τον δικαιούχο και τις τράπεζες.

- **DIASDEBIT, Corporate and State collection of mass receipts interbanking system (Διατραπεζικό Σύστημα Μαζικών Εισπράξεων Εταιριών και Δημόσιων Φορέων)**

Το σύστημα εξυπηρετεί τις μαζικές εισπράξεις των απαιτήσεων των φορέων και των επιχειρήσεων με χρέωση των τραπεζικών λογαριασμών των οφειλετών/πελατών τους, μετά από προηγούμενη εξουσιοδότηση αυτών. Στόχος του συστήματος είναι η προσφορά στους φορείς και τις επιχειρήσεις της δυνατότητας μαζικής είσπραξης των απαιτήσεών τους, καθώς επίσης και στους οφειλέτες πελάτες τους της δυνατότητας εξόφλησης των υποχρεώσεών τους προς αυτούς, δίνοντας πάγια ή κατά περίπτωση εντολή πληρωμής στην τράπεζά τους. Οι εφαρμογές του συστήματος αφορούν τις πληρωμές μαζικών υποχρεώσεων πάσης φύσεως, όπως ηλεκτρισμό, ύδρευση, τηλέφωνο, ασφάλιστρα, πρόστιμα τροχαίας, τέλη κυκλοφορίας κ.λ.π.. Το σύστημα εξυπηρετεί, επίσης, τις εισπράξεις των εργοδοτικών εισφορών του Ι.Κ.Α, του Φ.Π.Α, των εργοδοτικών εισφορών του Τ.Ε.Β.Ε και των λογαριασμών σταθερής τηλεφωνίας του Ο.Τ.Ε. Το σύστημα DIASDEBIT διεκπεραιώνει δύο κατηγορίες εντολών: εντολή άμεσης χρέωσης, με την οποία ο εντολέας - πελάτης δίνει στην τράπεζά του πάγια εντολή χρέωσης του λογαριασμού του για ημερομηνίες και ποσά, που προσδιορίζονται κάθε φορά από τον δικαιούχο Οργανισμό και εντολή πληρωμής, με την οποία ο εντολέας δίνει κατά περίπτωση - ad hoc - εντολή στην τράπεζά του να χρεώσει το λογαριασμό του προκειμένου να εξοφλήσει συγκεκριμένη υποχρέωση προς τον Οργανισμό. Τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν είναι α) για τον καταναλωτή, η αποφυγή μετακίνησης, συνωστισμού και ταλαιπωρίας, η ταχύτητα και ποιότητα της εξυπηρέτησης, η βεβαιότητα πληρωμής και οικονομικότερος τρόπος πληρωμής και β) για τον Οργανισμό, ο καλύτερος προγραμματισμός εισπράξεων και διαχείρισης των διαθεσίμων, η μείωση του κόστους είσπραξης των απαιτήσεων, η τυποποίηση και ο εκσυγχρονισμός των διαδικασιών είσπραξης και η εξυπηρέτηση πελατών του.

- **Management of ATM networks service (Υπηρεσία Διαχείρισης ATMs Τραπεζών)**

Η ΔΙΑΣ Α.Ε. παρέχει λειτουργική υποστήριξη και διαχείριση του δικτύου των ATMs όσων τραπεζών το επιθυμούν. Οι υπηρεσίες που παρέχονται στην εξυπηρετούμενη τράπεζα από τη ΔΙΑΣ Α.Ε. είναι: ανάληψη μετρητών, ερώτηση υπολοίπου, κατάθεση σε λογαριασμό και μεταφορές ποσών μεταξύ λογαριασμών. Με τον τρόπο αυτό, παρέχεται η δυνατότητα ανάπτυξης δικτύου ATM από οποιαδήποτε τράπεζα και εξασφαλίζεται η συμμετοχή της στο Διατραπεζικό Σύστημα DIASATM.

- **Management of ATM cards service (Υπηρεσία Έκδοσης και Διαχείρισης Καρτών)**

Όσες τράπεζες επιθυμούν έχουν τη δυνατότητα να αναθέσουν στη ΔΙΑΣ Α.Ε. με ανταγωνιστικό κόστος, την έκδοση και διαχείριση καρτών ανάληψης μετρητών (cash cards) για χρήση στα ATMs. Η ΔΙΑΣ Α.Ε. αναλαμβάνει την έκδοση των καρτών, τον υπολογισμό του προσωπικού κωδικού (PIN) και την εκτύπωση των ειδικών εντύπων γνωστοποίησης του PIN. Οι κάρτες και τα PINs παραδίδονται στους πελάτες από την τράπεζά τους. Η διαχείριση, επίσης, του αρχείου των καρτών είναι αποκλειστική ευθύνη της τράπεζας. Με την υπηρεσία αυτή, οι τράπεζες αποφεύγουν το κόστος δημιουργίας και συντήρησης της υποδομής που απαιτείται για την έκδοση και διαχείριση των καρτών ανάληψης μετρητών.

- **DIASPOS, Direct Debit Management interbanking system (Διατραπεζικό Σύστημα Πληρωμής Υποχρεώσεων μέσω Σημείων Πώλησης (POS))**

Το σύστημα παρέχει τη δυνατότητα στους συναλλασσόμενους να εξοφλούν τις υποχρεώσεις τους προς επιχειρήσεις ή φορείς για αγορά προϊόντων και υπηρεσιών με χρήση πιστωτικής ή χρεωστικής κάρτας, μέσω μηχανημάτων EFT/POS (Electronic Funds Transfer at the Points of Sale) ιδιοκτησίας της ΔΙΑΣ Α.Ε. που είναι εγκατεστημένα στους χώρους συναλλαγής. Υπάρχουν, επίσης, 180 Εφορίες (Δ.Ο.Υ) συνολικά οι οποίες δέχονται πληρωμές με πιστωτική και χρεωστική κάρτα. Με τον τρόπο αυτό, οι συναλλασσόμενοι αποδεσμεύονται από τη μεταφορά μετρητών και απολαύουν ασφάλειας και ευκολίας στις πληρωμές τους προς τις επιχειρήσεις και κάποιας πιστωτικής διευκόλυνσης. Οι επιχειρήσεις απαλλάσσονται από τη διαχείριση μετρητών ενώ μειώνεται το λειτουργικό τους κόστος και γενικά το κόστος του χρήματος.

- **DIAS-DRS, Disaster Recovery System (DRS) or Backup EDP Centre (Διατραπεζικό Σύστημα Ανάκτησης Εφεδρικών Μηχανογραφικών Υπηρεσιών)**

Η ΔΙΑΣ διαθέτει την κατάλληλη υποδομή για τη λειτουργία Κέντρου Εφεδρικών Μηχανογραφικών Υπηρεσιών προς τις τράπεζες και τον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα. Στόχος είναι η άμεση αποκατάσταση των κρίσιμων μηχανογραφικών συστημάτων μετά την επέλευση ενός καταστροφικού γεγονότος στο Μηχανογραφικό τους Κέντρο.

4.4 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΙΝΗΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Μέχρι πριν λίγα χρόνια πολλοί θα θεωρούσαν αδιανόητη την πραγματοποίηση ηλεκτρονικών πληρωμών μέσω του κινητού τηλεφώνου. Τα δεδομένα όμως άλλαξαν σημαντικά με την εντυπωσιακή διάδοση και την τεχνολογική εξέλιξη της κινητής τηλεφωνίας. Σε αυτό συνέβαλλε φυσικά και η ύφεση που γνώρισαν οι εταιρείες ηλεκτρονικού εμπορίου στις αρχές του 2000 που σαν αποτέλεσμα είχε πολλές επιχειρήσεις να εκμεταλλευτούν την ήδη υπάρχουσα τεχνολογία και να στραφούν σε άλλους χώρους, με στόχο την αύξηση της κερδοφορίας τους. Στο εγχείρημά τους αυτό δεν θα μπορούσαν να αγνοήσουν το ένα δισεκατομμύριο περίπου χρηστών κινητής τηλεφωνίας το 2002 σε όλο τον κόσμο, σύμφωνα με τον παγκόσμιο οργανισμό κινητής τηλεφωνίας (UMTS).

Σύμφωνα με το επιχειρηματικό μοντέλο που αναπτύσσει η Ernst & Young (2002) συνήθως αναγνωρίζονται οι παρακάτω συμμετέχοντες στην αγορά αγαθών και υπηρεσιών μέσω κινητού:

- Ο **παροχέας περιεχομένου** (content provider), που είναι ο δικαιούχος των ψηφιακών δικαιωμάτων του περιεχομένου και απαιτεί την προστασία αυτών. Συνήθως είναι μια δισκογραφική εταιρία ή μια εταιρία κινηματογραφικών ταινιών
- Ο **παροχέας αυθεντικοποίησης του καταναλωτή** (authentication provider), ή αλλιώς Έμπιστη Τρίτη Οντότητα (ETO), είναι ένας ανεξάρτητος οργανισμός υπεύθυνος για την πιστοποίηση της ταυτότητας του καταναλωτή.
- Ο **οργανισμός που εγκρίνει την πληρωμή** (payment authorization).
- Ο **διεκπεραιωτής της συναλλαγής** (settlement provider), θα μπορούσε να είναι μια τράπεζα, μια εταιρεία κινητής τηλεφωνίας ή ακόμα και ένας εκδότης πιστωτικών καρτών.
- Ο **παροχέας υπηρεσιών πληρωμών** (Payment Service Provider), ο οποίος αποτελεί κεντρική οντότητα για την πληρωμή μέσω κινητού τηλεφώνου, είναι αυτός που δέχεται το μήνυμα για αγορά ενός προϊόντος και το μεταβιβάζει στην ETO.
- Και τέλος ο **καταναλωτής** (consumer), ο οποίος διαθέτει την συσκευή κινητής τηλεφωνίας και πραγματοποιεί την αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών από τον πάροχο περιεχομένου. Μέσω του κινητού τηλεφώνου έχουμε τα ακόλουθα είδη συναλλαγών:
- **Προπληρωμένες αγορές:** Ο καταναλωτής προπληρώνει στον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών ένα ποσό για τα προϊόντα που θα αγοράσει, με την μορφή αγοραστικών μονάδων ή μονάδων μιας κάρτας ομιλίας.

- **Πληρωμές μετά την αγορά:** Ο καταναλωτής αγοράζει το προϊόν και στη συνέχεια πληρώνει ή με χρέωση της πιστωτικής κάρτας ή με χρέωση του λογαριασμού του κινητού του τηλεφώνου.

- **Αγορά σε πραγματικό χρόνο:** Ο καταναλωτής αγοράζει ένα προϊόν τη στιγμή που επισκέπτεται την ιστοσελίδα μιας εταιρίας μέσω του κινητού του τηλεφώνου, π.χ. όταν θέλει να αγοράσει ένα τραγούδι σε μορφή MP3, απλά το επιλέγει και το αποθηκεύει στο κινητό του. Η χρέωση γίνεται σύμφωνα με τις διαδικασίες που ακολουθούνται στο ηλεκτρονικό εμπόριο.

Τα προϊόντα που μπορεί να αγοράσει ο καταναλωτής μέσω του κινητού του τηλεφώνου μπορεί να είναι: α) ψηφιακά αγαθά, όπως MP3 και ringtones, β) παραδοσιακά αγαθά, όπως τηλεόραση, DVD κλπ, γ) ψηφοφορίες σε διάφορους διαγωνισμούς, δ) αγορές εισιτηρίων, κινηματογραφικών, ταξιδιωτικών κλπ.

Τέλος, οι πληρωμές χωρίζονται σε κατηγορίες ανάλογα με το ύψος του ποσού που πληρώνεται:

- Ως **micropayments** χαρακτηρίζονται οι πληρωμές μέχρι και ένα ευρώ.
- Ως **smallpayments** οι πληρωμές ποσών από 1-10 ευρώ.
- Ως **macropayments** για ποσά μεγαλύτερα των 10 ευρώ.

4.5 Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Είναι προφανές ότι για να διαδοθεί περισσότερο το ηλεκτρονικό εμπόριο θα πρέπει να ληφθούν πρόσθετα μέτρα ασφάλειας και προστασίας των προσωπικών στοιχείων των καταναλωτών και των αριθμών των πιστωτικών τους καρτών που εκτίθενται στο Διαδίκτυο. Τα κυριότερα από τα μέτρα ενίσχυσης της ασφάλειας των ηλεκτρονικών συναλλαγών περιλαμβάνουν την κατασκευή firewalls, την υιοθέτηση κρυπτογράφησης και γνησιότητας και την χρήση ασφαλών συνδέσεων (secure connections).

Firewall

Τα Firewall είναι υλικό και λογισμικό που χρησιμοποιούνται για να παρέχουν ασφάλεια σε ιδιωτικά δίκτυα υπολογιστικών συστημάτων από παρείσακτους επισκέπτες. Το Firewall συνήθως ελέγχει σε ποιους χρήστες πρέπει να επιτραπεί η είσοδος στο σύστημα που προστατεύει. Η χρήση του ωστόσο δεν αποτελεί πανάκεια για την ασφάλεια του δικτύου. Όπως όλα τα συστήματα ασφάλειας μπορεί να παραβιαστεί από κάποιον ικανό εισβολέα. Επιπλέον το Firewall αλληλεπιδρά με το διαδίκτυο και χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στην εγκατάστασή του και την σωστή διαμόρφωσή του.

Κρυπτογράφηση

Κρυπτογράφηση είναι η επιστήμη που παρέχει ασφαλή επικοινωνία μεταξύ ευάλωτων καναλιών και είναι πολύ σημαντική για την επιτυχία του Διαδικτύου και του ηλεκτρονικού εμπορίου. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, στην κρυπτογράφηση ένα μήνυμα, όπως πχ ένας αριθμός πιστωτικής κάρτας, κρυπτογραφείται με την χρήση ενός κλειδιού και στη συνέχεια μεταφέρεται. Ο παραλήπτης χρησιμοποιεί το κλειδί για να αποκρυπτογραφήσει το μήνυμα και να το επαναφέρει στην αρχική του μορφή. Τα βασικά στοιχεία ενός συστήματος κρυπτογράφησης είναι αλγόριθμοι, πρωτόκολλα και η διαχείριση κλειδιών.

Αυθεντικότητα (Authentication)

Οι διαδικασίες αυθεντικότητας χρησιμοποιούνται για να θεσπίσει την ταυτότητα ενός υπολογιστικού συστήματος και μπορεί να είναι είτε βασισμένες σε υλικό (hardware), είτε σε λογισμικό (software). Οι διαδικασίες αυτές κάνουν χρήση προσωπικών στοιχείων όπως μυστικά ονόματα ή ημερομηνίες γεννήσεως. Τα καλά συστήματα αυθεντικότητας κάνουν χρήση της αυθεντικότητας δύο παραγόντων, όπως η ονομασία ενός μέρους και σημαντικές ημερομηνίες για τον χρήστη. Κάποια τραπεζικά ηλεκτρονικά συστήματα χρησιμοποιούν αυθεντικότητα τριών παραγόντων προτού επιτρέψουν τους χρήστες να κάνουν online μεταφορές χρημάτων.

Secure Socket Layer (SSL)

Το Secure Socket Layer είναι ένα ευέλικτο, γενικού σκοπού σύστημα κρυπτογράφησης για την προστασία της επικοινωνίας μέσω του Παγκόσμιου Ιστού, το οποίο είναι ενσωματωμένο και στα προγράμματα πλοήγησης της Netscape και της Microsoft.

Το πρωτόκολλο SSL έχει σχεδιαστεί για να παρέχει απόρρητη επικοινωνία μεταξύ δύο συστημάτων, από τα οποία το ένα λειτουργεί σαν πελάτης (client) και το άλλο σαν εξυπηρετητής (server). Δηλαδή το πρωτόκολλο αυτό μπορεί να παρέχει απόρρητη επικοινωνία μεταξύ εμπόρου και πελάτη σε μια συναλλαγή πληρωμής και για το λόγο αυτό το SSL αποτελεί το κύριο πρωτόκολλο ασφάλειας για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Συγκεκριμένα, το πρωτόκολλο SSL παρέχει κρυπτογράφηση της μεταδιδόμενης πληροφορίας (data encryption), υποχρεωτική πιστοποίηση της ταυτότητας του εξυπηρετητή (server authentication) και προαιρετική πιστοποίηση της ταυτότητας του πελάτη (client

authentication) μέσω έγκυρων πιστοποιητικών που έχουν εκδοθεί από έμπιστες Αρχές Πιστοποίησης (Certificates Authorities).

Υποστηρίζει πληθώρα μηχανισμών κρυπτογράφησης και ψηφιακών υπογραφών για την αντιμετώπιση όλων των διαφορετικών αναγκών. Επιπλέον εξασφαλίζει την ακεραιότητα των δεδομένων (data integrity), εφαρμόζοντας την τεχνική των Message Authentication Codes (MACs), ώστε κανείς να μην μπορεί να αλλοιώσει την πληροφορία χωρίς να γίνει αντιληπτός. Για κάθε κρυπτογραφημένη συναλλαγή δημιουργείται ένα κλειδί συνόδου (session key). Είναι γνωστό ότι όσο μεγαλύτερο είναι το μήκος του κλειδιού, τόσο πιο ασφαλής είναι η κρυπτογραφημένη επικοινωνία.

4.6 ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Παρακάτω αναφέρονται τα συστατικά στοιχεία ασφάλειας που θα πρέπει να έχει ένα σύστημα ηλεκτρονικών πληρωμών:

- **Ακεραιότητα (Integrity):** Το σύστημα θα πρέπει να διασφαλίζει την προστασία των προσωπικών δεδομένων των συναλλασσόμενων, που σημαίνει ότι αυτά δεν θα είναι διαθέσιμα σε οποιονδήποτε και για οποιοδήποτε σκοπό, χωρίς προσωπική έγκριση.
- **Μη αποποίηση ευθύνης (Non-Repudiation):** Το σύστημα θα πρέπει να εφαρμόζει κατάλληλες μεθόδους συναλλαγής ώστε όταν διαπιστωθεί η γνησιότητα της ταυτότητας του προσώπου το οποίο συναλλάσσεται, να εξασφαλίζεται με αποδεικτικά μέσα και η γνησιότητα της συναλλαγής. Αυτό πιστοποιείται από το μήνυμα που ζητάει την άδεια του συναλλασσόμενου για την αποδοχή και τη συνέχιση διεκπεραίωσης της συναλλαγής.

Διαθεσιμότητα (Availability): Το σύστημα θα πρέπει να προσφέρει ασφάλεια και να έχει ταχύτατη ανάκτηση δεδομένων σε περίπτωση που διακοπεί η λειτουργία του.

- **Εμπιστευτικότητα (Confidentiality):** Το σύστημα θα πρέπει να διασφαλίζει την προστασία των δεδομένων της συναλλαγής από τρίτους.
- **Ιδιωτική ζωή (Privacy):** Μερικές φορές ταυτίζεται με την εμπιστευτικότητα και αναφέρεται στην ικανότητα του συστήματος να ελέγξει την χρήση πληροφοριών που παρέχει ένας πελάτης σχετικά με τον εαυτό του.
- **Αυθεντικότητα και έγκριση συναλλαγής (Authenticity and authorization):**

Το σύστημα θα πρέπει να έχει την ικανότητα να ελέγχει τη γνησιότητα αυτού που συναλλάσσεται χρησιμοποιώντας μια υπηρεσία, και να διασφαλίζει τη νομιμότητα της συναλλαγής.

Τα χαρακτηριστικά αυτά ασφάλειας για να είναι αποτελεσματικά θα πρέπει να συνδυαστούν με τον κατάλληλο τρόπο και με την απαραίτητη αξιοπιστία, ώστε να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του τελικού καταναλωτή. Αξιοσημείωτο είναι ότι η επίτευξη ενός υψηλού επιπέδου ασφαλείας στις ηλεκτρονικές συναλλαγές δεν είναι απλά θέμα τεχνολογικό, αλλά αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής ενός οργανισμού εξασφαλίζοντας την συγκατάθεση των τελικών καταναλωτών στην επίτευξη του συγκεκριμένου τρόπου πληρωμών σε συνδυασμό με το χαμηλό κόστος της συναλλαγής.

4.7 Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕΤ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Μολονότι η Ελλάδα υπολείπεται ακόμα σημαντικά συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες στη χρήση των ηλεκτρονικών πληρωμών, εντούτοις οι ρυθμοί ανάπτυξης αυξάνονται γεωμετρικά κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Οι τράπεζες της χώρας μας αντιμετωπίζουν ολοένα και περισσότερο τον αυξανόμενο ανταγωνισμό από τις τράπεζες των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών. Για το λόγο αυτό επενδύουν συνεχώς σε τεχνολογικές λύσεις που προσφέρουν στους συναλλασσόμενους, μέσω των εναλλακτικών δικτύων, το ίδιο επίπεδο ασφάλειας, με αυτό που απολαμβάνουν οι πελάτες που συνεχίζουν να συναλλάσσονται μέσω του παραδοσιακού δικτύου εξυπηρέτησης, δηλαδή του καταστήματος.

Η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων και συστημάτων πληρωμών για την πραγματοποίηση συναλλαγών είναι πλέον μια καθημερινή πραγματικότητα και αυξάνεται ολοένα και περισσότερο τόσο από τους απλούς πολίτες μεμονομένα, όσο και από τις επιχειρήσεις και από το Δημόσιο. Ειδικότερα, οι συναλλαγές με κάρτες και οι συναλλαγές μέσω του διαδικτύου εξυπηρετούν και διευκολύνουν τους συναλλασσόμενους σε μεγάλο βαθμό. Είναι γνωστό όμως, ότι το ζήτημα της ασφάλειας στις ηλεκτρονικές συναλλαγές και ο κίνδυνος της εξαπάτησης, αποτρέπει αρκετούς από το να εκτελέσουν τις συναλλαγές τους ηλεκτρονικά.

Το δυσάρεστο είναι ότι, όσο αυξάνεται ο όγκος των ηλεκτρονικών συναλλαγών, τόσο αυξάνεται η δράση του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο αναπτύσσει συνεχώς νέες τεχνικές εξαπάτησης με στόχο την υποκλοπή των προσωπικών στοιχείων των συναλλασσομένων, και την απόκτηση πρόσβασης στα ηλεκτρονικά μέσα με τα οποία αυτοί πραγματοποιούν τις ηλεκτρονικές πληρωμές τους. Η δράση αυτή είναι άκρως διεθνοποιημένη.

Οι τράπεζες κατανοούν ότι το σημαντικότερο ζήτημα είναι η δημιουργία εμπιστοσύνης των πελατών στην πραγματοποίηση ηλεκτρονικών συναλλαγών, καθώς είναι ένα επιχειρηματικό ζήτημα

στρατηγικής σημασίας που απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό. Για τον λόγο αυτό, προσανατολίζονται στην ανάληψη πρωτοβουλιών σε ενδοεπιχειρησιακό και σε συλλογικό επίπεδο. Ο φορέας της εκπροσώπησης των ελληνικών τραπεζών είναι η Ελληνική Ένωση Τραπεζών (EET) και ο ρόλος που έχει είναι πολύ σημαντικός:

A. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η EET συμμετέχει ενεργά σε επιτροπές που ασχολούνται με την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος, όπως το EAST (European ATM Security Team), το IT Fraud WG της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας και το Information Security Expert Group του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών. Με τον τρόπο αυτό ενημερώνεται για τις πρακτικές των άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε τέτοια θέματα, αλλά κυρίως μεταφέρει τις θέσεις των ελληνικών τραπεζών και συμμετέχει στο βαθμό που της αναλογεί, στην λήψη αποφάσεων.

B. Σε εθνικό επίπεδο, η EET συμμετέχει σε πρωτοβουλίες, όπως η Ομάδα Δράσης για τη Ψηφιακή Ασφάλεια (DART) της Ειδικής Γραμματείας Ψηφιακού Σχεδιασμού του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, και το E-Business Forum, ένα μόνιμο forum διαβούλευσης της Πολιτείας με τον επιχειρηματικό και τον ακαδημαϊκό κόσμο. Επίσης στις δραστηριότητές της ανήκει η ανάπτυξη συνεργασίας με φορείς όπως η Ελληνική Αστυνομία, η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, η Εθνική Πύλη «Ερμής», και η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων.

Εκτός από τα προηγούμενα η δράση της EET συνεχίζεται με την συνεργασία της με τις τράπεζες-μέλη της, παρακολουθεί και αναλύει τις περιπτώσεις απάτης που προκύπτουν, αλλά και τα θέματα που σχετίζονται με την πρόληψη κακόβουλων επιθέσεων κατά των τραπεζικών καταστημάτων, με στόχο πάντα τη βελτίωση των μεθόδων αντιμετώπισής τους μελλοντικά.

- Οι ελληνικές τράπεζες προσπαθώντας να μειώσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τον κίνδυνο απάτης, έχουν προχωρήσει στην υιοθέτηση του πλαισίου λειτουργίας των καρτών, όπως σχεδιάστηκε και αποφασίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών, γνωστό και ως SEPA Cards Framework. Ειδικότερα, προχώρησαν στον εφοδιασμό των καρτών που εκδίδονται με chip, το οποίο θα φέρει καλύτερες προδιαγραφές ασφαλείας και παράλληλα αντικαθιστούν ή εκσυγχρονίζουν όλα τα μηχανήματα (ATM και EFT/POS63) στα οποία χρησιμοποιούνται οι κάρτες. Η αλλαγή όλων των καρτών θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι το 2010, και η επένδυση αυτή εκτιμάται ότι θα βελτιώσει σημαντικά την ασφάλεια της χρήσης των καρτών, καθώς με τον τρόπο αυτό θα είναι σχεδόν αδύνατη η υποκλοπή των στοιχείων της κάρτας.

- Ένα ακόμη μέτρο με στόχο την καλύτερη δυνατή θωράκιση των καταναλωτών από την ηλεκτρονική απάτη εις βάρος τους είναι η ανάθεση του έργου υιοθέτησης του Payment Card Industry Data Security Standard (PCI Standard) από τις συμβεβλημένες με τις τράπεζες επιχειρήσεις σε εξειδικευμένη στο αντικείμενο εταιρεία. Το PCI Standard είναι ένα πρότυπο ασφάλειας, αποτέλεσμα της συνεργασίας των οργανισμών American Express, Discover Financial Services, JCB, MasterCard και Visa που πρέπει να εφαρμοστεί από τις μεγάλες κυρίως επιχειρήσεις με τις οποίες είναι συμβεβλημένες οι τράπεζες για την αποδοχή καρτών.
- Φυσικά στην προσπάθεια καταπολέμησης της ηλεκτρονικής απάτης δεν θα μπορούσε να παραληφθεί και η στενή συνεργασία μεταξύ των τραπεζών, των υπηρεσιών Ηλεκτρονικού και Ηλεκτρονικού εγκλήματος και της Ελληνικής Αστυνομίας, η οποία προωθείται ολοένα και περισσότερο. Είναι μια κίνηση πολύ σημαντική καθώς θεωρείται απολύτως απαραίτητη για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου είδους εγκλήματος.
- Καθοριστικής σημασίας είναι και η σωστή ενημέρωση των πελατών. Για τον λόγο αυτό οι τράπεζες και η EET έχουν εκδώσει σχετικές οδηγίες. Οι οδηγίες αυτές έχουν την μορφή χρηστικών πληροφοριών για το κοινό και υπάρχουν σε ενημερωτικά φυλλάδια, καταχωρήσεις στον τύπο, σχετικά άρθρα σε εφημερίδες ή περιοδικά, σε ημερίδες και εκδηλώσεις, και στις ιστοσελίδες της EET και των τραπεζών και στις οθόνες των ATM.
- Τέλος, πολύτιμη είναι και η συμβολή της εταιρείας ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ.

Η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΑΕ είναι μια διατραπεζική εταιρία, με εξειδίκευση στη συγκέντρωση και διάθεση πληροφοριών σχετικών με την οικονομική συμπεριφορά επιχειρήσεων και ιδιωτών. Οι πληροφορίες σχετίζονται με ταυτότητες ή διαβατήρια που έχουν κλαπεί ή απολεσθεί, καθώς με δόλια χρήση πιστωτικών καρτών. Με τον τρόπο αυτό η εταιρεία συμβάλλει στην προστασία του θεσμού της πίστης, στην μείωση των περιπτώσεων απάτης και στην εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών, προς όφελος των συναλλασσομένων και του τραπεζικού συστήματος.

- Για την επίτευξη της αποστολής της, η ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΑΕ, και σύμφωνα με τον Κανονισμό Επεξεργασίας Δεδομένων της (ΚΕΔ), εφαρμόζει αυστηρά αρχές και κανόνες, όπως:
- η διαφάνεια των κανόνων λειτουργίας και η συνεχής εφαρμογή τους,
- η εξασφάλιση της ακεραιότητας του συστήματος, με χρήση κατάλληλων μηχανισμών ασφάλειας,

- ο σεβασμός και η προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη και η παροχή προς αυτόν κάθε δυνατής συνδρομής σχετικά με τα δεδομένα που τον αφορούν και την άσκηση των νόμιμων δικαιωμάτων του, η διάθεση στους αποδέκτες πληροφοριών που χαρακτηρίζονται από αντικειμενικότητα και ακρίβεια.

4.8 Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Ένα ακόμη βήμα στην καλύτερη οργάνωση της πρόληψης της ηλεκτρονικής απάτης είναι η κατάρτιση ηλεκτρονικών συμβάσεων. Οι ηλεκτρονικές συμβάσεις λαμβάνουν συνήθως δύο μορφές:

- α) είτε είναι συνήθειες ηλεκτρονικές συμβάσεις μη τυποποιημένου μηνύματος, είτε
- β) είναι συμβάσεις Ηλεκτρονικής Ανταλλαγής Δεδομένων – EDI66 (electronic data interchange), δηλαδή βασίζονται σε τυποποιημένο μήνυμα.

Το Π.Δ. 131/2003 περιέχει μια σειρά διατάξεων που ρυθμίζουν ζητήματα κατάρτισης ηλεκτρονικών συμβάσεων. Στο άρθρο 9 παρ. 1 της οδηγίας 2000/31/EK «τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε το νομικό τους σύστημα να επιτρέπει τη σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, ιδίως, ότι οι νομικές προϋποθέσεις που ισχύουν για τη διαδικασία σύναψης των συμβάσεων δεν παρακωλύουν τη χρήση των συμβάσεων που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα ούτε αποστερούν τις συμβάσεις αυτές έννομου αποτελέσματος ή ισχύος λόγω του ότι έχουν συναφθεί με ηλεκτρονικά μέσα».

Για να μπορεί να χαρακτηριστεί σαν έγκυρη μια ηλεκτρονική σύμβαση, πρέπει να τηρούνται οι διαδικασίες που προβλέπει το Π.Δ. 150/2001. Το Π.Δ. 131/2003 ρυθμίζει περαιτέρω τη διαδικασία κατάρτισης ηλεκτρονικής σύμβασης.

Σύμφωνα με αυτό (άρθρο 9) ο φορέας παροχής υπηρεσιών είναι υποχρεωμένος να παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες, ώστε η σύμβαση να γίνεται κατά τρόπο σαφή και κατανοητό. Οι πληροφορίες που πρέπει να εμφανίζονται με ξεκάθαρο τρόπο πριν από την ανάθεση της παραγγελίας από τον αποδέκτη της υπηρεσίας είναι:

- α) τα διάφορα τεχνικά στάδια μέχρι την σύναψη της σύμβασης,
- β) εάν ο φορέας παροχής υπηρεσιών θα αρχειοθετήσει ή όχι τη σύμβαση μετά τη σύναψή της, καθώς και εάν προβλέπεται η πρόσβαση σε αυτήν,
- γ) τα τεχνικά μέσα που θα επιτρέπουν τον εντοπισμό και τη διόρθωση σφαλμάτων ηλεκτρονικού χειρισμού πριν από την ανάθεση της παραγγελίας και

δ) τις γλώσσες που θα επιστρατευθούν για την σύναψη της σύμβασης.

Επίσης στο ίδιο άρθρο (9) ορίζεται ότι τόσο οι ατομικοί όροι της σύμβασης, όσο και οι Γενικοί Όροι Συναλλαγών (ΓΟΣ) πρέπει να είναι σε εμφανή θέση, διαθέσιμες προς αποθήκευση (download). Τέλος, με το άρθρο 10 ορίζονται ορισμένα ακόμα ζητήματα σχετικά με την κατάρτιση της ηλεκτρονικής σύμβασης. Συγκεκριμένα:

- Ο φορέας παροχής υπηρεσιών υποχρεούται να αποστείλει ηλεκτρονικά και χωρίς αναίτια καθυστέρηση το αποδεικτικό παραλαβής της παραγγελίας.
- Η παραγγελία και το αποδεικτικό παραλαβής θεωρείται ότι έχουν παραληφθεί όταν όλα τα μέρη στα οποία απευθύνονται, έχουν πρόσβαση σε αυτά.
- Ο φορέας παροχής υπηρεσιών οφείλει να παρέχει στον αποδέκτη της υπηρεσίας κατάλληλα μέσα, με τα οποία ο δεύτερος θα έχει τη δυνατότητα να επισημάνει και να διορθώσει τα λάθη του κατά τον ηλεκτρονικό χειρισμό πριν από την ανάθεση της παραγγελίας.

4.9 ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (ΓΟΣ)

Στις ηλεκτρονικές συμβάσεις, όπου δεν υπάρχει προσωπική επαφή μεταξύ των συναλλασσομένων, περιλαμβάνονται συχνά γενικοί όροι συναλλαγών (ΓΟΣ). Είναι όροι της σύμβασης που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων, προορίζονται να αποτελέσουν ομοιόμορφο περιεχόμενο απροσδιόριστου αριθμού μελλοντικών συμβάσεων και επιβάλλονται από τον ένα συμβαλλόμενο στον άλλο κατά την κατάρτιση της σύμβασης.

Η λειτουργία τους χαρακτηρίζεται πολύ σημαντική, καθώς ρυθμίζουν λεπτομέρειες της συναλλαγής και τις σχέσεις των εμπλεκόμενων σε περίπτωση απρόβλεπτης εξέλιξής της. Το αργότερο χρονικό σημείο όπου πρέπει να συνομολογούνται οι ΓΟΣ είναι κατά τη σύναψη της σύμβασης. Έγκυροι δεν μπορούν να θεωρούνται οι όροι που παρουσιάζονται στον καταναλωτή κατά την παράδοση του προϊόντος ή και εάν γίνεται μόνο παραπομπή σε αυτούς και απαιτείται αίτηση του καταναλωτή για τη λήψη τους. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι πρέπει να αναφέρονται σε κάθε παρουσίαση προϊόντος, αλλά απαιτείται η αναφορά τους στην ηλεκτρονική φόρμα παραγγελίας, σε σημείο όπου που μπορεί εύκολα να γίνει αντιληπτό από τους πελάτες.

Οι ΓΟΣ των ηλεκτρονικών συμβάσεων υπόκεινται σε έλεγχο καταχρηστικότητας. Ο έλεγχος αυτός επιβάλλεται, καθώς οι ηλεκτρονικές συμβάσεις χαρακτηρίζονται από όρους που περιορίζουν την ευθύνη του προμηθευτή και φέρνουν σε δυσχερή θέση τον καταναλωτή.

4.10 Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ IBAN ΣΤΙΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

Η εισαγωγή του IBAN στις ηλεκτρονικές συναλλαγές έγινε με στόχο να μειώσει περισσότερο την πιθανότητα ηλεκτρονικής απάτης στο χώρο της ηλεκτρονικής τραπεζικής. Ο Διεθνής Αριθμός Τραπεζικού Λογαριασμού ή IBAN (International Bank Account Number) όπως αποκαλείται, είναι μια σειρά από αλφαριθμητικούς χαρακτήρες που προσδιορίζει μοναδικά τον λογαριασμό των πελατών των τραπεζών, εξασφαλίζοντας έτσι την ταυτοποίηση των τραπεζικών τους στοιχείων, τόσο κατά την ενδοσυνοριακή, όσο και κατά την διασυνοριακή μεταφορά κεφαλαίων. Αναλυτικότερα, ο IBAN αναπτύχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Τραπεζικά Πρότυπα (European Committee for Banking Standards, ECBS) και από τον Διεθνή Οργανισμό Προτύπων (International Organization for Standardization, ISO). Χρησιμοποιείται για να ταυτοποιήσει με αλφαριθμητικούς χαρακτήρες σε διεθνές επίπεδο τον λογαριασμό κάθε πελάτη ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος ώστε να εξασφαλίσει διασυνοριακές συναλλαγές απαλλαγμένες λαθών και να βελτιώσει την αυτόματη επεξεργασία των εντολών πληρωμής (Straight –Through Processing, STP). Ο μέγιστος αριθμός αλφαριθμητικών χαρακτήρων είναι 34 και στην Ελλάδα 27.

Ένας IBAN δεν είναι ένας νέος αριθμός τραπεζικού λογαριασμού. Ο υφιστάμενος κωδικός της τράπεζας (Bank Code) ο σύντομος κωδικός (Sort Code) και ο αριθμός του τραπεζικού λογαριασμού (Account Number) του πελάτη χρησιμοποιούνται και στο IBAN ενώ προστίθενται στην αρχή της ακολουθίας ο κωδικός της χώρας (Country Code) και τα ψηφία ελέγχου (check digits) μπροστά από τον εγχώριο κωδικό. Τα ψηφία ελέγχου υπολογίζονται από το χρηματο-πιστωτικό ίδρυμα με βάση ένα μαθηματικό τύπο του IBAN.

Στην Ελλάδα ο IBAN προσδιορίζεται ως εξής:

- στην αρχή καταγράφεται ο κωδικός της χώρας GR
- ακολουθούν τα ψηφία ελέγχου πχ
- τέλος καταγράφεται ο κωδικός αναγνώρισης των ελληνικών τραπεζών (Hellenic Bank Identification Code, HEBIC).

Ο HEBIC αποτελείται από α) τον κωδικό της τράπεζας (3 ψηφία), β) τον κωδικό του καταστήματος (4 ψηφία), και γ) τον αριθμό του λογαριασμού του πελάτη (16 ψηφία). Εάν ο αριθμός λογαριασμού του πελάτη έχει λιγότερα ψηφία, συμπληρώνεται με μηδενικά μπροστά από τον αριθμό. Ο IBAN γνωστοποιείται στο δικαιούχο από την τράπεζά του. Ο δικαιούχος τον διαβιβάζει στον εντολέα του, ο οποίος με την σειρά του υποβάλλει μία διασυνοριακή εντολή μεταφοράς πίστωσης που

περιέχει τον IBAN του δικαιούχου. Η ορθότητα του IBAN ελέγχεται από την τράπεζα του εντολέα και προωθείται στην τράπεζα του δικαιούχου, που με βάση τον IBAN πιστώνει το λογαριασμό του δικαιούχου.

Για να εκτελεσθεί μια διαδικασία διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης χωρίς χειρογραφική επέμβαση (STP), είναι απαραίτητο να χρησιμοποιηθεί και ο κωδικός αναγνώρισης τραπεζών ή κωδικός SWIFT70 (BIC, Bank Identifier Code71). Από 1.1.2006, είναι υποχρεωτική η χρησιμοποίηση του IBAN και του BIC στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (EOX) για τις διασυνοριακές εντολές μεταφοράς πιστώσεων σε ευρώ. Η Τράπεζα της Ελλάδος, με την Εγκύκλιο Διοίκησης 13/15.11.2005 α) κατέστησε υποχρεωτική από 1.1.2006 τη χρησιμοποίηση του IBAN και του BIC στις διασυνοριακές αλλά και τις εγχώριες εντολές πληρωμής πελατών της που αφορούν είτε σε χρέωση είτε σε πίστωση λογαριασμού β) όρισε ότι το 2006 οι εντολές που δεν θα φέρουν τα στοιχεία του IBAN και του BIC δεν θα απορρίπτονται και γ) θα απορρίπτονται, όμως, ή θα επιστρέφονται στον εντολέα από 1.1.2007.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ

5.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Δεδομένων των προβλημάτων που δημιουργεί η ίδια η φύση του Διαδικτύου στις όποιες προσπάθειες νομοθετικής ρύθμισης των εμπορικών πράξεων που μετέρχονται ηλεκτρονικών μέσων προκειμένου να υλοποιηθούν, η Ευρωπαϊκή Ένωση προχωρά σταδιακά σε μια συντονισμένη προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος με την σταδιακή δημιουργία ενός νομικού πλαισίου που θα θέσει τις βάσεις για μια ολοκληρωμένη ρύθμιση των ηλεκτρονικών συναλλαγών σε κάθε επίπεδο αλλά και για τη σταδιακή αποδοχή του από το καταναλωτικό κοινό.

Στο επίκεντρο των προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νομοθετική ρύθμιση των ηλεκτρονικών συναλλαγών βρίσκεται η Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (2000/31/ΕΚ) που θέτει τις βάσεις για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου. Πρόκειται για μια οριζόντια οδηγία η οποία δεν αποσκοπεί στη ρύθμιση συγκεκριμένου κλάδου. Η οδηγία αυτή συνεπικουρείται από δύο κάθετες οδηγίες που καλύπτουν την έκδοση χρήματος και την νομική ισχύ των ηλεκτρονικών υπογραφών. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται ένα νομικό πλαίσιο για το ηλεκτρονικό εμπόριο το οποίο αποσκοπεί στην διευθέτηση των προβλημάτων που ανακύπτουν από τις on-line εμπορικές πράξεις και τις ηλεκτρονικές πληρωμές μεταξύ χωρών με διαφορετική νομική, συμβατική και δικονομική παράδοση. Το νομικό αυτό πλαίσιο συμπληρώνουν μια σειρά από οδηγίες, συστάσεις, και κανονισμοί που είτε συστάθηκαν προκειμένου να ρυθμίσουν ηλεκτρονικές μορφές συναλλαγών είτε είναι σχετικές χωρίς βέβαια να αναφέρονται ρητά στις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται συνοπτικά η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία σχετικά με τις ηλεκτρονικές πληρωμές. Στη συνέχεια τα επιμέρους νομοθετήματα παρουσιάζονται και αναλύονται διεξοδικά.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

Κανονισμός (ΕΚ) 2560/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2001 σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ

Οδηγία 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1986 για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη

Οδηγία 90/88/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 22ας Φεβρουαρίου 1990 για την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη

Οδηγία 97/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 1997 για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων

Οδηγία 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 1997 για την προστασία των καταναλωτών κατά τις εξ αποστάσεως συμβάσεις

Οδηγία 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαρτίου 2000 σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων

Οδηγία 2000/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2000 για τροποποίηση της οδηγίας 2000/12/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων

Οδηγία 2000/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2000 για την ανάληψη, την άσκηση και την προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος

Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην Εσωτερική Αγορά («Οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»)

Σύσταση της Επιτροπής 87/598/ΕΟΚ της 8ης Δεκεμβρίου 1987 για ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας σε θέματα ηλεκτρονικών πληρωμών (Σχέσεις μεταξύ χρηματοπιστωτικών οργανισμών, εμπόρων ή άλλων παρεχόντων υπηρεσίες και καταναλωτών)

Σύσταση της Επιτροπής 88/590/ΕΟΚ της 17ης Νοεμβρίου 1988 που αφορά τα συστήματα πληρωμών και ιδίως τις σχέσεις μεταξύ κατόχου και εκδότη κάρτας

Σύσταση 97/489/ΕΚ καλύπτει τις συναλλαγές που διενεργούνται με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής. Τα μέσα αυτά περιλαμβάνουν εκείνα που επιτρέπουν την (εξ αποστάσεως) πρόσβαση στο λογαριασμό ενός πελάτη ιδίως τις κάρτες πληρωμής και τις μέσω τηλεφώνου ή κατ' οίκον τραπεζικές εργασίες

Πίνακας 1: Ευρωπαϊκή νομοθεσία για τη ρύθμιση των ηλεκτρονικών πληρωμών (με χρονολογική κατάταξη)

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2001 σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ. Ο παρών κανονισμός θεσπίζει

κανόνες σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι το κόστος για τις πληρωμές αυτές είναι ίδιο με το κόστος των πληρωμών σε ευρώ που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό κράτους μέλους. Ως διασυνοριακές πληρωμές ο παρόν ορισμός θεωρεί τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης, τις διασυνοριακές επιταγές και τις διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής. Ειδικότερα, οι διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής στις οποίες και επικεντρώνεται η παρούσα ανάλυση ορίζονται ως:

- οι διασυνοριακές μεταφορές χρηματικών ποσών με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής, εκτός από εκείνες τις οποίες εντέλλονται και εκτελούνται από ιδρύματα, και
- οι διασυνοριακές αναλήψεις μετρητών με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής καθώς και η φόρτιση (και αποφόρτιση) υποθέματος ηλεκτρονικού χρήματος σε μηχανήματα αυτόματης ανάληψης και σε αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές στα καταστήματα του εκδότη ή ενός ιδρύματος που έχει συμβατική υποχρέωση να αποδέχεται το μέσο πληρωμής.

Είναι επομένως προφανές ότι οι διατάξεις του συγκεκριμένου κανονισμού δεν αφορούν μόνο στα τραπεζικά ιδρύματα αλλά και σε άλλες ατομικές ή εταιρικές επιχειρήσεις που εκτελούν διασυνοριακές πληρωμές καθώς με βάση την Οδηγία 200/46/ΕΚ, που αναλύουμε στη συνέχεια, στην έννοια του πιστωτικού ιδρύματος εμπίπτουν και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος. Ο Κανονισμός ορίζει τα έξοδα που επιβάλλονται από τα πιστωτικά ιδρύματα κατά την πραγματοποίηση διασυνοριακών πληρωμών ενώ ορίζονται και οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές. Έτσι, κάθε ίδρυμα παρέχει εκ των προτέρων στους πελάτες του, με άμεσα κατανοητή μορφή, γραπτώς, καθώς και κατά περίπτωση, βάσει των εθνικών κανόνων, με ηλεκτρονικά μέσα, πληροφορίες σχετικά με τα έξοδα που επιβάλλει για διασυνοριακές πληρωμές και για πληρωμές στο εσωτερικό του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένο.

Οδηγία 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη. Στην οδηγία αυτή περιλαμβάνονται οι ορισμοί των εννοιών «καταναλωτής», «πιστωτικός φορέας», «σύμβαση πίστωσης», «συνολικό κόστος πίστωσης για τον καταναλωτή» και «συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο». Ειδικότερα, η Οδηγία ρυθμίζει τι πρέπει να αναφέρει κάθε διαφήμιση για χορήγηση πίστωσης ή μεσολάβησης για σύναψη συμβάσεων που εκτίθεται σε εμπορικά καταστήματα. Επίσης, ρυθμίζεται και ο τρόπος που καταρτίζονται οι συμβάσεις πίστωσης και τι πρέπει να αναφέρεται απαραίτητα μέσα σε αυτές.

Τέλος, αναφέρονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του καταναλωτή σχετικά με τις υπηρεσίες και τις συμβάσεις πίστωσης.

Οδηγία 90/88/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 22ας Φεβρουαρίου 1990 για την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη. Στη συγκεκριμένη οδηγία περιλαμβάνονται οι τροποποιήσεις των ορισμών «συνολικό κόστος πίστωσης για τον καταναλωτή» και «συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο».

Οδηγία 97/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 1997 για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας εφαρμόζονται επί των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων που διεξάγονται στα νομίσματα των κρατών μελών και σε Ecu και δεν υπερβαίνουν το ισοδύναμο ποσό των 50.000 Ecu. Επιπλέον, στην Οδηγία 97/5/ΕΚ περιλαμβάνονται οι ορισμοί των εννοιών Πιστωτικό ίδρυμα, Χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, Διασυνοριακή μεταφορά πίστωσης, Εντολή διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης, Εντολέας, κ.α. Προσδιορίζονται επίσης τα στοιχεία που πρέπει να έχουν τα πιστωτικά ιδρύματα πριν από την εντολή εκτέλεσης διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης.

Αλλά και ποιες πληροφορίες οφείλουν να παρέχουν στους πελάτες τους μετά την εκτέλεση ή την άφιξη διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης. Πιο συγκεκριμένα, τα στοιχεία αυτά είναι:

- Στοιχεία που θα επιτρέπουν στον πελάτη να εξακριβώσει τη διασυνοριακή μεταφορά πίστωσης.
- Το αρχικό ποσό της διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης.
- Το ποσό των κάθε είδους εξόδων και προμηθειών που βαρύνουν τον πελάτη.
- Την τυχόν υπάρχουσα ημερομηνία αξίας την οποία εφαρμόζει το ίδρυμα.

Επιπλέον σε ότι αφορά τις ελάχιστες υποχρεώσεις των ιδρυμάτων σχετικά με τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων αναφέρεται ρητά ότι το ίδρυμα υποχρεούται, εφόσον το ζητήσει ο πελάτης, σε σχέση με διασυνοριακή μεταφορά πίστωσης επακριβώς περιγραφόμενη, να δεσμευθεί ως προς την προθεσμία εκτέλεσης αυτής της μεταφοράς πίστωσης και ως προς τις προμήθειες και τα έξοδα που απορρέουν από αυτήν. Το ίδρυμα του εντολέα υποχρεούται να εκτελέσει τη διασυνοριακή μεταφορά πίστωσης εντός της προθεσμίας που έχει συμφωνήσει με τον εντολέα.

Οδηγία 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 1997 για την προστασία των καταναλωτών κατά τις εξ αποστάσεως συμβάσεις. Η παρούσα οδηγία έχει ως αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις εξ αποστάσεως συμβάσεις μεταξύ καταναλωτών και προμηθευτών. Ως εξ αποστάσεων σύμβαση ορίζεται κάθε σύμβαση μεταξύ ενός προμηθευτή και ενός καταναλωτή που αφορά αγαθά ή υπηρεσίες, η οποία συνάπτεται στα πλαίσια ενός συστήματος πωλήσεων ή παροχής υπηρεσιών εξ αποστάσεως, που οργανώνεται από τον προμηθευτή, ο οποίος, με τη σύμβαση αυτή, χρησιμοποιεί αποκλειστικά ένα ή περισσότερα μέσα επικοινωνίας εξ αποστάσεως έως τη σύναψη της σύμβασεως, συμπεριλαμβανομένης και αυτής καθεαυτής της σύναψης της σύμβασεως.

Τα κίνητρα για τη ρύθμιση των εξ αποστάσεων συμβάσεων εντοπίζονται στο γεγονός ότι η διασυνοριακή πώληση εξ αποστάσεως μπορεί να είναι μια από τις κυριότερες εκδηλώσεις της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς για τους καταναλωτές καθώς και στο γεγονός ότι η καθιέρωση νέων τεχνολογιών συνεπάγεται πολλαπλασιασμό των μέσων που τίθενται στη διάθεση των καταναλωτών για να γνωρίσουν τις προσφορές που γίνονται σε ολόκληρη την Κοινότητα. Δεδομένου ότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη λάβει διαφορετικά ή αποκλίνοντα μέτρα προστασίας των καταναλωτών στον τομέα της πώλησης εξ αποστάσεως με αρνητικές συνέπειες για τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων στην ενιαία αγορά κρίθηκε αναγκαίο να θεσπιστεί ελάχιστο σύνολο κοινών κανόνων σε κοινοτικό επίπεδο στον τομέα αυτόν. Η Οδηγία 97/7/ΕΚ ρυθμίζει τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται πριν και μετά τη σύναψη της σύμβασης καθώς και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να προστατευθεί ο καταναλωτής όταν έχει πληρώσει με τη πιστωτική του κάρτα ή όταν του παρέχονται υπηρεσίες και αγαθά που δεν έχει ζητήσει.

Οδηγία 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαρτίου 2000 σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων. Στην οδηγία αυτή αναλύονται όλα τα θέματα που αφορούν στη δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Οδηγία 2000/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2000. Η Οδηγία 2000/28/ΕΚ τροποποιεί την οδηγία 2000/12/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων προσθέτοντας διατάξεις σχετικά με το ηλεκτρονικό χρήμα. Ειδικότερα στον ορισμό «Πιστωτικό ίδρυμα» αναφέρει ότι είναι:

- επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό, ή
- ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος κατά την έννοια της οδηγίας 2000/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Σεπτεμβρίου 2000, για την ανάληψη, την άσκηση και την προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος.

Οδηγία 2000/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2000 για την ανάληψη, την άσκηση και την προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος. Η Οδηγία ορίζει ως «ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος» μια επιχείρηση ή άλλου τύπου νομικό πρόσωπο εκτός του πιστωτικού ιδρύματος κατά την έννοια του άρθρου 1, σημείο 1, πρώτο εδάφιο στοιχείο α) της οδηγίας 2000/12/EK, η οποία εκδίδει μέσα πληρωμής υπό μορφή ηλεκτρονικού χρήματος. Επίσης, η Οδηγία αυτή ορίζει και την έννοια του ηλεκτρονικού χρήματος ως νομισματική αξία, η οποία αντιστοιχεί σε απαίτηση έναντι του εκδότη και:

α) είναι αποθηκευμένη σε ηλεκτρονικό υπόθεμα,

β) έχει εκδοθεί κατόπιν παραλαβής χρηματικού ποσού και

γ) γίνεται δεκτή ως μέσο πληρωμής από επιχειρήσεις άλλες, πέραν της εκδότριας.»
Επίσης, με βάση την συγκεκριμένη Οδηγία ρυθμίζεται πότε και πώς μπορεί ο κομιστής ηλεκτρονικού χρήματος να ζητήσει την εξαργύρωση του στην ονομαστική αξία σε κέρματα και χαρτονομίσματα ή με μεταφορά σε τραπεζικό λογαριασμό. Ρυθμίζονται οι περιορισμοί στην έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος καθώς και οι κυρώσεις που συνεπάγεται η παραβίαση του νόμου. Ενώ ρυθμίζονται και οι όροι και προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος.

Οδηγία 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην Εσωτερική Αγορά («Οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»). Ο στόχος της Οδηγίας είναι η τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και των επενδύσεων, αίροντας τα πολυάριθμα εμπόδια στην εσωτερική αγορά, στον τομέα της παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικού εμπορίου. Για το σκοπό αυτό, όπως προαναφέρθηκε, η οδηγία είναι οριζόντια δηλαδή δεν ρυθμίζει νομοθετικά κάποιο συγκεκριμένο τομέα αλλά θέτει τις βάσεις για τη δημιουργία ενός νομικού πλαισίου για τη συνολικότερη ρύθμιση των ηλεκτρονικών πληρωμών. Βασικό κίνητρο για την ψήφιση της συγκεκριμένης οδηγίας υπήρξε το γεγονός ότι το νομικό πλαίσιο στα κράτη μέλη δεν είναι σαφές,

λόγω των διαφορών ορισμένων νομοθεσιών εφαρμοστέων στις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας. Το γεγονός αυτό δημιουργεί νομική ανασφάλεια ενώ η διαφορετική αντιμετώπιση των κρατών μελών στα διάφορα ζητήματα που ανακύπτουν σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας ενδέχεται να οδηγήσουν στον κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς. Για το σκοπό αυτό η οδηγία θέτει συγκεκριμένους εναρμονισμένους ορισμούς για της έννοιες «υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών», «φορέας παροχής υπηρεσιών», «εγκατεστημένος φορέας παροχής υπηρεσιών», «αποδέκτης της υπηρεσίας», «καταναλωτής», «εμπορικές επικοινωνίες», «νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα» και «συντονισμένος τομέας».

Στο επίκεντρο της οδηγίας βρίσκεται η έννοια του κράτους εγκατάστασης με βάση το οποίο ρυθμίζεται το νομικό καθεστώς παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Η οδηγία θέτει επίσης μέτρα διαφάνειας για την εμπορική επικοινωνία και ορίζει περιπτώσεις στις οποίες εξαιρούνται οι πάροχοι τεχνολογικών λύσεων από νομικές υποχρεώσεις.

Σύσταση της Επιτροπής 87/598/ΕΟΚ της 8ης Δεκεμβρίου 1987 για ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας σε θέματα ηλεκτρονικών πληρωμών (Σχέσεις μεταξύ χρηματοπιστωτικών οργανισμών, εμπόρων ή άλλων παρεχόντων υπηρεσίες και καταναλωτών). Ο κώδικας συνοψίζει τους όρους που πρέπει να πληρούνται για να καταστεί δυνατή η ανάπτυξη των νέων μέσων ηλεκτρονικής πληρωμής προς όφελος των οικονομικών εταίρων, να εξασφαλιστεί ασφάλεια και ευκολία χρήσης στους καταναλωτές, μεγαλύτερη παραγωγικότητα και αυξημένη ασφάλεια στους παρέχοντες υπηρεσίες και τους εκδότες των καρτών πληρωμής. Οι βασικές αρχές του κώδικα σχετίζονται με:

- τους όρους των συμβάσεων που καταρτίζονται μεταξύ εκδοτών και καταναλωτών,
- τη διαλειτουργικότητα του συστήματος προκειμένου οι κάρτες που εκδίδονται σε ένα κράτος να μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε άλλα,
- τον εξοπλισμό που απαιτείται από τους παροχείς υπηρεσιών ηλεκτρονικών πληρωμών
- Την προστασία των δεδομένων τα οποία διαβιβάζονται, τη στιγμή της πληρωμής, στην τράπεζα του παρέχοντος υπηρεσίες και στη συνέχεια στον εκδότη. Τα δεδομένα αυτά δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να θέσουν σε κίνδυνο την προστασία της ιδιωτικής ζωής και περιορίζονται αυστηρά στα στοιχεία που προβλέπονται συνήθως για τις επιταγές και τις μεταφορές ποσών από λογαριασμό σε λογαριασμό.

- Τη δίκαιη πρόσβαση στο σύστημα ηλεκτρονικών πληρωμών σε όσους παρέχονται υπηρεσίες, όποια και αν είναι η οικονομική τους σημασία. Ο αποκλεισμός από την πρόσβαση δεν είναι δυνατός παρά μόνο για νομικούς λόγους.

Σύσταση της Επιτροπής 88/590/ΕΟΚ της 17ης Νοεμβρίου 1988 που αφορά τα συστήματα πληρωμών και ιδίως τις σχέσεις μεταξύ κατόχου και εκδότη κάρτας. Η Σύσταση αυτή προβλέπει ότι στον καταναλωτή πρέπει να παρέχονται οι κατάλληλες πληροφορίες για τους συμβατικούς όρους, κυρίως σχετικά με τη συνδρομή και τα άλλα πιθανά έξοδα που πρέπει να καταβάλει, καθώς και τα δικαιώματα που απορρέουν από τη σύμβαση.

Σύσταση 97/489/ΕΚ. Η συγκεκριμένη σύσταση καλύπτει τις συναλλαγές που διενεργούνται με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής. Πρόκειται για επικαιροποίηση της Σύστασης 88/590/ΕΟΚ προκειμένου να περιληφθούν και οι ηλεκτρονικές πληρωμές. Στόχος της είναι η προώθηση της εμπιστοσύνης των πελατών στα μέσα αυτά και η αποδοχή τους από τον τομέα του λιανικού εμπορίου. Η σύσταση αφορά συναλλαγές των ακόλουθων κατηγοριών:

- μεταφορές χρηματικών ποσών εκτός των εντελλόμενων και εκτελούμενων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που γίνονται με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής
- αναλήψεις μετρητών με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής και φόρτιση (και αποφόρτιση) μέσου ηλεκτρονικού χρήματος σε μηχανήματα αυτόματης ανάληψης και σε αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές ή στα καταστήματα του εκδότη ή ενός ιδρύματος που έχει συμβατική υποχρέωση να αποδέχεται το μέσο πληρωμής.

Στα πλαίσια της Σύστασης 97/489/ΕΚ ορίζονται οι έννοιες «μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής», «μέσο πληρωμής με πρόσβαση εξ αποστάσεως», «μέσο ηλεκτρονικού χρήματος», «χρηματοπιστωτικό ίδρυμα» «εκδότης» και «κάτοχος». Επίσης προσδιορίζονται οι ελάχιστες πληροφορίες που πρέπει να περιέχονται στους όρους και τις προϋποθέσεις που διέπουν την έκδοση και χρησιμοποίηση ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής καθώς και οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται μετά τη συναλλαγή στον καταναλωτή. Τέλος, καθορίζονται οι υποχρεώσεις και οι ευθύνες των μερών δηλαδή του κατόχου και του εκδότη μέσου ηλεκτρονικής πληρωμής, ενώ αναφέρεται και η υποχρέωση του εκδότη να προσφέρει στον καταναλωτή τα απαραίτητα μέσα γνωστοποίησης π.χ. για κλοπή της κάρτας.

5.2 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Στην Ελλάδα, οι αρμόδιες αρχές έχουν περιοριστεί στην συμμόρφωση του εσωτερικού δικαίου προς τα ευρωπαϊκά νομοθετήματα που ήδη ισχύουν. Πέραν δε της νομολογίας που έχει ρυθμίσει ειδικότερα πρακτικά ζητήματα δεν υπάρχουν νομοθετήματα προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής αγοράς. Βέβαια, παρά τα όποια προβλήματα διαφαίνεται η σταδιακή δημιουργία ενός νομοθετικού πλαισίου που θα αποτελέσει την βάση για την ρύθμιση του ηλεκτρονικού εμπορίου εν γένη και των ηλεκτρονικών πληρωμών ειδικότερα. Με βάση τα πορίσματα της ομάδας Δ1 του ebusiness forum, αυτό που χρειάζεται σε επίπεδο ελληνικής νομοθεσίας είναι η έκδοση εξειδικευμένων κανονισμών από τις αρμόδιες αρχές προκειμένου να δοθεί η απαραίτητη ώθηση στο ηλεκτρονικό εμπόριο στην χώρα μας.

Τα νομοθετήματα που ρυθμίζουν το νομικό καθεστώς διενέργειας ηλεκτρονικών πληρωμών στην Ελλάδα παρουσιάζονται συνοπτικά στον πίνακα που ακολουθεί ενώ στη συνέχεια το περιεχόμενο τους παρουσιάζεται και αναλύεται εκτενώς.

<u><i>Ελληνική Νομοθεσία</i></u>
<p>Νόμος Υπ' Αριθ 3148/2003 Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων: Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων, αντικατάσταση και συμπλήρωση των διατάξεων για τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και άλλες διατάξεις</p> <p>Προεδρικό Διάταγμα 33.2000: Προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 97/5/ΕΚ της 27.1.1997 για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων</p> <p>Υπουργική Απόφαση Ζ1-178/2001: Συναλλαγές που γίνονται με κάρτες - Εναρμόνιση με τις διατάξεις της Σύστασης 97/489/ΕΚ της Επιτροπής . Καταναλωτική πίστη - Προσαρμογή της Κοινής Υπουργικής Απόφασης Φ1-983/91 προς τις διατάξεις της Οδηγίας 98/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου</p> <p>Πράξη Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής Αριθ. 50/31.7.2002: Καθορισμός πλαισίου επίβλεψης συστημάτων πληρωμών</p> <p>Πράξη Διοικητή Αριθμ. 2501/31.10.2002: Ενημέρωση των συναλλασσομένων με τα πιστωτικά ιδρύματα για τους όρους που διέπουν τις συναλλαγές τους</p>

Πίνακας 2: Ελληνική νομοθεσία για τη ρύθμιση των ηλεκτρονικών πληρωμών

Νόμος 3148/2003: Ο νόμος αυτός ρυθμίζει τη σύσταση και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (Ε.Λ.Τ.Ε.). Επίσης έχει γίνει προσθήκη ειδικού κεφαλαίου στον νόμο για τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος. Ειδικότερα, σε ότι αφορά στα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος με το Νόμο 3148/2003 σκοπεύει η ενσωμάτωση στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία των διατάξεων της 2000/12/EK Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων» (L 126/ 26.5.2000), των διατάξεων της 2000/46/ EK Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για την ανάληψη, άσκηση και προληπτική εποπτεία δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος» (L 275/27.10.2000). Καθώς το περιεχόμενο των Οδηγιών 200/12/EK και 2000/46/EK παρουσιάστηκε εκτενώς στην προηγούμενη ενότητα (10.1) δεν θα γίνει περαιτέρω αναφορά στο περιεχόμενο του Νόμου 3148/2003/

Προεδρικό Διάταγμα 33.2000: Το παρόν Διάταγμα έχει σαν σκοπό τη προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 97/5/EK της 27ης Ιανουαρίου 1997 "για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων". Καθώς το περιεχόμενο της Οδηγίας 97/5/EK παρουσιάστηκε στην προηγούμενη ενότητα (10.1) δεν θα γίνει περαιτέρω αναφορά στο περιεχόμενο του Π.Δ. 33.2000.

Υπουργική Απόφαση Ζ1-178/2001: Σκοπός αυτής της απόφασης είναι η εναρμόνιση προς τις διατάξεις της Σύστασης 97/489/EK της Επιτροπής της 30ης Ιουλίου 1997 "σχετικά με τις συναλλαγές που γίνονται με μέσα ηλεκτρονικής πληρωμής και ιδίως όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ του εκδότη και του κατόχου" και η προσαρμογή της Κοινής Υπουργικής Απόφασης Φ1-983/91 για την καταναλωτική πίστη (ΦΕΚ Β' 172), όπως ισχύει, προς τις διατάξεις της Οδηγίας 98/7/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Φεβρουαρίου 1998 "σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ.

Πράξη Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής 50/31.7.2002: Η παρούσα Πράξη καθορίζει το πλαίσιο επίβλεψης των συστημάτων πληρωμών. Ειδικότερα περιλαμβάνονται οι ορισμοί των εννοιών ηλεκτρονική πληρωμή, ηλεκτρονικό χρήμα, πιστωτικός κίνδυνος, διαχειριστής συστημάτων πληρωμών καθώς και άλλες βασικές έννοιες. Στην Πράξη αυτή ορίζεται το σύστημα πληρωμών ως σύστημα που συνίσταται σε σύνολο μέσων και τραπεζικών διαδικασιών που χρησιμοποιούνται, με

βάση συμβάσεις και σύμφωνα με τους σχετικούς κανονισμούς λειτουργίας, από ομάδα προσώπων και οργανισμών για να εξυπηρετηθεί, διευκολυνθεί και διασφαλισθεί η ομαλή μεταφορά κεφαλαίων και κυκλοφορία του χρήματος σε μία περιοχή, συνήθως σε μία χώρα. Υπό την έννοια αυτή το σύστημα πληρωμών περιλαμβάνει:

- (i) τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοδοτικούς οργανισμούς,
- (ii) τα μη πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν υπηρεσίες για τη διενέργεια πληρωμών,
- (iii) την τεχνική υποδομή,
- (iv) το δίκτυο διασύνδεσης των φορέων που μεσολαβούν στις πληρωμές,
- (v) τις διαδικασίες εκκαθάρισης, συμψηφισμού και διακανονισμού των πληρωμών και
- (vi) τους κανόνες που διέπουν τα μέσα πληρωμής και την εν γένει λειτουργία του συστήματος.

Επιπλέον, η Πράξη Αριθ. 50/31.7.2002 προσδιορίζει τις γενικές αρχές λειτουργίας των συστημάτων ηλεκτρονικού χρήματος καθώς και την σκοπιμότητα της άσκησης εποπτείας από μέρος της Τράπεζας της Ελλάδος. Τέλος, η Πράξη προσδιορίζει τα στοιχεία που πρέπει να υποβάλλονται από τους διαχειριστές συστημάτων πληρωμών και ηλεκτρονικού χρήματος στην Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Νομισματικής Πολιτικής και Τραπεζικών Εργασιών, Γραφείο Επίβλεψης Συστημάτων Πληρωμών πριν από την έναρξη λειτουργίας τους, σε εξαμηνιαία βάση, σε ετήσια βάση, και σε περιπτώσεις έκτακτων περιστατικών.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά στα συστήματα πληρωμών, πριν από την έναρξη λειτουργίας του συστήματος υποβάλλονται τα παρακάτω στοιχεία:

1. Νομικό πλαίσιο λειτουργίας του συστήματος όπως αυτό εκφράζεται από το καταστατικό του ή/και οποιοδήποτε άλλο σχετικό νομοθέτημα ή συμφωνητικό που περιγράφει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του διαχειριστή και των μελών του συστήματος.
2. Οργανωτικό σχήμα και τρόπος διοίκησης του συστήματος.
3. Κανονισμός λειτουργίας του συστήματος, καθώς και οποιοδήποτε άλλο έγγραφο περιγράφει τις προϋποθέσεις συμμετοχής στο σύστημα, την τιμολογιακή πολιτική, τον τρόπο διακανονισμού των πληρωμών, τη χρονική στιγμή, κατά την οποία ο διακανονισμός καθίσταται αμετάκλητος, τις διαδικασίες διαχείρισης των πιστωτικών κινδύνων και των κινδύνων ρευστότητας.
4. Κατάλογος μελών στο σύστημα (για όσα λειτουργούν).
5. Τεχνική υποδομή του συστήματος με αναφορά στις ακολουθούμενες διαδικασίες διασφάλισης της λειτουργικής αξιοπιστίας και ασφάλειάς του.
6. Κόστος ανάπτυξης του συστήματος (για νέα συστήματα πληρωμών).

7. Ενδεχόμενη αξιολόγηση από εσωτερικούς ή εξωτερικούς φορείς.

Σε μηνιαία βάση, υποβάλλονται στοιχεία για κάθε μέσο πληρωμής (π.χ. εντολή μεταφοράς, επιταγή), συγκεντρωτικά και ανά μέλος του συστήματος. Σε ετήσια βάση, υποβάλλονται στοιχεία που αφορούν στο κόστος βελτιώσεων και συντήρησης του συστήματος καθώς και στο λειτουργικό κόστος. Σε περιπτώσεις έκτακτων περιστατικών, υποβάλλονται, εντός 24 ωρών από τη διαπίστωση του προβλήματος, στοιχεία όπως χρόνος, περιγραφή και αίτια του προβλήματος, ενδεχόμενες ζημιές των μελών του συστήματος και μέτρα που λήφθηκαν ή πρόκειται να ληφθούν για την αποκατάσταση του προβλήματος.

Αντίστοιχα, για τα συστήματα ηλεκτρονικού χρήματος υποβάλλονται τα ακόλουθα στοιχεία πριν από την έναρξη λειτουργίας τους:

1. Στοιχεία ταυτότητας του διαχειριστή (επιχειρηματικό σχέδιο, ίδια κεφάλαια, οργανωτικό σχήμα, προσωπικό, τεχνική υποδομή).
2. Κανονισμός λειτουργίας του συστήματος.
3. Τρόποι και προϋποθέσεις συμμετοχής στο σύστημα (για τον εκδότη, έμπορο, κάτοχο ηλεκτρονικού χρήματος).
4. Δικαιώματα και υποχρεώσεις συμμετεχόντων (του εκδότη, εμπόρου, κατόχου ηλεκτρονικού χρήματος).
5. Χαρακτηριστικά συστήματος (χρήσεις ηλεκτρονικού χρήματος, γεωγραφική κάλυψη, τρόποι έκδοσής του, όριο χρηματικής αξίας, δυνατότητα εξαργύρωσης, δυνατότητα μεταφοράς χρηματικής αξίας μεταξύ πελατών, διαδικασία πληρωμής εμπορών).
6. Κόστος ανάπτυξης του συστήματος.
7. Προβλεπόμενα μέτρα ασφάλειας για την πρόληψη περιστατικών πλαστογραφίας, απάτης και νομιμοποίησης χρημάτων από εγκληματικές δραστηριότητες.
8. Προβλεπόμενη διαδικασία αποζημίωσης συμμετεχόντων σε περίπτωση πτώχευσης του εκδότη.
9. Ενδεχόμενη αξιολόγηση από εσωτερικούς ή εξωτερικούς φορείς.

Σε εξαμηνιαία βάση, υποβάλλονται στοιχεία που αφορούν στον αριθμό συμβεβλημένων εμπορικών επιχειρήσεων, στον αριθμό τερματικών που αποδέχονται τις κάρτες (για τα συστήματα ηλεκτρονικού χρήματος που βασίζονται σε κάρτα). Ενώ σε ετήσια βάση, υποβάλλονται στοιχεία που αφορούν στο κόστος ανάπτυξης και λειτουργίας του συστήματος και στα έσοδα του συστήματος. Τέλος σε περιπτώσεις έκτακτων περιστατικών κοινοποιούνται στην αρμόδια αρχή τα ίδια στοιχεία με τα συστήματα πληρωμών.

Πράξη Διοικητή 2501/31.10.2002. Η εν λόγω πράξη ρυθμίζει την ενημέρωση των συναλλασσομένων με τα πιστωτικά ιδρύματα για τους όρους που διέπουν τις συναλλαγές τους. Στην πράξη αυτή γίνεται ειδική μνεία για τις διενεργούμενες μέσω του διαδικτύου τραπεζικές συναλλαγές και ρυθμίζεται η πληροφορία που παρέχεται από τα τραπεζικά ιδρύματα προκειμένου να συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις της πράξης. Αυτό, σύμφωνα με την πράξη, επιτυγχάνεται είτε με την άμεση γνωστοποίηση στο Διαδίκτυο των σχετικών στοιχείων είτε με παραπομπή σε εναλλακτικό τρόπο παροχής της σχετικής πληροφόρησης (αρμόδιος υπάλληλος, διεύθυνση, αριθμός τηλ.) σε επίπεδο καταστήματος. Επιπλέον, προβλέπεται να παρέχονται από τα τραπεζικά ιδρύματα στις ιστοσελίδες τους:

α) στοιχεία της ταυτότητας του πιστωτικού ιδρύματος και ειδικότερα της άδειας της Τράπεζας της Ελλάδος ή της λειτουργίας του μέσω του κοινοτικού διαβατηρίου σύμφωνα με το Ν. 2076/92 και τη δεύτερη συντονιστική τραπεζική Οδηγία 89/646/ΕΟΚ/15.12.89, β) πληροφορίες σχετικά με την ασφαλή διεξαγωγή των συναλλαγών μέσω του Διαδικτύου (μορφή και βαθμός της παρεχόμενης ασφάλειας).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Γεωργόπουλος Ν., Πανταζή Μ., Νικολαράκος Χ., Βαγγελάτος Ι., (2001). Ηλεκτρονικό Επιχειρείν : προγραμματισμός & σχεδίαση. Έκδοση Α΄. Αθήνα: Εκδόσεις Ε. Μπένου
- Δουκίδης Γ., Θεμιστοκλέους, Μ., Δράκος, Β., Παπαζαφειροπούλου, Ν., (1998). Ηλεκτρονικό Εμπόριο. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών
- Ιγγλεζάκης Ι., (2000) Οι νομικές ρυθμίσεις για τις ψηφιακές υπογραφές- Η Οδηγία 1999/93/ΕΚ και οι εθνικές νομοθεσίες,
- Καράκωστας Ι., (2003). Δίκαιο & Internet. Έκδοση Γ΄. Αθήνα: Εκδόσεις Π.Ν Σάκκουλας
- Κατσουλάκος Γ., (2001). Νέα Οικονομία, Διαδίκτυο και Ηλεκτρονικό Εμπόριο. Αθήνα: Εκδόσεις Κέρκυρα.
- Μάρκελλος Κ., Μαρκέλλου Π., Ρήγκου Μ., Συρμακέσης Σ., Τσακαλίδης Α., (2005). e – Επιχειρηματικότητα: από την ιδέα στην υλοποίηση. Έκδοση Γ΄. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα
- Νούλας Α, (2000) Χρήμα και Τράπεζες, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας
- Πασχόπουλος Α., Σκαλτσάς Π., (2005). Ηλεκτρονικό Εμπόριο. 2η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος
- Πομπόρτσης Α., Τσουλφάς Α., (2002). Εισαγωγή στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Τζιόλα

- Φαρσαρότας Ι., Σινανιωτη – Μαρουδη Α., (2005) Ηλεκτρονική τραπεζική, Αθήνα – Κομοτηνή, Εκδόσεις Σακκούλα

ΞΕΝΗ

- Abrazhevich, D., (2001) «Classification and characteristics of electronic payment systems».
- Buhan D., Cheong Y. C., and Tan Cheng-Lin, (2002) «Mobile payments in MCommerce»,
- Goldfinger C., (1999) «Secure electronic payments on the Internet».
- Muller L, (2007) «Ηλεκτρονικό χρήμα».
- Soramaki, K. & Hanssens, B. (2003), «E-payments: What are they and what makes them different? ».

ΠΗΓΕΣ ΙΝΤΕΡΝΕΤ

- www.ebusinessforum.gr/engine/index.php?op=modload...
- http://www.eofn.gr/attachments/084_xristodoulou.pdf
- 2epal-n-smyrn.att.sch.gr/E-Commerce.doc
- <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/LegalF/debitinstitutions/emoney.aspx>
- http://conta.uom.gr/conta/ekpaideysh/seminaria/M_TelematicApps/21main.htm

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ – ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Alpha Bank, (2000) “Ηλεκτρονική Τραπεζική: Παρόν και Μέλλον”, Οικονομικό Δελτίο, Τεύχος 76, σελ. 24.
- Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L344 της 28/12/2001.
- Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L144 της 04/06/1997.
- Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L275 της 27/10/2000.
- Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L178 της 12/07/2000.
- Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L365 της 24/12/1987.
- Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L208 της 02/08/1997.
- Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L271 της 9/10/2002.
- Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L200 της 08/08/2000.
- Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L365 της 24/12/1987.
- Επίσημη Εφημερίδα EL 15/17.1.2002.
- Επίσημη εφημερίδα της Κυβερνήσεως της 03/06/2003.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 603, της 16/05/2002.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 1730, της 24/11/2003.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αρ. Φύλλου 284 της 22/11/2002.